

1.

PAMÄTNÁ KNIHA

obce Rendva, vedená

od dňa 7. septembra 1933.
do dňa 31. decembra, 1938.

Pečiatka obce Rendva

Overil:

Štefan Fábry

starosta

Kiripolský Štefan

člen

podpis

v. notár

Melišek Michal

člen

2.

Táto pamätná kniha obsahuje 402. (štiristoštyri) stránok.

V Rendve dňa 7. sepembra 1933.

notár

Okrúhla pečiatka obce Rendva

starosta

overujúci.

3.

Zápisnica

Horevziatá so zasadnutia obecného zastupiteľstvá o založení obecnej pamätnej knihy obce Rendva dňa 7. septembra 1933.

Prítomný: František Kubík obvodný notár, Štefan Fábri starosta, Ján Melíšek podstarosta, Vilem Skladáňi, Vojtech Hlaváček a Štefan Cvik, členovia obecnej rady, Štefan Kiripolský, Štefan Ivan, Ludvík Hercek, Michal Melíšek, Vincent Melíšek, Michal Košťálik, Tomáš Martiš, Imrich Vlasák, František Ďurina a Ondrej Oravec, členovia obecného zastupiteľstvá.

Štefan Fábri starosta obce zahájí zasadnutie, privítá prítomných a popítá obvodného pána notára o prednášnie.

Obvodný notár oznamuje obsah vládneho nariadenia zo dňa 17. novbr.

1932. číslo. 169. Sbírká zákona a nariadenia, na základe ktorého musí každá obec do 1. júla 1933. založit obecnú pamätnú knihu. Keďže obec ešte nemá nariadením predpísanú pamätnú knihu, navrhuje, aby obecné zastupiteľstvo sa uznesením o založení obecnej pamätnej knihy.

Usnesenie.

Obecné zastupiteľstvo jednohlasne prehlasuje, že na základe spomenutého vládneho nariadenia, stýmto založí obecnú pamätnú knihu.

Prednášajúci obvodný notár ďalej oznamuje, že dl'a §-u 4. vládneho nariadenia o obecných pamätných knihách, obecné zastupiteľstvo je povinné zvolit kronikára k vedeniu pamätnej knihy. Zaroven vypočítá i to, že z akých osob je radno zvolit kronikára.

Usnesenie.

5.

Obecné zastupiteľstvo jednohlasne zvolí Adolfa Melišeka roľníka za obecného kronikára, ktorého popíta o prijatie.

Prednásajúci obv. notár navrhuje, aby sa ustáľilo na základe §-u 3. spomenutého vládneho nariadenia, výška ročného honoráru pre kronikára.

Usnesenie.

Obecné zastupiteľstvo o odmenu kronikára teras rozhodnut nemošlo. Odmena kronikára bude určená dodatočne, podľa vykonanej práce.

Prednášajúci obvodný notár oznamuje obsah §-u 7. predmetného vládneho nariadenia a žiada, aby bola zariadená letopisna komisia.

Usnesenie.

Do obecnej letopisnej komisie, ktorá má mimo starostu ešte 2. členov, sú

zvolený títo občania:

1.) Michal Košťálik legionár, 2.) Vojtech Hlavaček roľník.

D. j. h.

overiteľia: na titulnej strane, vlastno ručne.

Životopisné udaje kronikára.

Jaĸ to zo zápisnice vysvitá, som Adolf Melišek sprästaréj rodini obce, syn Jozefa Melišeka a matky Katalíni Bartošovej roľníkov, narodený dna 6. februara 1876. v Rendve, dňa 16. decembra 1881. mi odomrela matka. Dalšú výchovu mi, jaĸo aj 5. sestrám poskytla nevlastná matka rodená Julianna Chrenáková, svedomite. Dna 1. októbra 1882 som začal chodiť do rímsko katolíckej ľudovej školy v Rendve, kde ten čas bol učiteľ Jozef Kratochvíl. Po nom o rok prišol učiteľ Štefan Školák, veľmi statočný, triezvý a usilovný.

Dňa 1. októbra 1886 ma dali rodičia do maďarskej školy ľudovej do obce Perbeta, na výmenu odtiaľ prišiel iný chlapec učiť sa Slovenský a volal sa Papp András. po skončení školského roku navrátili sme sa každý domov. Ostatné školy som vychodil v Rendve, kde bola ten čas jedno triedná škola. školská povinnosť ten čas bola od 6 – do 12 roku, pres rok 8. mesiacov.

Po skončení školy, pomahal som okolo domáceho hospodárstva, až pätnástom roku som sa stal opatrovateľom deväť kusov lichevy a nástupcom v šetkých hospodárskych prác i žatvy skosú, až do dňa 1. októbra 1897, kedy som nastúpil tri ročnú vojenskú službu u spoločného rakusko – uhorského pešieho pluku čis. 26. – 16. roti, v Ostrihome. Tento pluktedy nosel meno: Infanterie Regiment, Michael Gross Fursth Von Rusland N-o 26. po dvoj mesačnom výcvike som bol poslaný do poddôstojníckej školy.

odkáz, po piatich mesiacoch som sa vrátil ku compagnie (rote) jak vojin, kde o mesiac som dostal hodnosť gefreitra (slobodníka) a po troch mesiacoch hodnosť wurtliche corporála (opravdový desiatnik). V roku 1898 tri batalioni pluku boli preložené do Wiedni do Heimarķt kasárne, ke som sa aj ja dostal. V tomto roku pres mlatbu obilia sa stala mojmu otcovy veľká nehoda a preto žiadal, žeby som bol prepustený na trvalú dovolenú, otcovej prozbe bolo vyhoveno, a ja dňa 11. mája 1899 bol som prepustený do civilu, a stal do práce poľnohospodárskej.

V roku 1906 som bol zvolený za členu školskej stolice. 1910 za členu správy Potravného Družstva, ktorému po roku stal som sa správcom a knih vedúcim. Dna 16. februara 1911. mi zomrel otec. 1912. som bol zvolený za členu obecného zastupiteľstva.

Pri vypuknutí svetovej války dna 1. au-

gusta 1914 som nastúpil k vojsku uš jak domobranec, k honvédskému pešiemu pluku čis. 14. do Nitri, súc nemocný, bol som prepustený a o mesiac znovu povolaný a po 14. dňoch prepustený. A konečne dňa 7. januara zase povolaný a o dva mesiace poslaný do rusko-polska (na teras Polsko) do mestečka Jendrzejow, a o pár dní pridelený k vojenskému technickému oddeleniu k taškým autom, po troch mesiacoch pridelený k civilnnemu pracujúcemu oddeleniu čis. 20. za práce vedúceho, odkál na prozbu mojej nemocnej ženi vo februari 1916 som dostal 21 dní dovolenu, v ktorej dobe mi žena aj zomrela a preto som prosil a obdržal 14 dní predĺženia dovolenej, po ktorej rozlúčiac sa s 10. ročným synom Benedikom, 8. ročnú Albínú, 5. ročnú Apolú a 2 ročnu Veroniku, odíšol som spät. Dňa 26 júni 1916. dostal som štiri mesiace dovolenú jak majitel benzín motor -mlátačky. Po vypršaní dovolenej, nastúpil som na spät, ale len na krátkú

dobu, lebo som bol preložený do Nitri. Dňa 1. marca 1917. som bol pridelený k odvodnej komisii čis. 63. A snú som odišol na dva mesačný odvod do Rumunska, kde na zaujatom uzemi už superované vojsko znovu bolo podrobené k odvodu. Príjdúc na zad do Nitri, po 14 dnovej dovolenej bol som vyrídéný za veliteľa kuchini do dinamitovej továrni v Bratislave, (v Prešporoku.) kde sa stravovalo pres 1000. (tisíc) vojakóv, pričom mi pomáhalo sedem poddôstojníkov. Dňa 16. juli 1917. bol som prepustený do civila, jak po druhý krát vysuperovaný. V marci 1918. som bol spät stiahnutý a pridelený k tajnej polícii, o 14 dní zase pustený do civila.

Po prevrate, bol som zvolený za rychtára (starostu) obce. V krátkej dobe menovaný za členu zupného administratívneho vyboru župi Tekóvskej, sídlo Zlaté Moravce, a členom Zemedelskej Rady pre Slovensko, so

sídlom v Bratislave. V roku 1920. k voľbám do parlamentu, bol som požiadaný za prijatie kandidácie politickej strany Slovenskú Ľudovu, súc povážlivo nemocný, kandidáciu som prijal za podmienky, že budem na nezvoliteľnom mieste. V roku 1921. vzdal som sa funkcie rychtára obce. V roku 1922. jak člen Zemedelskej Rady, z účastnil som sa hospodárskej exkurzie v Čechách a na Morave, neskôr, hospodárskej exkurzie porádanej Zemedelskú Jednotu Českú v Nemecku a Bavorsku, našťiviac svetovú výstavu Nürnbergu tri dňi, druhé tri dni Mnichove a. t. d. so Slovenska nás bolo šest.

Dna 15. septembra roku 1925. bol som zvolený za člena Národného shromáždenia senátu za Hlinkovu Slovensku Ľudovú stranu, čo som zastupoval štiry roky, t.j. do rozpustenia senátu. V roku 1931. ból ohrozený nerozdelený urbársky majetok a preto som prevzal predsedníctvo urbariátu, a trasúcu rukú, kronikár.

Prvá časť obecnej kroniky.Úvod:

Obec leží na južnej strane potoka Lisko, jako aj trati Šuránsko Levickéj. Pres obec vedie kamenom valcovaná štatná hradská od Komárna pres Nové Zámky, Šurany, Kalnicu, Žarnovicu, do Zvolena. Obec tvorí viac rozním zmerom vedúcich uličiek, a preto v prílohe pripojujem situačný plán. Rozloha obce je hodne dlhá, ktorú nútne ešte na teras rozdvajiti. Ponevác, po prérvrate sa obec následkom stavebného ruchu velmo rozšírila, na území chotára obce Hull. Právda že aj toto územé asi pred tritcat roky patrilo do chotára obce Rendva aje v priamom susedstve s obcu, a preto budovatelia nových domov sú Rendvania kde sa aj za obyvatelov priznavaju a úradné, školské a iné výhody

od obce požívajú, štatné dane a prirášky platia do obce Hull. V tomto sa má stať v krátkej dobe oprava v prospech našej obce, lebo v protivnom páde otazná časť obce bude odlúčená a snád prirátaná k obce Hull. Tato časť obce na teras menuju domovinú.

Počet obytných domov.

Obec ma 168. obytných domov, sktorých 120. je v starej obci, s 183. popisnými číslami a 48. nových obytných domov na domovine, tiež tolko popisných čísel. Krem týchto je tam ešte vymeraných a jednotlivcom pridelených pod stavbu fundušov (intravillan) 12. Ku obci patrí aj majér zvaný Lagán s dvoma budovami. Budovy sa stavané múry z nabíjanéj zeme a len malé procento smiesanéj pálenej a surovej tehli. křitina je zvätsa s črepu, (škrídli.)

malá čiastka starých domov je ešte krita so slamú a ešte menšia s eternú. Pajti (stodole) a plevince su krite so slamú.

Znamenitosti v obce a pomenovanie ulíc.

Vchod do obce od poľnočnej strany priamo s mosta potoka lisko do stredú, menuje sa „Ulička“ V strede snej smer na lavo pres mostek s betonových rúr vedie až do mlyna, táto časť sa menuje „Hnilý kút“ s ktoreho stredú na pravo na vršku smerom k Lotu tiahne pod menom „Suchý riadok“ na proti na druhej strane vypína sa smerom od Lotu k Hullu po hradskú pod menom „Nový Rad“ medzi timito „Radý“ v strede stojí budova Potravného Družstvá budovaná v r. 1929. spálenej tehli, krita škridlu, na teras zav-

retá a pri nej obecná studňa. Od tejto budovy smerom k Húlu po hradskú tiahnucé budovy, menuje sa „Dolný Rad“ od hradskej vedúca obec podobe kosáka smerom k Húlu menuje sa „Dolní Koniec“. Odtiaľ smerom k Lotu v pravo vedúci rad, menuje sa „Domovina“ za dolnianskymi húmnami. Tiahnúci rad smerom k Šuranom, menuje sa „Domovina“ vedľa hradskej.

V starej obci, v strede „Nového a Dolného Radu“ na briešku nachodí sa na štiroch silných stĺpoch s dreva zvonica opatrena so 80. kgr. zvonom, s ktorým, ráno, napolodnie, večier, keď daкто zomre na služby Božie zvoní nato určený zvonár. Vpáde vypuknutia požiaru v obci, zvoní sa na nom na jedon bok a to kďokovek. Toje znak k poplachu.

Blískosti zvonice je vystavena

socha, v ktorej je soška panni Marie, pri ktorej v mesiaci máji a teplých časoch v nedeľu a vo sviatok, odbavuje ľud letanie. Tento pomník dal vystaviť Jozef Hlinický s manželkou Máriou Melišekovou, po ktorých ňeňi dedičov.

Spomienky hodný je most, ktorý stojí nad potokom Liska na štátnej hradskej a ktorý trebárs drevenný, je v dobrom stave. Z minulosti mojej pamäti je zaujímavé, že podmostom a zvyša i zniža bola taká hlboká voda, že letných dobách tam zaplavali nie len kone, ale aj tým najväčším volom z veľkými rohami kde tu len hlavy vykúkali z vody. To bolo kupeliste, ktoré sobotu na večier a v nedeľu ráno bolo našťivované občanmi obdivovať plvanie lichvy a jednotlivcov. Od viac rokov otom ani chýru ani slychu.

toto korito je zanesené a voda sa nachodí v potoku len na jar a jäsen, vlete niet vody. Památka o tomto zostala len tá, že dl'a spomienky starších, mladý spomínaju. Ej tedy bývali dobré úrody, keď dole „Dolinámi“ voda tiekla. Toto sa sťahuje aj na naše kúpalište.

Pred v chodom do obce od Fíša pri železničnej zástavke, nachodí sa veľký kämenný kríž, ktorý dl'a ústného podania starších, dal po roku 1848. vystavit Michal Hrušovský s pokuty, že pásol ovce na zakázanom pasienku.

Na druhom konci staréj obci stojí druhý kämenný kríž, ktorý mal dat vystavit Peter Sádecký.

Na konci Dolného konca a začiatku riadku Domovini, stojí postavený drevený kríž, ktorý postavil František Pečarík tunajší rodák a teras majitel motoroveho mlyna v Lote.

Počet obyvateľov v obce.

Dla sčítania ľudu 1931. má obec aj so spomenutú Domovinu a Laganom 883. duše. 1921. mala 826.

Náboženstvo.

Obyvatelia obce sú náboženstvá rímsko katolíckeho, krom dvoch Izraelských rodín.

Poznamka : K znamenitostiam obce.

V strede „sucheho riadku“ je postavená krásná mramorová socha sv. Floriana, ktorú dal vystaviť v roku 1871. Štefan Bartoš s manželkou Annú Hrušovský.

Chotár obce.

Chotár obce je v rozlohe 1118. a pol katastrálneho jutra, a 1600 siách a triedi sa. 950 kath. Jutár je ornej zeme . 67 kath. Jutár lúky. 61 kath. jutár kopácích a kľčovaných viníc a40 kath. Jutár neurodnej zeme, v ktorej sú započítané aj cesty. Dalej

Dľa zákona zo dňa 27. mája 1919. čís. 318. Sb. z. a nariadenia dostali niektorý občania prídela od Pozemkovej reformi úhrnom katastrálných jutár 476 a 715 siah. Asíce: na územi káth. obce Rendva 134 káth. Jutár a 712 siach. Na územi káth. obce Hull 268. káth. jutár a 249 siah. káth územé obci Dolný Ohaj 60 káth. jutár a 62 siah, s veľko statku Sergiusa Dora. a tiež Dolný Ohaj 13 káth. Jutár a 1292 siach, z veľkostatku Elbogen, obce Fiš.

Obyvatelia obce by vladli úhrnom 1594 káth. a 1515 siach pozemkóv, keby materskom na predošlej strane opísanom chotary ktory ma povod dľa zákona 1/I. 1848. a. t. d. tak zvaný urbarský, nemali blízo štvrtiny obyvatelia susedných obcí.

Pozemková daň.

Priamá pozemkova daň so starého

chotára obce, dl'a podania Berného úradu vo Vrábloch čís. 577/34. činí ročne od roku 1918. do 1933. Kč. 5.809.35 halserov, s ostatnej pôdy a lesa, Kč. 26.85.h. v roku 1910. činila korun.

Prirášky k priamej daňi.

Obecná priráška 1933. r. činla 250% procentov. Okresná priráška 110%. Krajinská priráška 160.%. ktomuto daň z obratu činla za jedno kth. J. Kč. 7.- daň dôchodková, ktora počiná u rolníka po dosiahnutí Kč. 6000. čistého dôchodku s čoho kolvek dosiahnutého, a počítala sa stupnovaním od 4. %.

Domová daň.

Domová daň sa počítá dl'a počtu izby. od l. izby sa platí štatnej daňi Kč. 30.85 od 2. Kč 61.70 od 3. Kč 92.55 a. t. d.

Okrem týchto daní a prirážok povinný je každý komín na dome dať vymetať kominárom za ročný pôplatok Kč 14.70 h.

Niektoré znamenitosti z jedného ľudského veku.

Po stránke jazykovej a národnostnej.

Obyvatelia obce od nepamäti boli Slováci, neznajúci inej reči. Jak som to v mojom životopise spomenul, za účelom znatia inej reči, dali ma rodičia na maďarskú obec Perbetu v r. 1886. na výmenu a preto rodičia za mňa poslaného chlapca chcjúc vedet kde sa jích syn nachodí, o mesiac oznamili mojím rodičom návstivu. Moji rodičia neznajúc maďarský a tamtý Slovenský, postarali sa o maďarského tlmočníka ato najlepšieho maďara. Bol to brat mojho otca matky, ujček

Mišo Košťálikov, ktorý už hodne predtým chodili na Dolnú Zem v maďarsku (Kečkemet Nad'Várad a. t. d.) na jarmoky, odkiaľ vodili biele voli z veľkými rohými.

Prišla doba náštivy a moji nový vychovatelia i somnou, dostavili sa k mojim rodičom. uvítanie bolo veľkolepé, len že si nerozumeli. Já som už dobre lámal maďarský, nemiešac sa do reči, keď že ujček Mišo hrali úlohu tlmočníka, na ktorej som sa zadiivil, lebo od ujčeka Miša pres celú dobu maďarský som počúl dost shusta Pajtáš ved fel pohár iszunk! (Priatel chit hor pohár , pijeme.) že som sa pri týchto výrazoch jak chlapec chutno zasmial, je nepoperateľné. V tých dobách vyučovanie, písat, čítat, bolo maďarský, co sa veľmi taško vyvívalo Slovenskej obci. Len poslednom des-

sat ročí pred svetovú válku začínal ľud chápat reč maďarskú, ato aj v obecných školách, lebo hodne ľudu z obce chodilo na poľnohospodárské práce na dolné maďarské územé do Bielej stolice do obce Bička a inde, jako aj ktorý slúžili u vojska, šetcia sa naučili maďarský.

Od doby prěvratu 1918. r. maďarská reč velmo poklesla a mladá generácia hu úplne zabúdá. a nerozumie maďarský vôbec.

Čítanie a písanie.

Od doby mojej pamäti sa tak krásne vyvíňalo, že v dobách mojho školenia sa vyskitlo, že 2 – 3 % tá výjšlo so školy čítať a písať nevediacých. Toto procento čo skoro pokleslo i vzdor tomu, že vo škole vyučovanie bolo nezrozumiteľnom

maďarskom jazyku, školským deťom Národnosti Slovenskej.

Zmena ľudového kroja.

Ľudový kroj sa hodne zmenil. U mužských od jara presleto nosili v dome vyrobeného konopného plátňa gäte, podobne konopnú košelu a na nohach papuče, na hlave čierny súkenný širáč, (klobúk) V daždivom počasí halenu, ktora žiadnom dome, ba u mužského nechibovala. V zime, lepší hospodári na sviatok nosili s čérneho súkna kabát a nohavice z nutra podtiahnuté hrubým flanérom, lajblik (vestu) do poli drieku, teplu barančinovu čapicu, silné so suchej hovadzej koži čižmi štible zvané. Prez robotný den šaty s tovarnickej látky, v podobnej teploti.

Podobne sa obliekal aj chudobnejší ľud, lebo pres zimu krem väčších sviatkov na každodenné rúcho sa v nedeľu na tiahla halena a tak sa išlo do kostola. Dnes už halen neni, ešte kde tu, aj to zriedka vydet u pastierov ošípaných, abo u pastierov ovec.

Neskôr po vedľa taškých štibél, nastali aj ľahšie čižmi z rámeními ramci pod krátkími na dvoch bokoch so šívaními sárámi tak, že rance boli okolo členkov, a boli robené z vikslédru, kože, potom z juchtovej a boxovej a ževrovej kože, ale už už nie na bokoch, ale na zadku soší vané tvrdími sárámi, pričom stupnovala výška sár, dnes už po kolená. Čo sa tíče čižmi, mohol by ích pomenovať do staroveku. Lebo dnes v šeobecne obuj pozostáva z bakancov, s topánék a pol topánék, z vlášt od doby

jak Baťa rozšířil tovarnu na obuv a z výrobů zaplavil města a obce. Od tej doby aj rúcho sa mení na miesto nohavíc do čižmových sár, ktoré poslednej dobe došli tak zvané pričky v šeobecne do modi, nastávajú pantaloni, miesto krátkeho lajblíka, (pruclíka) vesta nižšie pásu, kabát sa zhoduje potál, že na miesto úskeho kedisi chrba, ma tiež široky pánskej lepšie dnes ešte rečeno nemeckej módi. širák (klobuk) z väčša barvistý, na krkoch mašla u roľníkov sa ešte neobjavuje, ináčej kroj u mužských začína sa zhodovat kroj priemyselnický abo pánský, lebo zdomácej výroby konopného plátna košele abo gäti už len u starých sa nájde. dochodí doba, že medzi pánom, priemyselníkom, roľníkom a robotníkom

v kroji nebude rozdielu.

Kroj u ženského pohlavia.

Sa tiež chodne zmenil, ale zadržal raz stavovskej podstatu u roľníctva. Odchíľky sa viac vyskytujú u jakosti a barvy látkách na odev.

Je v šak pomerkovania hodné poznamenať, že zdomácej výroby konopného plátka spodníku, jakom mnohé i gazdine nie len na pole do práce, ale aj vo sviatok ako v nedelu šli do kostola, dnes už aspon nie, za vrchný oblek nevidet'.

Najvätsia zmena sa stala v obuži, ktorá pozostávala zo ženských čižem a vlete boský abo spapúč! dnes už vetšiej miere zaujali topánky a pol topánky Baťoveho systému. Ináčej rucho mužské a ženské, ktoré ešte mojich mladích vekoch šili rukami, dnes šiju šijacími strojami, ktorých sa v obci aj roľníckých domoch nachodí, najviac firmy Zinger. Rukami šak šiju i dnes, drahé pánské šaty.

Svetová válka!

Bolo to za krásneho letneho júloveho počasia a občania usilovne zvažali celoročnu úrodu zožatú spolu, iný mlatili na kónských mlátačkách, kde tu ozíval sa hlas aj benzín motorovej mlátačky. Ľud pracoval od časného svitu do posdného zmraku, najviac keď si doprial päť hodinový nočný odpočinok. Tu na den 1. augusta 1914. roku o pól noci zo spánku bôl z budený rychtár obce Štefan Hlaváček s poslami z notárskeho úradu. Nato o malú chvíľu zaklope mňa na oblok nočná stráž obce Ján Bugri obuvník so slovami. Adolf báči spia! Ozviem sa nie. Teda pan rychtár ich volaju hnet do kancelárie vojna je. Keď ma aj žena zdržala, hnet som sa zobral a odišol do kancelarie obce, ktorá bola v piatom susedstve,

rychtár rozumný a smelý muž, sedí zo založenými rukami na kríž, hneť poukáže na hromadu tlačív na stole spoznamkú, vojna je! Pozri čo máme robiť. Po prehliadnutí tlačív hovorým. Prvé je aby sme dali na vedomie že je vojna a spolu s tým, že vojo povinný v zálohe narodený od 1882 do 1891. sú povinný behom 24. hodín hlásiť sa u svojich vojenských teles. Narodený v rokoch 1874 až 1881. behom 48 hodín.

Druhé. Ty ktorý majú evidenčne kône, povinný sa jích hnet na krmit, pripraviť na kôna 1. pokravec a 12. kgr. ovsa a hnet sa pustit s nimi do obce Komárno kde budú prebraté k vojsku. Toto sa má dat verejnosti hnet na vedomie, bud' zvonom na poplach, abo bubnom.

Hnet sme sa dohodli na tom druhom a vyslali nočnu stráž Jána Bugriho pre Armundesu Ivana, ktorý bôl bu-

benníkom (tambor) u vojska a druhého Michala Ivana k majiteľom evidenčných koní.

(Poznamenám: že táto nočná stráž bola spovinnosti občanov dl'a poradia každú noc iný dvá do polnoci, a iný dvá od polnoci krem stálých hlasníkov.)

Armundes Ivan sa hnet dostavil, natiahol buben a vyjdúc na ulice začal naň byt General marsch (pochod) že sa ľud sipal na ulice o prértrch. Keď po prvé oznámil že je vojna a kďo kedi má nastúpit k vojsku, hnet bolo počut bedakanie a ženský plač, lebo nie len že mnohý nemali omlátené obilie, ale kratko sa moseli so svojími milými rozlučit a to mnohý na veky.

Mužských sa hnet na zhánalo do kancelárie ani sa smestit nemohli a každý sa o niečo dovedal. Chcejúc tomuto odpomocť, vyjsol som do susedstvá kďe bolo Potravné Družstvo a vzdor

tomu, že Pot. Družstvo malo výčap obmedzený na pečadenných flaškach, rozkázal som, žeby meral otvorene, čo keď som kancelarie oznámil, ľud sa pomáli prestehoval a len tak sme mohli ďalšie povinnosti skončiť.

Ďalšia povinnosť dľa nariadenia bola, vystrojiť päť párov zápraže s úplnim potaňovým nástrojom a vozom, pokrôvce na koňe a plachtu na vôz, jako aj s tro denným zaopatrením krme, obroku pre koňe a stravou pre kočiša.

Zastupiteľstvo urídilo, že plný tento vystroj sú povinný dať a aj daľi.

Asíce: Adolf Bugri, jak kočiš išol Jozef Mrván občan. 2. Štefan Hrušovský, kočiš išol František Mrván. 3. Jozef Ďurina, kočiš syn Michal. 4. Ján Halás, vôz dal Vinco Bacho, kočiš syn Jozef Halás. 5. Matej Belák

kočis syn Štefan. Tento posledný mal mladé kone a bôl aj s koňmi domov poslaný z Oslán. Za celý výstroj platil štat korun

Evidenčné kone poslal jedného Michal Bugri, jedného Štefan Struhár a dvoch Štefan Sádecký, do Komárna. Za jedného kona bolo štátom platené korun

Po téjto výprave nastúpilo cestu k vojenským telesám už spomenuté ročníky vojo povinných mužov. Toto šetko nestačilo, ale nastali nové odvody na mladšie nastupivšie ročníky a podobne na staršie až do 50. rokov. A tak z obce úhrnom do války nastúpilo mužov 147 jedenstoštitcatšedem. S týchto do válečného zajatia padlo 41. štitidcatjedon. Padlích, vo svetovej válke bolo s obce 22. dvatcät'dva mužov. s domov prišlích je invalidov.

Menoslov padlých vo válke.

Ponevác po dñes v obci niet pomníka padlých vo svetovej válke, na zvečnenie jích památky, uvádzám ich v Pamätnej knihe , dl'a poradia domových čísel.

Štefan Benda!

Vincent Melišek!

Jozef Sádecký!

Štefan Gabriš!

Armundes Ivan!

Štefan Melišek!

Michal Skladáňi!

Štefan Klášai!

Albert Melišek!

Štefan Valent!

Peter Kmeťo!

a Štefan Belan!

Štefan Sádecký!

Ludevit Melišek!

Demiter Bútora!

Albert Košťálik!

Dominik Bugri!

Albert Melišek!

Dominik Klášai!

Štefan Belák!

Ján Melišek!

Matej Ďurina!

Melicher Melišek!

Menoslov do zajatia padlých.

Štefan Hrušovský!

Ján Jurík!

Ludevit Bugri!

Jozef Jamriška!

Imrich Melišek!

Michal Melišek!

<i>Vojtech Hercek!</i>	<i>František Melíšek!</i>
<i>Štefan Valent!</i>	<i>Michal Molnár!</i>
<i>Kľeman Melíšek!</i>	<i>Melicher Bugri!</i>
<i>Štefan Malík!</i>	<i>František Mrvák!!</i>
<i>Dominik Blanár!</i>	<i>Ján Bugri!</i>
<i>František Miko!</i>	<i>Demiter Vozárik!</i>
<i>Štefan Mrvák!</i>	<i>Ján Pápai!</i>
<i>František Melíšek!</i>	<i>Albert Košťálik!</i>
<i>Armundes Ivan!</i>	<i>Dominik Bugri!</i>
<i>Jozef Valent!</i>	<i>Ladislav Jančí!</i>
<i>Štefan Tinák!</i>	<i>Demiter Kľášai!</i>
<i>Mikuláš Melíšek!</i>	<i>Imrich Melíšek!</i>
<i>Michal Melíšek!</i>	<i>Štefan Ivan!</i>
<i>Štefan Laho!</i>	<i>Tomáš Martiš!</i>
<i>Imrich Vlasák!</i>	<i>Dominik Melíšek!</i>
<i>Michal Košťálik!</i>	<i>Jozef Pollák!</i>
<i>Jozef Regás!</i>	<i>Adolf Miko!</i>
<i>Ján Tamaškovič!</i>	<i>Vincent Mrvák!</i>

Poznámam: že mená vo válke padlých zhodujúce sa s menami

*zajatých, sú tí padlí, ktorý do zajatia padli jak ranený
a v zajatí zomreli.*

*Menoslov ostatných občanov vo svetovej valke z
účastnivších sa, ktorý ani mrtvý, ani do zajatia ňepadli, ale
znaky války roznom zranení a roznych nemocí sprechladnutia
a.t.d. do smrti ťaško z nášaju.*

Ján Benda!

Vincent Melišek!

Ján Mrváž!

Viktor Račo!

Michal Bugri!

Michal Melišek!

Ján Barta!

Štefan Cvik!

Ján Bielický!

Dominik Molda!

Jozef Mrváž!

Imrich Krížan!

Štefan Fábri!

Ján Haluza!

Silvester Mrváž!

Ludevit Mitúch!

Štefan Struhár!

František Melišek!

Michal Jurík!

Ján Jurík!

Viliam Skladáňi!

Imrich Tamaškovič!

Ludevit Hercek!

Štefan Bútora!

Ján Bútor!

Demiter Melíšek!

Štefan Bugri!

Dominik Belák!

Adolf Košťálik!

Jozef Bugri!

Karol Hajdúch!

Vojtech Kiripolský!

Štefan Melíšek!

Jozef Levák!

Alojz Melíšek!

Jozef Račo!

Majercík Jozef!

Štefan Klobučník!

Ján Baštrnák!

Kľeman Bugri!

Ondrej Melíšek!

Jozef Halás!

Ferdinand Ďurina!

Štefan Jurík!

Imrich Porubský!

Štefan Rozgoň!

Štefan Molda!

Demiter Ivan!

Michal Ivan!

Michal Mokráš!

František Bugri!

Štefan Kiripolský!

Adolf Melíšek!

Žigmund Weis!

Štefan Hlavačka!

Mrván Štefan!

Ján Klobučník!

Ján Melíšek!

Jozef Hercek!

František Melíšek!

Demiter Melíšek!

Ján Melíšek!

Michal Ďurina!

Matuš Krízan!

<i>Jozef Oravec!</i>	<i>Ondrej Oravec!</i>
<i>Ludevit Bacho!</i>	<i>Jozef Bugri!</i>
<i>Jozef Bacho!</i>	<i>Ján Špilberger!</i>
<i>Tomáš Slovák!</i>	<i>Vojtech Molda!</i>
<i>Štefan Vlasák!</i>	<i>Pavel Melišek!</i>
<i>Štefan Krížan!</i>	<i>Štefan Ivan!</i>
<i>Štefan Melišek!</i>	<i>Štefan Belák!</i>
<i>Ludevit Kmeťo!</i>	<i>Štefan Miko!</i>
<i>Ján Bútor!</i>	<i>Jozef Hajdúch!</i>
<i>Mikuláš Pollák!</i>	<i>Michal Golha!</i>
<i>Ján Barus!</i>	<i>Ján Benda ml.!</i>
<i>Ján Strbo!</i>	<i>Ondrej Melišek!</i>
<i>Bonaventúr Bajla!</i>	<i>Jozef Baštrnák!</i>
<i>Štefan Tamaškovič!</i>	<i>František Pekarík!</i>
<i>Pavel Ráttkay!</i>	

Hospodárske pomery pres válku.

Boli dost neblahé, lebo mladé pracovné sili chybovali a tak mužskú prácu mosili na mnohých miestách podujat ženské a vžit sa do samostatného hospodá-

renia. Právda, že stýmto aspon v tých domoch, kde mužskej sili nebolo citlive oslabeledo, pričom požiadavky rástli. Z úradnej moci pre štat a vojsko rekvirované bolo obilie a hovadzi dobitok na mäso.

Bôl to obchod a nie rekvirovanie pre štat a vojsko, na najvyš, nespravodlivý. Lebo rekvirujúca komisia mala plnú moc. Snú sa dalo jednat, keď chcela vzala, keď nie, nuš nie. Tak na príklad.

Za kus hovadzieho dobitka platila korún 900. až 1100. dľa ľúbo vole. Keď šak majitel dobitka nadhodil korún 500. a zaplatil rekvirujúcej komisie, (doplátil) mohol si dobitok domov vziať a počítalo sa mu, že dobitok odovzdal. Takýmto sposobom, (v dobe, keď mnohý nie len že nebespečenstvu zdravú a smrti vystavený!) stali sa válečný sbohatli-

ci a milionári. Z obce takýmto spôsobom, bolo odvedené 19. kusov hovädzieho dobitka.

Asice: Po jednom kuse odovzdali Štefan Sádecký, Štefan Hlaváček, Albert Hrušovský, Štefan Hrušovský, Michal Košťálik, František Melíšek, Struhár Štefan, Košťálik Jozef, Matej Belák, vdv. Magdalena Kiripolský, Matej Cvik, Michal Jamriška, Jozef Bajla, Demiter Ivan a Imrich Hotka. Po dva kuse dali: Edvard Brachebusch, tedajší majiteľ motorvalcového mlyna a Mikuláš Dóra veľkostatkár v Hule, za našu obec.

Na proti tomuto, vrchnost sa starala o slabých bezrozdielu zamestnania a dávala válečnú potporu, a iné výhodi. Tak na príklad! keď sa nemal kdo starat o hospodarstvo, abo o rodinu. Prepustila i z boja mužskú silu. Komu sa toho ujšlo! ved' bojište ďaleko a pán Boch! vysoko. Nechcem nikomu krívdit, príklad šak

so seba poznamenám: Jak som to v mojom životopise opisal. Mal som doma štyri drobné deti, ktorým nemal kďo navarit, na piect, oprat, obšit, aby aspon noc mali spokojnejšiu, snimi spat. Žiadali válečnú potporu, nedostali hu, že je majetok. Žiadal som, žeby bol domov k detom prepustený! Žiadost bola zamietnutá, že nemám majetku. Nepopierám, majetku som mal len štyri holdy. A či to bola vina!?nie, a čo teda! Z obci bolo treba vydat svedectvó, že som pri domácnosti, keďže ne bola ani matky, nenahraditeľný. Toto som sám zistil na ministerstvé. O mojej nenahraditeľnosti predstavenstvá obce necítilo vôbec.

Kolko podobných padov sa stalo, neviem, lebo leš som sa domov dostal po druhý krát vy superovaný, hodne som sa nachodil. Kolko podobných prípadov sa odohrálo, nedá sa opísať. Aťak hmotné síli

čím dial, tým viac sa pre čerpávali, keď a v pracovných silách nedostatok bôl úplne povážlivý. A preto úradý sa snažili prácu mužsku nahradit' so zajatími.

Cudzí váleční zajatci.

V obci bolo z válečných zajatcov na hospodárskej práce u malo rolníkov 12. srbóv a 4. rusi. Jich mená sa už nedaju zistit.

Po stranke hospodárskej práce a podobne v chovániu dobitka, ani z ďaleka neboli schopný nahradit tunajšieho mužského. Lebo jak sa oni odvolávali! Tak rozsiahle poľnoorné hospodárstvo, že u nich ňeni a dobitkok, tak mer skoro celý rok ženu na pašu i skalných pasiňkov. Inácej to boli ľudia pevnej nátury, vytrvanlivý svojom presvedčení a velmo simpatický.

Iné pracovné válečné síli.

Na žatvu 1917 a1918. bolo do

obce poslaných 6. vojakov z války jak na odich, boli to rodiaci s Báčky a prvo triedný ženci a robotníci.

V týchto dobách panovala v obci veľká bieda a nedostatok nie len v potravinách, ale aj v obuvi a v šatstve na tolko, že sa ľud prispôsobnil k domácej výrobe a začal barvit domáce konopné plátno a vyrábať s neho oblek. Nie tak to šlo so živnosťou a preto ľud bôl stelesných síl vyčerpaný, a mhoťne zničený.

Vznik Česko-slovenského štátu.

Po 30. oktobri 1918. dostali sa správy aj do obce, že aj Slovensko sa pripojilo k Česko-slovenskému štátu, ktorý bude štatom demokrokratickej Republiky. Mnohý tímto správám ñe douverovali, neznajúc zásadu demokracie a preto si demokratický stát

ani predstavit nevedeli. Vtom začalo vojsko z války domov prichádzať a vysvetlovať posledné udalosti na fronte, že už tam začala panovať demokracia, rovnosť. Jak ofizieri strhali a šlapali jích hviezdičky, (hodnosti) skovávali válečné vyznačenia. Ktorý to neučil sám, tomuto vraj učilil bárs ktorý jednoduchý voják a nesmel ani muknut.

Po týchto a podobných rečiach prichodivši s frontu udaje potvrdzovali, a ľud simpaticky príjmal ideu demokracie.

Medzi občanmi a prichodiacími s fronty panovalo veľké priateľstvo. Ale priateľstvo a uprimnosť medzi prichodivšími z roznych fronty a krajov sveta bolo tak mer okázalé, v zdor tomu, že rodini boli tak mer v šetkých biednom stave, čo dalo podnet k nenavisti, zvlášť na obchod a mlyn. Padli pri tom poznámky aj na niektorých lepších gazdov, žeby dobre bolo, zrobit rovnosť. No v obci

válečného zbohatlíka krom jedného mlynára (o ktorom sa zmenim v uvode Mlyna) nebolo, našli sa šak jako vždy, že jedon odruhého sa má lepšie a nenávisť najde príčinu. Pri tomto šeckom v obci panoval ten naj v zornejší poriadok až do dňa večier, keďý moj sused Štefan Kiripolský o pôl desiatej hodine pri behne do mojej izby, kde som sa rosprával so Adolfom Košťálikom, Štefanom Moldom a Vincom Bachom a skríkne! pre pána Boha! Vy tu spokojne sedíte a Lévinču

Rabuju!

a chcu jej aj dom podpaliť, ved zhoríme aj my, podťe ta. Nato zme výjšli až ku obchodu Lévinčinmu, ale rabovanie bolo v plnom prude tak, že samu nedalo zabrániť. Spytal som sa šak, kde je

Lévinova rodina a dostal som odpoveď, že újšla preč. Ponevác ľud behal z lampámi, z lampáši i so horiacími sviečkami, upozornil som! žeby zneopatrnosti nepovstal ohen, lebo by mal špatné následky. Toto šak malo kďo počul, lebo v celom dome bôl velmo čúlý ruch. V obchode buchod z vyprazdneními fioky, podobný buchot v byte, v magazíne, na povali. Tam počulo husi gagat, tam zas slépký skrečat a ľud sem a tam behal, medzi ktorymi bolo najviac, žien. Já som za ráz odbehol k d'etom, ktore doma spali. Len ráno sa ukázalo, že ten dom je v skutku vyrabovaný, lebo krem múrov, povala, dlášky a strechy skrovom, v dome a vo dvóre, nezostalo ani dverý, ani okna, ba ani kúsek palivového dreva. Na druhý deň bôl pokoj.

Na tretí deň, sobrali sa niektorý s valky prišlý k veľkostatkárovy Mikulašovy Dóra do Húlu a žiadali víno, keď že krem zeme, aj veľké vinice mal v Rendve. Pán im dal dva hektolitre (200 litrov.) vína a záprach volóv, aby si ho do Rendvy doprovadili, čo sa aj stalo. Po obede sa z valky prišlý zejšli do křmi v ktorejtedy nikdo nebíval a potužovali sa. Keď som predvečier prišol spola a dal do poriadku statok a deti, od krojil krajic chleba, aj já som našťivil křmu, kde bola živá nálada a nevedel som na ktorú stranu sa obrátiť, lebo každý mi išol ústretý s flašú a spohárom vína. Marné som d'akoval, kamarádi dobrej vóli, brali to za urášku. A preto aby každému vyhovel, napadlo mi, že bude dobre, keď bu-

dem víno zlievat do fláš. Keď som toto zradil kamarádom, uš aj bežali ku mne pre flaše a len takto som vyhovel, príjmúc od každého pohár vína, ktoré mi tak odniesli do domu. Bolato spoločnosť pri pohári vína tak spokojná a priateľská, že podobného taško najet, ato v zdor tomu, že dobré vínko hodne zohrievalo. Ponevác som ale vedel, že podaktorý, snád spopudu iných mali by odvaha niektorého občana zñepokojovat! Prehovoriac žiadal som, žeby od podobného upustili: na zabezpečenie požiadal som niektorých, žeby prez noc dali pozor. Noc ale prešla najväčšej tíhosti.

Na druhý deň, zobralo sa zopár mužských do motorvalcového mlyna k Eduardovy Brachebuschovy, s ktorým boli v krátke uspokojený, lebo im hnet nabidnul jedneho

vykrmeného brava a tak válečné zisky úplne ochránil. (O tomto pri úvode mlyna.)

Jak sa hovory, že každá pesnička má svoj koniec, čoskoro nastal koniec podobným postupom. Lebo v obci objavilo sa ozbrojené vojsko, pod menom Nemzet örség! (Národná stráž.), ktorá začala zhánat tých, ktorý Lévinĕku rabovali. Bolo behačky! jedný nosili naspät pod menom, žeto len skovali pred inými. Druhý šak nútený vojenskú strážu, ktorá zhánala kďe koho a poplašné správy púšťala, že previnelci budu popravený, apreto mnohý ujšli. Ktorých ale dostali, tých nemilosrdne bili a tríznilí a povázali, do voza pohadzali jak dobitok a odvézli na Velkú Mánu, kďe mali bit súdený. Odtál jích šak byvalý rychtár Štefan Hlaváček vyslobolil.

Tedajší rychtár Štefan Sádecký tieš na

na potieraní rabovačky špatne obyjšol. Vojsko národnej stráže, dalo ho zavolat k obchodníčke a tam ho zbito tak! že len náhoda, že nepolahol. jak to ľud hovory, aj rebrá mal polámane. Ból šak úplne nevinný, lebo príšlý s fronty na jeho pokini nedali nič, ba aj jeho sa niektorý strojili rabovat. Konečne ľud rosprával, že tá národná stráž pozostávala spár židóvských s války príšlych a mnohých, ktory mali v ruke po prvé zbran, mladíkov.

Taketo boli prvky po převrate a zapríčinili hodně uvažovania. Ľud sa uspokojil a žil najväťšom priateľstvé, keď už so stránky vrchnosti ne diali sa žiadné zákroky, a preto ľud si dovoľoval také, čo predtým bolo zakázané. Ľud na jarmok idúci, doniesol správu, že v ceste u roľníkov bôl občerstvený, že

Varia pálené z räži.

Táto zvest sa blesku rýchle rozniesla po obce, že jeto povolené, financi a žandary do toho už nemaju nič. Trebars bola bieda a nedostatok, ten ľud ktorý pres válku mnoho postrádal, všetko možné podujal, aby si napálil trochu pálena. a tak, začalo sa pálit aj v obce. Jedný so šrotovali rāži, iný kukuricu a konečne kukel, ktorý velmo prichvalovali. Ľud sa velmo uspokojil a začalo nové priateľstvá. Nezávidel jedon druhému, ale sa uprimne po častovali. Vrchnosť sa do obce neobzrela. Na ráz dôjde do obce správa.

Budu rychtárské volby.

A v skutku, snád dňa 10. mája 1919. po obedě obecný sluha tlčie na buben a oznamuje, Tu je pán hlavný slúžny, bude sa volit rychtár obce, nech sa hñeť každý občan dostavý do školy. Na hlas

bubna vybehol som na ulicu, keď som počul o čo ide, nezaujímalo ma, a hnet som sa chcel vrátiť do murovania steny v ktorej som postupoval, ale práve idúci Michal Ivan ma zdržal a navrhol, žeby som išol na voľbu, že aspon budeme vydet toho Českého slúžného. Konečne jeho návrhovy a žiadosti som vyhovel a spoločne sme sa na voľbu dostavili.

Priznám, že dl'a mojej skromnej mienky, keď už aj dl'a starého sposobu, bola to voľba demokraticka prevádzaná jako by dl'a všeobecného hlasujúceho práva! Keď že pán hlavný slúžný prehlasil, že každý občan má rovnaké volebné právo a každý môže byť volený. Podl'a téjto zásady, i proti voli pána notára, bola voľba prevedená.

Rychtárom sa stala moja maličkost' Adolf Melíšek, proti voli šest' občanom.

námestek rychtára Štefan Kiripolsky, Michal Melišek a Michal Bugri, prísazný. František Melišek, Ján Benda, Vojtech Hercek, Ján Jurík, Imrich Krížan, Štefan Molda, Ján Valent, Ján Mrváň, Ferdinand Ďurina, Štefan Melišek a

Rozdiel pri voľbách obce pred a po prévrate.

Pred prévratom, ani pri voľbách do obce, nemal každý občan volebné právo, tým menej bôl voliteľný. Ktomuto účelu bôl stanovený tak zvaný volebný cenzuz, dl'a výške štatnej priamej dani. Bolo to jak sa dobre pamätám, 7. korún, 40. hallérov. Kdo len o haller meniej platil, uš nemal volebného práva. Mnohý by ten čas rady boli doplatili tých pár hallérov, ba snád aj korún, to šak nebolo prípustné a preto aj štatné priamé daňe boli velmo přesne vypočítavané a vyberané.

Odchíľky volebnom

práve, boli aj iné. Tak na príklad: Výbor v obce pozostával z rychtáta , z jeho námesteka, a z dvoch prísazných! a 12. členov zastupiteľstva obce, stýchto posledných bolo volených len šesť! kdešto druhý šestoria dl'a zákona boli tý! ktorý platili v obci najväčšiu štatnú daň, a menovali jích vírilišti. V týchto sa zmena stala len vtedy, keď daťtorý majiteľ pozemkov v obce, keď uš aj len následkom prenájmu, v štatných daniach iného prevíšil.

Hneť po prévrate tento volebný poriadok, zanikol. Každý občan na základe demokratickom obdržal právo volebné a voliteľné, ato až po zákonodarcu poslanckej snemóvne a senátu Národného shromáždenia; sktorými je volený Prezident Republiky.

Kdo bôl kandidovaný do okresného, župného, krajínského a do parlamentu z obce.

V prvých rokoch Republiky, okrese a župi

mali menovaných členov, dľa pomerného zastúpenia politických, lepšie rečeno dľa počtu členov politickej tej alebo onej politickej strany v parlamente Národného shromazdenia.

Dľa tohoto, bola moja maličkosť Adolf Melišek, členom župného administratívneho vyboru, ktorý mal pre župu Tekóvskú, sídlo v Zlatých Moravcoch. Podobne som bôl menovaný členom Zemedelskej Rady pre Slovensko, so sídlom Bratislava.

A konečne 1925. kandidovaný do senátu Národného shromáždenia a dňa 15. septembra 1925 aj zvolený.

Krajinské volby začali a boli prevedené 1927. do ktorých s obce ňebol nik kandidovaný.

Prvky s hospodárskeho stanoviska.

Jak to už pres válku za pracovanie

bolo, roľník dorabatel hlebovín obilia, mosel svoju úrodu odvádzať vrchnostou určeným kupcom, do istej miery to tak zostalo aj po prevrate. Stalo sa viackrát, že obecný sluha bubnoval a na vedomie dával občanom, že u pána rychtára sa vrecia na žito, rž, jačmen abo kukuricu. Nútno mi je podotknúť, že keď som i hnet išol pre vrecia, už boli rozobraté a tak ku peniazom dójst' nedaj Bože. Dojšla ale doba, že sa rozniesla povest, ba aj úradne bolo dané navedomie,

Peniaze každý mosí dať kolkovať, ináč sú neplatné!

Občania sa o prekot hnali do okresného miesta Vrábel, kde účinkovali štátne okolujúce komisie, ktoré s kolkovaním vedli tiež evidenciu obnosoch jednotlivci podaných, lebo s ob-

nosu okolkovaného polovicu zadržali dl'a predpísaných škály a tak dodatočne do istej miery späť vracali.

Po okolkovaní penazí, pri ktorých sme mnohý nezavádzali, bôl uvoľnený odpredaj obilia a čo skoro sa v obci objavili ľudie so Zvolenskej a Gemerskej a odvážali obilie aj nad cenu maximálnu, za kolkované peniaze. V obci je len železničná zastavka, ale vlaky išli ústretý obilie kupujúcim, lebo dl'a potreby každý vlak stál a obilé bral zatál, leš celú na kúpenú zásobu nezobral, ktorú občania na vozoch do vážali. S týmto sa hospodárske pomery, veľmi zlepšili.

Doprava do obce.

V doprave sa veľké zmeny proti predošlím rokom, kedy sa šetko nielen dopravovalo, ale aj vyvážalo

konškými pôvozmi. Ten čas s obce vyjšlo viac póvozón i na zárobok, na tak zvanu furmanku na odvážanie obilia s veľkostatkov na zelezničnu stanicu do Šurian, ktorá tedy bola najbliššia. Chodili aš do Ondrejovéc, odkal platili za dovoz 100. kgr obilia do Šurian od 27 do 30 krajciarov. (krajcár 2. halére.) Do furmanky bôl ľud veľmi zažitý a nerobil si taškoste stoho, že ráno zaprahal o 3, abo 4, hodinánach, a večier vyprahal o 7 a 8. hodine, mnohokrát aj neskôr, pritom ráno z nova. Stohoto zárobku vytiskla roľníctvo,

Železnica.

Od Šurian do Levíc začali stavat zeleznicu 1913. roku, na ktorej náš ľud zárobkove, málo bol účastný. Táto práca bola považovana za zvláštnú a prevádzali hu robotníci s Čongrádu,

ktorý dobre zarábali. Najlepšie to cítil obchod zvlášť Potravné Družstvo. Stavba železnice pri vypuknutí svetovej války ešte do končena nebola a vojsko bolo odvážané na stanicu do Šurán. Železnica bolatedy stavaná dĺžke 34. km. s Fedémeša nad Žitavú po Levice. Ten čas obce bola núkaná ustrédňá stanica medzi Novými Zámky a Levicami, oproti čomu sa občania protivili, žeby zabrala kus pozemku s konopníc, jak z na júrodnejšieji zemi, apreto obec dostala len zástavku; a dnes už za stanicú banuju. Vlakovú dopravu pocítili naši furmani, lebo zárobok na ktorý boli na vykľý zanikol. Dnes za podobnú furmankú málo kďo banuje, lebo moc málo je tých, ktorý aby chceli ňeskoro líhat a za včasu stávat. L'ud je včul pohodlnější.

Veréjní správa obce.

Od pamäti obec patrila pod župu, (stolicu.) Tekovskú, jej sídlo bolo v Zlatých Moravcoch. Župa bola rozpustena v roku 19 a najej miesto utvórena Vel župa Nitránská, kde patrila aj obec. V roku 1927. bola rozpustena aj vel-župa a utvorený bôl Krajínský úrad so sídlom Bratislava, kde bola administratívna správa pre celé Slovensko.

Od ñepamäti obec bola pridelená do okresu Vrábelského, so sídlom Vráble.

K obvodnému notáriatu patrila obec pod Tekovský Fiš, až do roku 1888. veducí notár bôl Ludevít Bacho. V roku 1888. bola obec plridelená k obvodnému notáriatu Dolný Ohaj, kde vedenie notáriatu prevzal rolnický syn so susednej obce Hull, Jakub Futala. Od téj

doby obec stále patrí pod tento notáriat, zo zmenami vedúcich notárov nasledóvne: Jakub Futala viedol notáriat do druhej polovice roku 1914. keď zomrel. Poňom vedenie notáriatu prevzal Ödön Futala syn nebohého a viedol ho až do mája 1919. keď z dôvodov, že neovladze jazyk slovenský, v zдал sa. Po nom dňa 25. mája 1919. prevzal vedenie notáriatu Jozef Ondrejka, ktorý ho viedol až do dňa 1. februára 1929. keď bôl preložený do Gajár. V ten istý deň vedenie notáriatu prevzal Jaroslav Husák, ktorý ho viedol do dňa 6. juni 1932. Keď bôl preložený do Plavých Vozokán a notáriat Dolno Ohajský prevzal s Plavých Vozokán prišli František Kubik, ktorý ho vedie aj dnes.

Rychtáry obce od pamäti.

Boli nasledovný: Štefan Bugri kos-

Tolník, Jozef Sádecký. Štefan Benda. Jozef Struhár. Tomáš Hajnuš. Jozef Košťálik, Štefan Hlaváček, Štefan Sádecký. Adolf Melišek, Adolf Bugri. Ludevít Bugri. Adolf Košťálik a včul je Štefan Fábri.

Predtimito jak rychtáři sú spomínaný, Ondrej Ivan a Michal Hrusovský. Títo boli asi hnet v rokoch po slobode spoddanstvá 1848.

Pomerkujem: že až po rok 1923. rychtár obce bôl spolu pokladníkom obce. Vtedy sa stal prvím pokladníkom obce Vojtech Hercek, v roku 1934. sa zдал a pokladníctvo prevzal Štefan Cvik,

Keďže terajši výbor obce sa nachodí v zápisnice na strane 3. poznamenám kďo je členom

Komisií v obci.

Členovia finančnej komisie.

Adolf Melišek, Michal Košťálik, Michal Ďurina. František Bachnák, Dominik Melišek a

Jozef Bajla.

Členová hospodárskej komisie.

Štefan Struhár, Vojtech Hercek, Štefan Cvik,
Štefan Sádecký a Michal Melíšek.

Členová stavebnej komisie.

Viliam Skladáňi, Vincent Krížan, Jozef Rako
a Jozef Klobučník.

Členová miestnej volebnej komisie.

Štefan Fábry, Vojtech Hlaváček, Štefan Cvik a
Štefan Molda.

Členová socialnej komisie

Štefan Fábri, Jozef Bajla, Ján Melíšek, Viliam Skladáňi,
Vojtech Hlaváček, Imrich Vlasák, Tomáš Martiš a Dominik
Molda.

Iné úrady v obce.

Do včulku nejestvovali vôbec.

Čestný občania v obci.

Do včulku nie sú.

Školený ľudia v obce.

Pred prevrátom bôl s obce škole-

ný Michal Melišek, ktorý stúpil do radu s. pátrov kapucínov, kde si zvolil meno Adolf. Jeho šľachetnosť a zdelanie, jako aj nadanost roznych jazykov a výmluvnosť v reči, čo skoro spatril Grof Weinkchein, ktorý dal sním vyhovavat deti, ato tak veľkej spokojnosti, že Grof zatal dolehal na mladého kapucína, až konečne získal ho na zanehanie radu a dal mu faru vo Štvrtku ktorej bôl patrónom, odtialto po krátkom učinkovaní dal mu faru jeho stálom bydlíšti vo Velkých Lévároch, kde blahodarne učinkoval až do roku 1917. keďi poražený pichnutím borovej trésky do dlaňe dostal otravu krve a dňa 9. apríla zomrel.

Druhý školený bol syn brata vyš menovaného Bernard Melišek, ktorý sa stal svetským knazom Arci-

biskupstvá Ostrihonského, vysvätený dňa 7. februara 1904. Jak kaplan učinkoval vo Velkom Ulvade, Komjaticách, Ráčišdorfe a Topolčanoch. Farárom bol v Malých Hostiach. V roku 1914. zaujal faru svojho rodiska Tekovskom Fiši, kde jako skutočný a dobrý duchovný otec učinkoval z dobru radu, schmotnú pomocu bez rozdielu. Do fary nikdo ne vošiel, žeby na prázdno bôl odijšol. Bol opravdovim rodo a ľudomilom, a ľud celėj farnosti ho mala velkej vážnosti a uctivosti, lebo aj on si ctíl každého rovnomerne. Zomrel dňa 4. júla 1927. pochovaný bôl dňa 6. júli 1927. za účasti celej farnosti a okolia v Tekovskom Fiši.

Po prévrate si ľudia viacej ocenuju školy a posielaju deti do meštaňek, ba aj do gymnázií. T. npr. do Šurian, Nových Zámkov, Levíc a Trenčín. Na nejakom

zastupovaní úradu šak ešte niet žiadneho z obce.

Maďarský bolševici v obci.

Bolo krásné júnové počasie a najčúlejší život na lúkách a viniciach, po ktorých pracujúci ľud od časného rána do pozdného večera robil len tak sneho tieklo. Medzi tým prebehli správy, že maďarský bolševici v trhli pri Parkaňe na Slovensko a postupuju zmerom na Nové Zámky a na Levice. Ľud správcú zaujatý si týchto správ nevšimnul vôbec a pracoval ďalej, nemíliho ho aňi to, že sa začali objavovat patrôle rovnošate Itálských légií. a stalo sa, že

dňa 11. júna 1919. okolo 10. hodine pred obedom dostavila sa vojenská husárska (jazdecká) patról v pánských vinicách a vyzvedala sa od vincúra Pavla Zrubca, či nieto v obci vojsko Česko – slovenské. Vincúr velmo karakterný a právdmo mluvný člo-

vek ráno v obci žiadne vojsko nevidel, o ničom zlom netúžil, otvorene a uprimne povedal, že v obci vojska niet vôbec. Nato sa patról pustila dolu vinicami smerom k obci, ale po jednom, teda opaterne. Keď bôl prvý jazdec hlbokkej ceste viníc od východu asi 250. krokov, od hajlochov viníc, zarachotí výstrel na ňeho, načo sa on skonom zvrtné spät a zmizne horních viniciach, ale vincúra neobjišól a len snád nahode može ďakovat, že keď aj nevinný, ňeból strestaný. O tomto sa blesku rýchle rozniesla správa po obce a mnohých prebehol strach, keď že mnohý muzský aj zdobitkom boli v susedstve Dolnom Ohaji a v Húli na lúkách, jako aj že v obce prechodili patróle Itálských légií. A bôl to v skutku dobrý znak. Lebo na polodňe sa strede obci objavila pe-

šia patról maďarských bolševikov, ale s patrolú itálských legií, bola zahnatá späť zmerom k vinicam, čo v obci účinkovalo dost uspokojive, len nie na dlho. Moji na polodňé priviezli tri voze sena z Dolného Ohaja. Po odohratí vyš udanej scéni sa na obedujeme a ideme seno pokliast do kozla za pajtú, aby ešte rás mohli ict na brat. Počas ukladania sena, zrázu skočí prvý môj syn Benedikt skozla a za ním ostatný. Já súc na zemi, spítam sa, čoje! čo skáčete? hnet mi odpovedaju, čo nepočujete jak gulky pískaju. Syn hovori, práve vedľa ucha mi jedna preletela. A v skutku do brány pajtý kulky pléskali. Nebolo inej pomoci, jak skrit sa do priekopy. Po utíchnutí zýšli sme do dvóra a na ulic.

Nové prekvapenie

Na ulice sa začali susedia pri družovat, ale v tom zavznel hlas! podívajte vojsko. a v skutku! Od Lótu pres hl-

boký járok pýchoduje vojsko, ktoré sa rozťahuje zaujmuc aby dva radi aj húmná, nasadenímí bodáky a každý dom prekutajúc, vyzvedajú sa, či sú v domoch neni skritý Česi, a postupujú ďalej pres d'edinu. Za nimi asi 500. krokov, tiahne hlavná trupa v stvor stupe, veľkosti bataliona. po zadu sa tiež motalo zo pár, ktorý keď došli na moju ulic, zastavili sa a začali čítať tabulu na dome, že vraj! ober rychtár, pričom jeden za kľial! otazujúc sa Miféle felivatt? (Jaký to nápis?) Já mu odpoviem: Obecny rychtár. On znovu za kľaje otázku: a jakéj reči jeto písane? Odpoviem mu: Slovenský. Nato kľiatie spät násobnil spítajúc sa: A prečo slovenský? Odpoviem mu: keď sme medzinárodný proletári. Toto sa im veľmi páčilo a schvalovali to a odíšli.

vojsko prešlo, prestrielky prestali a v obci nastalo ticho, a preto sme sa smele zobrali, seno po skladať. Ešte sme ani dobre neposkladali a už príbehne moja dcéra, aby išol dole, že ma čaká jeden voják. Prídem dolu, voják ma pozdraví slušne a predostre žiadosť. Už dva dni nie sú snami kuchine a preto nemáme čo jest! žiadám, že by ste nás obživilí chlebom a sirom. Odpoviem mu: občania obce sme úplne chudobný a ťažko mi je žiadosti vyhovieť, ale oprobujem požiadať občanov s bubnom, aby prispeli s čím im je možné. Po tomto začali ľudia po krajici chleba nosiť na moju ulicu, kde dovezli mojho švagra Jozefa Moldu vóz na ktorom mi bôl na seno a kladli naň. Keď bolo šetko pripravené švager mosel zapráhnut a vyvest potravu ku kostolu, kde malo vojsko hlavný stán. zaprahal polo mrtvý.

Ráno sa voják znovu dostavý

a žiadá, žeby stými ktorý boli pres válku kuchary, dal pripraviť obed, keď že im kuchine ešte neprišli. Najradšiej by chceli sirovie čuše. Občania mali málo múky a preto som ho upravil do mlyna, odkiaľ priniesli 50.kgr. múky a 1.kgr masti. Panstvo zapriahlo voli a doviezlo zo Senčanskeho majera, ktorýtedy ešte patrilo Veľko Manánskému pántvu vôz dreva a žiadaný obed sa im uvaril. nato im prišli aj kuchine.

Dojšla aj iná poplašná správa že do obce z lúk Dolný Ohaj a Húlu sa nevrátili občania, Matej Cvik, Štefan Cvik, Ján Benda, Jozef Bútor, Domink Šulka a Jozef Baštrnák, jích rodini bedákali, nevediac čo sa snimi stalo. Lebo v D. Ohaji a v Huli bolo vojsko česko-slovenské, a pres front

sa nikdo neopovážil, v zďor tomu, že prestrélky nebolo vôbec a vojsko i ľud oddichoval, a čakal čo bude.

No nebol aj oddich v šeobecný, lebo u mňa sa začali objavovat vojáci skrátkú žiadostou! Bíró elvtárs, kočit kévek. (súdruch rychtár kočiar žiadam) samo sebu, že aj skoňma. Bolo ten čas v obci iba 12. párov koní, kďeš to pred vojnú bolo vyše 50. párov, a preto obec bola za malú dobu vyčerpaná s koní a preto bolo treba zrobit opatrenie. Idem do batalions kancelárie a hlásim, že viac povozov z obce dať nemôžem, lebo v obci je už len jedon pár koní, ktorý nútnom páde upotrebím len pre občanov. Súdruzi kancelarie sa zadivili, a odpovedia, že batalion má dost koní a z obci nepotrebuje. Keď sme zistili, že súdruzi robia výlety,

dohodli sme sa batalions kancelarie, že len tomu mosím dať pôvoz, ktorý donese služobné povolenie s batalions kancelarie. Sotvá príndem domóv, uš ma čakaju a žiadaju pôvoz. Upravil som jích na batalions kancelariu pre služobné povolenie, ale viac sa neverátil. Stýmto nebolo koniec pôvozom, lebo vojsko pozadovalo drevo a pre koňe krm a na dovoz tohoto, žiadali od obce. No tu bola ľachšia práca, lebo pánstvo Dóra malo tedy ešte dvanást párov volov v obci a dovoz, tie kónali. Drevo, siahovicu so Senčianskeho majéra. Nevieť však koľko priviezli! Seno a jatelinu s pánstvá Mariačaládu doviezli 36. tritcatšest vozov, za 12. dní čo boli v obci. Že neboli úskoprší, to vyzera stýchto číslic. Ale aj sebe dopriali. Keď prišli bol ím dobrý chleb, sír a sirové čusky. O dva dni uš od jednotlivých gazdín žiadali, pagáče, dolky šišky, kúriatko, husátko, ba ani údenú sunkú nepohrdali,

ale žiadali. Týmto chútkam sa dalo odpomocť, lebo keď to bolo vojsko súdruhov, moseli aj tam byť vyšší a predstavený a to boli ľudia slušný, a dali si radu s vojácí, ktorým miernili chútky.

Bol to veliteľ batalionu, súdruh Barañai major. súdruh kapitán Štokinger, bolo jích asi 12. a boli hodný až na jedného jakého si Kelemena, ktorý ma chcel obesit, Barañai ma oslobodil a Kelemen prosil za odpustenie.

Bolo to asi ôsmi den, rozniesla sa povest, že je na deň zaviazaný mier a každý sa môže pohibovat voľne kam chce, tento deň prišli aj naši občania s Hulu, ktorý tam meškali ossem dní, a rozprávali čo zažili a skúsili.

Poňeváč z ofizieri v obci byvajúci mi som bôl za dobre, dovolil som si im poznamenat, že jak to tvrdia

tý čo prišli s Húlu vojsko tam má stále zábavy, vojanská banda hrá, vojsko má vína jak vodi. Nato mi major Baranai odpovie. Pán rychtár, také vojsko jak majú Česi, môže pit víno. A pokračuje: Takáto bagáž banda nezasluží ani jest. Keď som išol snimi pres Soldín, dali im sedliaci pálena a vína. Keď som vyšol so Soldínov, mosel ich poukládat uspat a nechat vy striezveť, až potom som mohol snimi dial pochodovať. Nech každého veliteľa Boch chrání od takéhoto vojska, keď len trunok vydí. Takéto a podobné výraze daval major Baranai o svojom vojsku, medzi čím poznamenal, zajtrá bude za iste špatné počasie. A ňe mýlil sa. Lebo už ráno bolo dost rušné, a čo skoro bolo počut kde tu výstrel spušky, ba začali sa ozívat aj strojné pušky, ato čím dial tím viac, lebo od Húlu sa tiahla po trati pancélka, ktorá prajne vyselala gulky stroj-

ných pušek, pred ktorými sa aj občania moseli skrívajú. Moja pivnička bola plná ľudí a detí. Já sedím v izbe, aj so Štefanom Hlaváčekom, keď zrazu zaklope na dvere daľdo a stúpa dnu dvá vojáci so slovami. Súdruch rychtár daj nám vôz, na ktorý budeme brat raňených. Načo hovorým: Hlaváček báci, na Vás je rad, teda dajte zapriaľnut. Načo Hlaváček hnet stane, pojme so sebou dvoch voľákov a zdialil sa. Já som sa zobral za detmi a iními do pivničky. V tom časi panceloví vlak dorazil až k zástavke, ktorá aj teraz stojí, ku ktorej sa pár občanov z obce rýchlosti pri blížilo, čo madarský bolševici s hlavného stánu telefónu ktorý mali u miestnený na viniciach v hajlochu, dobre videli. Podozrevajúć občanov že jích zradili, telefónovali na Bešenov, kde za vinicami mali postavené kanóni, s ktorými začali ohen

šrapnel granátovy na našu obec, počnúc, v strede medzi motor mlynom a postupne nad obec smerom k Húlu, miesti padli gule až blízko trati, mnohe sa nad obcú trhali a padali. V tomto sa dostavý k mojej pivničke Štefan Mrváň krajčier a dáva mi odkaz jedného oficiera, žeby za ráz prišiel za dolnanské húmná, že chce somnou súrno rozprávať a odijšól. Tý ktorý tam boli, hovora mi, nechod! deti plakali a kanóni svoju zvučnú nótú strach v ľudu z vätšovali. Já hovorím idem, ved' som bol vo svetovej válke a viem sa chránit, na čo vystúpím. Vinco Melišek ktorý bol obecný sluha (polgár) pri rychtárovy, bol tam prítomný a hovorý, keď ti ideš ! idem aj já. Keď by sa z niektorým niečo stalo, skór si poradíme. A šli sme, tak asi pätnást krokov, zdialený jedon od druhého. Kanóni hučali, ale u

nás obozretnost nezbívala. Prechodíme za Košťálikovú pajtu, len čo sme so skočili do hliníka, šrapnel granát padól a roztrhol sa za Košťálikovú pajtú. V obozretne zme bez nehody došli až za studnu na pánskom húmne, keď čujeme zunenie kanonovej gule z mer na nás, hnet sme sa zvalili za nísky ukrit okopu pánského húmna, zrak obrátim smerom huku a vtom okamihu vydím, jak sa asi pädesiat krokov stojáci voják zohné a gula mu nadhlavú preletí, na pánskom húmne padne a rozletí sa. Či ten voják od tlaku gule, abo od zleho túšenia zohol hlavu neviem, ale nežohneli sa strati hlavu. Velitel, ktorý ma dal volat' už neból ďaleko, apreto sme stali a šli ku nemu. Rozkaz bôl krátky. Súdruch rychtár! dvanást vozov dajte zapriahnut a slamy do vozóv a

hnet nech idu ranených zoberat'. Hovorým: toto je šetko, začo stema dali sem dovolat ! odpovie: že áno. Odpoviem mu: toto premňa nestačí, lebo voze samé nepójdu a v obci není tolko koní, aby do každého mohol dať 1.pár. Odpovie mi: Tedy nech zaprahnu voli, ale to mosí byt čím skôr. Nato som aj s Vincom odijšli a zbehli dolu brehom naproti studni kotrba zvanej, v tom šak zahrneli gule, skrových dve vrazili do močiaru barina zvaná, ale ňe explodovali. Ideme ďalej po obci a rozkazujeme zaprahat. Vtom príndem na ulic Hlaváček, keď práve vychodí s domu a chcem ho uspokojiť, hovorým mu: Hlaváček báči, zase nových dvanást vozov ide zoberat ranených, teda nebude Váš sám. On so smiechom hovorý: Bodaj to čert pobral, ved' moj je doma! spítam sa: Nuž a jako to!? On mi hovorý: Jak som išol od teba z vojáci a prišli sme po moje dvér-

dverká ktorej keď som otvoril, rýchlo som jich zavrel a skríkól som. Jaj, tele van a z udvarom čechekkel. (Jaj, plný dvor mám čechov.) nato sa vojáci z lakli, torby s chrbta hnet zhodili a zmerom k vinicám dali sa do úteku, jak len stačili. Preto som nemohol sluhu vyslat, lebo by nebol vedel kde má íť. Chutno som sa zasmal a spítal sa: a kolko jich bolo? on so smiehom, ani jedon. Potvori odplašil som jich. ved' aj tak ich mi budeme moset vyhnať, keď sa ích budeme chcet stráť.

Tedi už nastávalo tichšie povetré. Pancérov vlak sa stiahol k Húlovy a z madarských bolševikov v obci ostala len nepatrna čiastka lebo újšli až do Mariačaládských lesov, odkál ích madarská jazda hnala naspät. Já príjdúc domov, sotvá

som si sadól, už prišol moj sudruch, ktorý ma dal vyvolať za dolnanské humná a hlási mi, že póvoze nepotrebuje, ranených má od nesených, ale má jedného mrtvého, žiadá, aby dal mužských ktorý by vykopal preňho jamu a pochovali ho.

Po vypočutí som ho nabral za odvážlivosť, že si dovolil vyzvať ma z úrdu do fronty on sa vymlúval, že nemá pomoci a koňečne prosil za odpuštenie.

Potom som vyslal Vinca, aby rozkázal Štefanovy Mrváňovy krajčierovy, a Dominikovy Chovancovy, žeby vykopal jamu a spadlého vojáka pochovali. Padlý voják sa menoval, Imrich Maďar, padol 20/VI.1919. pochovaný je tu v cintorine.

Po ukončení tejto práce ktorej sa z účastnil aj Demiter Mrváň, v zali jich vojáci k dolnému mlynčeku na

zelezničnu trat a tam snimi dali zelezné kolajnice vytrhnút, aby pancierku nemohli byt napadnutý.

Do rána pozhánali šetko vojsko na zad do obce a za sadól válečný súd, pred ktorý boli postavený šetcia, ktorý opustili frontu. Bolo jich tak tri štvrtini. Jaký vysedok mal válečný súd, to ňevieme, vojsko sa vymluvalo jedon na druhého, ale nastávajúcu noc, sa zamenilo. Batalion od nás prešiel do Žitva Bešenova a odtial, druhý Batalion prišol k nám, a tak nastali zase nové pomery, lebo prišli aj nový neznámi velitelia. No, pritom šetkom sme sa vynajšli. Hlaváček báci, začal ešte silnejšie kuvať pláne, jako sa týchto nemilých hostí pozbavit, ktoré mi s času na čas z radil. Bolo to

snád 23. júna, keď bôl splánom hotový a príšlú noc chcel z robiť poplach. Ráno po rosil dáždik, počasie bolo po chmúrné, pritom šetkom vo dňe sme trávilí čas na uliciach. Tu zrázu okolo desiatej hodine počujeme chukot jakobi aeropláň, abo auto. A v skutku, pri zvonici dolním radom tiachňe autó označené bielu zástavú, na čo z radosťou s kríkňem, "Parlamentér" bude čosi nového. Zastavý v prostried obci, so sadnu s neho tria oficieri, jedon Francusky, jedon Itálský a jedon rovnošate Italskej légii a zrovna zamiera do batalions kancelárie, odkal sa momente vrátia, sadnu do auta a idu späť. Keď sme aj nič ňevedeli, predci sme tušili, že bude čosi nového. a vskutku vojsko sa začalo čúlo, ale tak ticho pohibovat, že nám to bolo až ná-

83.

padné. Odpoledná sa už zdálo, že sa pakuju, a pripravuju na cestovanie. Pred večier prindě veliteľ a žiada šest póvozov, ktoré by im pomohli odvieť sa do susednej obci. Póvoze dostali a na večier vojsko v najvätsšej tichosti nastupovalo na uliciach do radov, iný nakladali na naše voze vojenské náčinie a večier o pól desiatej hodine sa v najvätsšej tichosti pohli s merom Mariačaládským lesom, viac sme jích neviděli. Vnoci mnohý občania nespali, lebo sa domnievali, že vojsko v trhne na zad do obci a vyrabuje. No, nestalo sa nič. Ráno dovedám sa na póvoze, ale ani jedon nebol doma. Až neskoro po obede a večier sa po jednom dostavovali, lebo jích prepustit nechceli a tak sa niektorý ostíhli až pri Párkaňe, a tak

koňe dohnali, hodne stiahnuté.

Tento deň uš ľud zaplavil chotár, ktorí pres dva týždne v dobe okopávačky nevydel. Nastávajúcu noc každý spokojne odpočíval, aby ráno z novými silami mohol do práce.

Ráno bolo tým uspokojivejšie, že sa dostavil ku mne praporčík Čsl. vojska v rovnošate itálskeho legionára a začal sa vyvedať o priebehu doby bolševického vojska v obce. Rozhovor bôl veľmo priateľský, ktorý prerušil jedon občan s obce Pozba, ktorý žiadal, žeby som ho z obce prepustil, že ide do Šurian. Hovorím mu: Priatelu! ved' ta já nedržím a pre mňa môžeš smeľe ícť! On mi odpovie: že ho vojsko nechce pustit'. Spýtam sa: jaké vojsko, ved' tu už druhý deň niet' vojska! V tom prichodili

uš aj občania, s tažnosťou! že jích vojsko nechce pustit do práce do poľa. Stohoto som zbadal, že predci čosi je na veci a vojšol som dnu kde sa zdržoval práporčík a spýtám sa. čo to má znamenať, že ľud jaké si vojsko nechce pustit s obce do poľa a podobne jedného občana s Pozby do Šurian, jakú vedomosť má otom.

Pán práporčík sa usmál a začal: Já som obsadil obec a šecké cesty z vojskom, aby som vyšetril, či nie su občania nejakó tajne spojený s maďarskými bolševiky. Lež toto vyšetrím, žiadám, žeby rychtár obce zložil Kč.4000.štyritisíc korun, len potom dovolím, žeby občania mohli íť do poľa. Keď sa dokáže, že občania sa sními neni spojený, peniaze dostanete naspät'. Táto zvest ma nemá-

lo prekvapila, keď že ani ja , ani v obecnej pokladnici tak veľký obnos ňebol. Pri tom šetkom som vykonal, že Pozban bol prepustený. Potom som začal jednat a ospravedelňovat občanov, ale bezvýsledne. Apreto som zvolal hnet zastupiteľstvo obce, ktoré sa tiež o v šetko možné pokúsilo, až konečne sa rozhodlo, že žiadaný obnos je nútno zadovažit s požičkú, od jednotlivých občanov.

Na túto výmenu požičali: Štefan Hlaváček 300. korun. (tristo.) Tomáš Mikulay 300. korun. (tristo) Štefan Hrušovský 400. korun. (štiristo.) Pavel Zrubec pánský vincúr 2000. korun. (dvätisíc) Michal Búgrí 300. korun. (tristo.) spokladnici obce 700. korun. (sedemsto.) Na tento obnos som žiadal úradnú stvrdzénku, ktorou som dostal napísanú na kúsek papiera s

ingustovu ceruzu, bez pečiatky, vyplatil obnos, počom sa vojsko z dialilo z obce.

Stýmto som nebol spokojný a hlásil som to hnet na Zemské vojenské veliteľstvo do Nových Zámkov, od kál boli vyslaný dvá dôstojníci ktorý po vypočutí zali zápisnicu. Ani stýmto som sa neuspokojil, ale zajšol som do Vrábél, kďe sa ten čas zdržoval Francúsky pán Generál Mitlhauzer, ktorému som to dal hlásiť dr. Júliusom Déménom právotárom tamojším, ktorý bôl jediný francúsky tlmočník.

Ten obnos 4000. korún na válečnu kontumaciu sme dali do rozpočtu obecných prirážiek v nastávajúcom roku a tak jich potom veriteľom vrátili. Šetké moje namahania na spät dosiahnutia vyš menovaného obnosu, sú po dňes, bez

výsledné.

Prečo spomínam často moju osobu:

Nie preto, aby sa čitateľ stretal so mnou snád v každom riadku. To nie.

Ale preto: že ten čas rychtár po čas jakého kolvek uradovania mosel svoju izbu prepustiť za kanceláriu, za ročný honorár 10. korun (d'ěsat.) Teda šetké záležitostě sa v jeho dome odbavovali, a tak aj v bolševickom v padě, rychtár sa najviac z učastnil dejúcich sa pomerov.

2.) Rychtár ten čas ból aj pokladníkom obce, teda manipuloval za pomoci, či dozoru notára, celé hospodárstvá obce.

Stavebný ruch.

Po odíjdení maďarských bolševikov nastalo v obci úplné uspokojenie, ľud sa dal schutú do práce, úroda

bola dobrá, ceny obilia stúpali a s nimi aj zárobok, ľud pracovitý, sporivý a husto obýdený rozmýšľal o novej stavbe budov, v obci ale stavebného pozemku nebolo a preto ľud poujal šeccko možné, aby sa k stavebnému pozemku dostal. Priestor, na ktorom je teras vystavený rad domov pod menom Domovina za dolňánskimi húmnami, ten čas stála s čiastky jak agaciárna v ktorej bolo hodne bezi a s čiastky jak hliník, hodne rozdrvený. Toto by bolo najvýhodnejšie, lebo zrovnat by sato dalo, ale ten priestor je pana Dóru veľkostatkára v Húli. Ból som požiadany, žeby som sa pokúsil u pána, keby to prepustil pod stavbu obytných domov. Učinil som to, a po dlchsom vysvetlení, podarilo sa mi, že pán pristal za cenu 80. halérov. za štvorečnú siahu. Toto sa mnohím pácilo a bolo tre-

ba toto panovi oznámit, a mohlo sa začať pokračovať s kúpú-
predajom a stavbú, keby nebola prišla správa, že veľkostatky
mosia prepustiť pozemky na budovanie domov dľa zákona.
Toto si ľud v šeliako vysvetloval a odstúpil od kúpi, s čím sa
stavba odtiahla vyše roka neskôr, kedy tento pozemok bôl
vyvlastneni Štatným Pozemkovým Úradom a prepustený
jednotlivcom pod stavbu. Vymeranie bolo prevádzanie
inženeri Št. Poz. Úradu, po čom ľud prikrôčil k stavbe plnú
silú, tak že v krátkej dobe bôl rad domov
vystavený, uchadzačov o stavebné pozemky bolo šak ešte
hodne a tak bolo nútne pristúpiť k prídelu, ktorý bôl učinený
s pánskej tabli kde sa teras nachodí Domovina vedľa hradskej.
Toto bolo asi o dva roky neskôr. Stavebný ruch trval od roku

1921. do roku 1928. Pri stavbe nových budov v prvom období štát podporoval peňažnú podporu dľa zákona o stavebnom ruchu obytné domi stavajúcich. Tejto vyhodi bolo len 7. (sedem) občanov účastných .ato: Tomáš Martiš, Albert Molča, Tomáš Slovák,

Podpora pozostava a stahuje sa na celý obnos stavby, ktorý bude štátom behom 25 rokov, štvrt' ročných splátkách žiadateľom splatený, keď do držali pri stavbe podmienky štátom predpísané. Krem tohoto, štát na každý znova vybudovaný dom povolí 25. ročné oslobodenie od štátných daní, keď oto požiada majiteľ domu. Toto bolo od štátu veľka pomoc, ale konečne nepomohla, lebo ceny poľnohospodár-

ských plodín poťažne dobitka začali veľmi klesat, a sími i denné mzdy, práca sa začala obmedzovať, a tak mnohý z novostavbú za dlžený nesú neznesiteľne bremeno dlhov dnes dobe nezamestnanosti. Keby vláda nebola vydala hospodárské moratórium proti veriteľom, nejedon domček a pozemok by ból z menil gazdu, čo by bolo malo následok ešte vätsí úpadok cén nemovitosti.

Požiare.

Obec, nie len že bola často naštivovaná spožiari a keď aj nie úplne zničená, ale so slabnutá tak, že mnohý so starších v živorení aj zomreli. Dľa spomienky starých, požiare začali v obci pustošit v roku 1877. keďi zhorelo na Novom Radě do 16. drevenných pajtý, stodol na-

plnených z obilím a krmú. obilie s čiastky bolo aj vymlátené a dľa tedajšieho zvikú do konca mlaťby ponechané v pajtách. Tak na príklad jak mi to otéc spomínavaľ, z horeľa mu nová pajta, ktorá stála 200. zlatý, a v nej 40. saputí žita (pšenice) šetká slama a krm. (pozn: jedna saput sa rovnala 100. kilogramom.) poistene nebo nič proti požiaru. tedy o poisteniu nevedeli nič. Boli väčší gazdovia, ktorý ešte väčšiu škodu utrpeli.

Po tomto ohni vystavali nové pajti, múri z blata a kritina so slami, ktorých stavba stála dľa toho že podania po 200-300 zlatý.

Po tomto ohni, nasledoval dlhý rad pustošiacích ohnóv. Keď sa na ňe aj niečo pamätám, predci neviem udat priesnú dobu. Ból týždeň, pres ktorý štirikrát horelo, a medzi

Ľuďom prebehovali poplašné chýre! ešte ten a ten z horý ! aj zhorel každý okom to bolo rosprávané. Ľuď ani nespával a stríhol. Po veľkej námahe a spustošeníu obce, podarilo sa zlapat podpalača, lebo Ľuď na ňeho počítal, keďže každý oheň on prvý zbadal. Bol to zámožných a velmo poriadných rodičov syn. Dl'a tedajších spomienok, žeto preto robil, žemu nechceli dovolit za ženu chudobné ale driečné dievča. Za toto si odpikál 6.(šest) rokov trestnice v Ilave.

Medzi tímto ohni zuril veľký ohen v roku 1882 keďý ráno bola podpálena pajta Jozefa Košťálika no Novom Raďe terajšie pópisné čís.domu 136.odkaľ prehodilo oheň na dolnú bírešnu terajšie pópisné čís.183.od ktoreho zhorel celý dolní konec. Oheň

bol metaný povetrý sťa snäch, keď že bolo šetko křité slamú.

V roku 1886 vypukol požiar v křesárni mojho otca. Len matka bola doma, mi ostatní sme boli okopávat kukuricu v Mlýnskom seku, keď sme na konoch prišli domov, už bolo šetko zhorené. Zhoreli 4.(štiry)domi. Znik ohňa sa ňevišetřil. Rosprávalo sa, že oheň za vinil voják dragunec. Boli totiž tedy na dlchšú dobu v obci tiež okolitých obciach po domoch vojáci na konoch, snád tri mesiace, abo aj viac. Voják u nás bidliací ten den nejšol na cvičenie a bôl dome práve tej křesárni, kďe bôl aj úplný vyzbroj na dvoch mužóv a dva koňe, křtorý keď ľud pribehol hasit, už mal šetek vyneseny na bezpečnom mieste. Predok domu, křtorý bôl ten čas křitý šindolom a chránil

ho ohňozdrojný múr, nežhorel.

Medzi inými, nútno poznamenať, že asi 1893. za veľmo záhadných a nemilých následkov, z horela pajta a krm, slama Tomášovy Hajnušovy, tedajšiemu rychtárovi obce.

V ten čas, po odpikani 6. ročného trestu v Ilave, bôl už na slobode už spomenutý podpalač, ktorý sa veľmo slušne choval, prečo ho aj ľud veľmo radi mal, jako aj, že bol veľmo talentovaním rečníkom. Po jeho príchodu strestnice sa čo skoro oženil z jeho starú láskú, ktorá ten čas bola už vdova, ktorá veľmo riadny život žil súc vyučeni čižmarom, (v tresnici) aj v obuvníctvóm sa zapodieval. Mnohokrát spomenúl jeho minulé skutky, pričom sním otriaslo a so zavrhnutím poznamenal:

chrante sa podobného, lebo takéto čo, ani najväčšiemu nepriateľovi by nedoprial, a viacej do trestnice sa ani já nechcem dostať.

Stalo sa šak, že spomenutý rychtár s notárom za jakí si danový nedoplatok vyhladali jeho ženu, keď že nedôplatok stahoval sa na jej nebohého muža, toto ho asi znepokojilo. Osudný deň pred večier požiaru, sedý rychtár druhej izbe hostinca, v tom otvorí dvere na izbe, vydiac tam rychtára zavrel ích spät a zmizol. Opár minút už biju na zvon na poplach, horý! horý! ozývá sa po obce. Rychtár sediaci v hostinci že hñet poznamenal, toje u mña! a sa ñemýlil. Takto podozrenie padlo z novu na ného, čo by ñeboló bývalo dostatočné, keby ho při čine nebolí vydéli očitý svedkovia, ktorý muto vyťíkali, prečo to urobil. Sám som počul z jeho úst, že on

nevie, žeby to on b6l podp6lil. Asi o dva dni prišli ťand6ri a z rycht6rom zamierili do jeho bytu, 6o on oknom spozoroval a v6jšol z izby von. Keď ta prišol rycht6r zo ťand6ri, sp6t6 ju sa ťeni, kďe m6 muťa! ona odpovie: v pr6ve vyšol von. Nato vyjšli aj oni, po obzeraj6c dv6r, keď ho ņenašli, odijšli pre6. Sotv6 sa zdialili 150. krokov, uť j6ch volaju sp6t', kďe keď dojšli na veľk6 prekvapenie n6jšli ho na povali obesen6ho a dva kr6t mal podrezan6 krky britv6. Bolo neskoro b6l mrtv6.

Ohňe v obci st6mto ņezanikli. Tak dna 6. februara 1897. ve6ier o 7. hodiňe vypuk6l ohoň Kiripol'sk6ch pajte na Novom Rad6 a rozširil sa na v ťetk6 pajti tak veľkom rozmere, ťe v Ťuranoch na kosto-

le zvonili na poplach, že Šurany horia, zhorelo deväť pajtý. Znik požiaru, nebol zistený.

Dňa 23. februara 1898. zhoreli budovy na celom suchom riadku. znik požiaru nebol zistený.

Dňa 28. júni 1907. o 10. hodine pred polodním vypukol ohen v dome Mateja Beláka v Dolnom konci, od ktorého z horel z novu dolný koniec, budovy aj humná. Znik požiaru nebol zistený. Bôl to požiar dl'a podania starších v práve na 25 té výročie dňa a hodini už spomenutého požiaru, v Dolňom konci.

Medzi spomenutími ohni, pustošilo v obci mnoho malých a stredných požiarov, ktoré zapríčinili značné škody, jich přesná doba sa nedá zistiť.

Hasičstvo.

Dobrovolný hasičský sbôr bôl v obci

100.

založený v roku 1922.dňa 22.septembra. Založil ho Dolno Ohajský obvodný vedúci pán notár Jozef Ondrejka, ktorého prvím veliteľom sa stal Jozef Oravec jeho námestníkom Imrich Tamaškovič, tajomníkom Štefan Cvik, pokladníkom Adolf Bugri. Ďalej: Mikuláš Pollák, Molda Jozef, Hlavaček Vojtech, Pollak Pavel, Hajdúch Vinco, Haluza Demiter, Benda Silvester, Bugri Štefan, Mrváň Ján, Molda Štefan, Molda Bartolen, a

Včul je hasičským veliteľom Ján Jurík namestníkom Bugri Michál, strojníkom Križan Vinco, miestný kováč. hasičský sbor bol viackrát vyznamenaný penážnú podporú od Poistovní.

Nočná stráž!

Nočnú stráž od nepamati konaju pastéry. Ato, pastier kráv, a pastier ošípaných, za zvláštný, ale dost nepatrný plat čo dodatok k riadnemu pastierskemu platu.

Pastieri hlása v noci hodini. ato, v zimnom období, večier od 9. hodini ráno do 3. tej a v letnom období večier od 10. hod. ráno do 2. hej. Hodini hlasia trúbú s vólského roha tak, že tolko rázi za trúby na trúbe, koľko hodín je .

Jich výkon je zadelený na pól noce. Tojest: jednu noc, do pól noci, a druhú noc odpól noci.

Na výpomoc od obce sú kním zadelený dva dva občania, jedný do pól, druhý odpól noci. Zadelenie sa deje dl'a poradia občanov, s každej rodini jedon. Vynimka je tá rodina, kde mužský prestúpil 60. rokov a že-

102.

má zástupcu vyše 16.ročného. Toto poriadanie má na starosti sluha obce, tak zvaný polgár.

Na nočnú stráž obce dohlieda rychtár a predstavenstvo obce, krem týchto ,četníctvo.

Krádeže.

V davnejšej minulosti, krádeže boli väčšej miere. Bolo to tých dobách, keď roľníctvo svoju zrnatú úrodu, žito, (pšenicu) rž, jačmen ukrývali do podzemných jamí, neznajúc siparní. Ten čas sa stávalo, že v noci otvorili jami a vybrali obilie a odzúdzili ho. Tých dobách sa udali aj vlámania sa do pivníc na viniciach, kde nie len že sa napili a nabrali vína, ale sa prihodilo, že čo nezobrali, vypustili so sudov. Ten čas kde tu zmizla slanina a šunky spovalóv

a skomór. Že pritom pokradli aj husi, sliepky a kačice, je iste .Jami, pivnice sa na teras neotvárajú. Lebo obilie je nateras umiestnené v komorách a na povaloch, a ho je aj o mnoho meniej. Nie preto, že sa snád menej urodí, to nie! ale preto, lebo pozemky sa hodne rozdrobené. Víno na viniciach v pivnici len málo kdo má. Zvätsa si každý uschova v dome v bite, ku ktorému je ľahší prístup. A tak terajšie krádeže sa v sťahujú najviac na slépkky a husy. Prihodi sa, že gazdiná vyžene husy na ulic, a o chvíľu jich už neni. Navätsia krádeš sa prevádzá na stromoch. Kedysi plný chotár stromov palivovieho dreva agačov, v zime mizne tak! že krátke dójde doba, že v táctvo ňebudé mať kde hňezdit a člověk letnej horúčave v chotáry ňenájde chládek na odpočinok. Toto sa následky ňe-

104.

zamestnanosti a chudoby, ktoré za sebou ťiaľnu nemožnosť zakúpenia palivového dreva.

Pri najvätsiej ostražitosti, vyskytnú sa krádeže kukurice a krumpél v chotáry, pričom ňeňi šetrený ani najbiednejší.

Mzdy denné u poľnohospodárstvá.

Za dnešných v šeobecných platěbných pomerov, robotník poľno-hospodársky je najnižšie platený. Jeho denná mzda sa začína 8. Kč. deňne a taško dosiahňe deňne u mužského Kč 11. u ženskej Kč 10. výnimka je doba mlatenia obilia s mlátiacimi stroji, keď ani jedon malí roľník ňemá v dome dostatočnej pracovnej sili, ten čas dosiahňe mužský denne Kč. 20-25. ženská Kč. 15-20. bez stravy. Táto doba ale málo trvá.

Ba aj toto začíná zanikať, lebo roľníci sa na v zájom vypomáhajú, lebo veľmi počítajú čo potrebujú pre domácu kuchinu a na štátné daňe ktoré sú dnes tak zhomolené, že roľník nevie, kedy má vyplatené. Preto roľník robí dnes veľmi obozretne. Predtým okopávačka sa robila ručne z motikami, dnes spluškami na licheve.

Mzdy žatve.

Mzdy žatve sa platia, na jeden pár, teda žnec a žnica jedna desatina, alebo 10% procentov sním so žatej urody zrnatej ktorého koľvek zrna a chóva. Keď nie chóva,tedy v poslednej dobe dával sa výdavok na žatvu 100.kgr. žita, 2.kgr. masti, 2.kgr. slaňini a v peniazoch Kč.100. Za túto mzdu mosel žnec pomahať zväžat obilie a pracovať pri jeho vymlátení. Toto rozumej u malo-roľníkov tak, že polovicu poistenia nemocenského, starobného a invalidného, znášal pracujúci.

Mzdy sluhov.

U malých poľnohospodárov mali ročný plat v posledných dobách. 5-až 6. metrov (1. meter 100. kgr) obilia, ato rovnakej miere, žito, rž a jačmeň a v peniazoch od Kč. 400. do Kč. 1000. stravu u gazdu a polovic poistné nemocenské, starobné a invalidné.

Mzdy slušiek.

Najčastejšie bolo určene mesačne, ato v peniazoch na mesiac Kč 50. až Kč 100. strava, poistné, jak už spomenute vyšej.

V posledné sa mnohý prispôsobnili postrádat slušku, lebo poistenie proti nemoci a. t. d. velmo zatažovalo hospodára, ktore ale bolo povinné.

Mzdy u veľkostatku.

Mzdy poľnohospodárského robotníctva nikdy nepřevyšovali mzdy

platené malým roľníkom. Výnimkú je, že veľkostatok mal pri mlátení obilia dostatočný počet pracovných síl a tak neplatil pri mlátení tak vysokú mzdu, v zďor tomu, že aj tam sa začínali mzdy od Kč. 8.- a dosiahli Kč. 10.- až 12.- lebo veľkostatok u ktorého práca trvala dlhšiu dobu, ľachšie dostal pracovné síli. Maloroľník keď chcel robotníka na deň abo dva, mosel plat aj v okopávačke povíšiť.

Mzdy žatve u veľkostatku.

Mzdy žatve u veľkostatku boli v nature zo zožatieho a zvezeného a vymláteného obilia, každý 11. tý meter. K tomu výdavok na žatvu, s vášku a mlaťbu, 125. kgr. žiata a Kč 50.- peňazí na pár.

Žňec, ktorý rozumie sa pracoval skosú a z váške so snopy, pri mlaťbe z vecami, z vyžatého obilia

108.

v tom páde keď ňemal žnicu so svojej domácnosti, platil jej s celého výžinku 1/3. jednu tretinu.

Mzdy sluhov u veľkostatku.

Sluha u veľkostatku ma tak zvanú konvenciu, ktorá običajne pozostáva spenazí, obilia, s bytu.

Asíce: sluha má na rok 16.-metrov obilia, ato!

4.80.kgr. žita, 8.-metrov räži a 3.20.kgr. jačmena, a jedon hold onej pódy. V peniázoch Kč.800. a kurivovie drevo. Byt! izbu, kuchinu a komoru. Krem tohoto, na deň liter mlieka, a môže držať ošípané a sliepky, niekde aj husi. Za toto je poviný u veľkostatku konat práce na konoch abo na voloch, ktoré ráno, na polodnie a večer je povinný opatrit, t.j. na krmit, na pojit,

a opucovať t.j.čisto držat. Po prípade to iste mosí poskytnút aj viac dobitku na ktorom on nepracuje, ale zdoby na dobu nádeňnici ,abo mesačníci,čo v posledných dobách sa hodne vyskituje. Takýto nádeňnici,ktorý na polodné sú povinný dobitok na ktorom pracuju opatrít,denná mzda činí Kč.9.-.

Výplata.

Sluhovia sú vyplácaný vopred štvrť ročne a d'enný nádeňnici tíždeňne po zatku,t.j. každú nedelu ajtedy, keď len dva dñi má zapracované.

Kolektivná smluva.

Krem vyš spomenutých platov,aj so stránky vrchnosti bolo postaranie o sluhov a robotníctvá dl'a odborových organizácií,ktorých zástupci s veľkostatkárom za sprostriedkovania

110.

okresného úradu do jednali a uzavreli, ktorá znie nasledovne.

Kolektívna smluva.

Uzavretá medzi majiteľmi veľkostatkív okresu Vrábelského a medzi organizovaným robotníctvom v zastúpení duverníci podpísaného Slúžnovského úradu vo Vrábloch.

Pracovné, mzdové a deputátné podmienky boli riešené týmto spôsobom:

1.) Zakladený deputát pozostáva štvrt ročne z nasledujúcich požitkov: 240. kg. raži, 125. kg. pšenice, 100. kg jačmena, 1. liter nazbieraného mlieka denne, minimum 9 pevných metrov tvrdého a suchého dreva, k tomu dl'a potreby ráždie alebo slama k pečeni chleba, ročite 1200 siach poľa a 100 siach zahrady. (Keď si deputátnik drží kozu alebo kravu, v tom prípade mlieko odpadá.)

Povýšený deputát maju Gazdovia 2-3 litre mlieka deňne a 1400 siah pol'a a 300.siah zahradi: majstri maju ten samý deputát ako gazdovia, ženatý remeseľníci 2 litre deňne a 1200 siach pol'a a 200 siach zahrady. Role zorané a pohnojené, prívoz na rolu a odvoz z role bezplatne.

2) Mzdy:

Bíreši koniari a volári mesačne K,100 .-dozorcovia K,160 .-až 180.-,gazdovia 150.-až 200 .- kuriči K,130.-150.-170.-, pluhári K140, ženatý remeseľníci K,225.-,380.-, remeseľnícky majstri K 225.-420.-, slobodný remeseľníci K,450, 500, a 600 siach pol'a. Ustanovenie kategarii deje sa dl'a schopnosti.

Mesačníci maju plat do 15 rokov K,220,-, do 16 rokov K,240.-, do 18 rokov K,300-, a vyše K,350-a600 siahov pol'a.

Drevo dodá sa len tomu, keď sa už dodávalo. Tam ostáva v platnosti.

3) Všeobecné:

Každý deputátník dostane byt pre familiu zdarma, ktorý pozostáva z jednej izby, kuchine, komory a príslušenstvá. Má právo držat dve prašnice, tri štiry kačice a kury dl'a potreby. Zajáce v býtoch a maštalach neslobodno. Keď nie je zavedené električné svetlo, dostane 3. litre petroleja, alebo 30 korún relutum na každé zimné obdobie, teda dva rázy. Pri električkom osvetlení má nárok na jednu žiarovku.

4) Pracovná doba

je ustálená vo všeobecnosti dl'a zákona. Keď krmí bires mimo dvóra 1km. dostane 1 korunu: keď roby cez obed, dostane na hodinu K 1.55; keď ide na dl'chšiu cestu, ktorá trvá 24 hodín, obdrží diétu K 10.

Strojníci pri parných pluhoch a štokmotoroch dostanú príplatoč od 1-1000. uhorských jochov 60. halérov; vyše toho 80, hal. za každý uh. joch pri mlatbe 6 hal. za 1 q. Kuriči a pluhári majú od 1-1000 uh. jochov 40 korun a vyše 60 hal. pri mlátení 2. hal. za q.

Všetky týmto dňom ustálené a platné vyššie mzdy, deputát a iné výhody ostanú nezmenené.

Každý deputátník, keď je jedon rok v práci, dostaže kožu na jedon pár čižém ako honoráciu. Organizácia zemedelských robotníkov je povinná zamestnavateľom kožu za maximálnu cenu zaobstarat', pri čom platí pre zamestnavateľa s merná cena K. 75.- Trovy so zaobstaravaním koži platia zamestnávateľia.

Adjunkti musia mať predbežné školy a prax. Začiatočný plat maju kor.

500.-mesačne a liter mlieka denne. Pri mlatbe 5 korun denne a 6 hal. za 100.kg. vymlateného obilia.

Ohľadom lesníkov povolávajú sa zástupcovia lesníctvá, ktorý v zájomne vypracuju dodatok ohľadom tohoto odporu.

Strojník a kurič obdrží 1 ráz do roka robotný oblek, Organizácia obstará oblek za maximálnú cenu.

Tovarichári, to sú tí robotníci, ktorý sú zamestnaní bez konvencie a bez smluvy na dennú robotu maju:

Ženy a chlapci do 16 rokov 75.hal. za 1.hod. Ženy do 18 rokov K.1.20, od 18 rokov vyšej 1.30 na 1.hod. Chlapci od 16 do 18 rokov K.1.30. od 18 rokov vyšej K.1.60. Pri taššej robote od K.1.80. vyše. Práca vo vinohradoch sa platí od 2K vyše za hodinu.

Práca po čase sa platí u bírešov vo všední deň K 1.50. a v nedeľu K 3.

za hod. Doterajší príplatok pri repe, ostane v platnosti. Paradný kočiš a každodenný mliekár sú stoho vyjmutí. Jelia pre lekára aú nie hodini po čase a sviatok. Zato má bíreš nárok, keď vypukne nemoc v jeho famílii na dóvoz lekára.

U tovarichárov sa honoruje práca v robotný deň vyšej 10. hodín 50. proc. a v ňedělu 100 proc. u remeseľníkov pracovná doba dl'a vládného nariaděnia sa honoruju hodini po čase v tom spôsobe, ako u tovarichov.

Dovolená pre bírešov je 8 dní, pre dozorcov 14 dní, pre remeseľníkov do jedného roku 4 dni, po dvoch rokoch 8 dní, a po tri rokoch 12 dní z bežným platom. Dovolená sa udeľuje, keď nieto súrne roboty.

Nemocenské a úrazové poistenie je dl'a zákona, a však tým dodat-

kom, že bíteš dostaŇe po čas nemoci plat a konvenciu. Zato vŇak odovzdá, nemocenskú podporu.

Organizácia a dovernici sa v zájomŇe uznávajú. Dôvernikom môŇe byť len dlčší čas zamestnaný a riadný robotník.

Výpoveď je pre obidve strany Ňtvrťročna. (Dáva sa obyčajne 1 augusta.)

Táto smluva vystupuje v platnosť 1 mája 1920. a je v platnosti až do 31. decembra 1920. Plat od 1. februára, konvencia od novej Ňtvrť, t.j. od 1 mája. alebo 1 apríla.

Vráble dňa 10. mája 1920.

Gejza Hiller
zapisovateľ

Vilem Záborský
hl. slúŇný

Dôvernici splnomocnenci:

Július KečkéŇ, Ňtefan Ürge, Ňtefan Infner, Jozef Német.

Zamestnavatelia:

M. Dóra v.r. Ňimon Révay v.r. V. Schick v.r. Filip Weis v.r. Béla Döry v.r. R. Tarisch v.r.

Franc Adler v.r. J. Weis v.r. Dr. P. Meller v.r.

Jak to so samej smluvy vysvita, bola na velmo kratkú dobu určená a za pomerov, keď pracovné sili chibovali, ktorých v krátkej dobe bolo hojne a práca následkom hospodárskych strojov čím dial, tým viac sa zmenšovala, apreto ani z moci uradu mzdy sa udržat nemohli, lebo, kde jedon robotník vystúpil, hlásili sa štyria. Aj v čul ešte platia s úradom vydané pracovné smluvy, ale keď hu úrad práce vydá pomerkuje, že len tedy je platná, keď ju zamestnávateľ prijme. Keď sa predak polno-hospodárskych robotníkov dohodol so zamestnávateľom, že robotníkov ktorých privede do roboti príjme, povinný je prijat podmienky smluve úradom práce ustálené ale len na jedon rok.

Obchody.

Od pamäti, boli v obci nasle-

dovné. Dve krčmi a jedon sných mal aj kolonialný tovar a jedon obchod len s kolonialným obchodom, ktorý mal aj trafiku. Krčmary boli mizeráci, podobne aj obchodník. Tak okolo roku 1895. prišiel do obce nový krčmár, ktorý mal viac štastia a začal sa dobre cítiť a ľuďu pomahať, čo účinkovalo jeho prospech a mnohým občanom na škodu tak, že sa stal majiteľom 60.uhr.holdov zeme a stýmto aj virilištom pri zastupiteľstve obce. Právda že jeho konkurent krčmár tiež zmizol z obce a on ostal sám. Mal už vlastné pozemky, nie však dom, byval v prenajatom dome veľkostatku Mikuláša Dóra, ktorý mal zákonom zabezpečené výčapné právo, lebo dl'a tehdejších práv,

dom mal výčapné právo pod menom licencia na výčap a to dom veľkostatku. Osoba, jak to dnes zákon o živnosti predpisuje právo na výčap nemala. Teda tie doby křčmár, keď chcel křčmárit, mohol len v pánskom dome a preto vlastný nepotreboval, a snád nahodilé štastie mu slúžilo.

No v tých dobách sa ani našej obchodníčke zle nevodilo, lebo ostala v obci samá, a preto si dovolila poznámky, že na malé výnimky gazdovia, nevedia gazdovať a samá sa chopila hospodárenia, soberúc zeme do prenájmu, očo úskost nebola. Mala dvoch už už dospelých synov a muž trebárs telesne křátko zraký, v obchode dost ďaleko videl. Kúpila dom s veľkým fundušom a čo chvíla v dome nie len obchod, ale aj dvapáre koní vychádza do polnej práce a čo skoro sa zapracovali do polno-hospodárstva tak,

že jích odného nič nevedelo odlúčiť, až konečne moseli prenájom pustit, dom odpredat, obchod zaňehat a vystahovat sa kdesi k rodiňe.

Uš v tom časi dostahovala sa ku nám nová obchodníčka, ktorá spočiatku v jedom batošku mala celý kolonialný tovar, konečne sa nabrala tak, že si kúpila dom a dobre sa mala, až hu pri prévrate vyrabovali. Teraz znovu vedie obchod.

Už spomenutý z bohatnuvší krčmár, keď mu dobre šlo a nemal detí, nebol spokojný, ale sa dal na bankový obchod a odijšol do Budapešti. Tento obchod dlho netrval, lebo v krátke zomrel, ale na ten čas aj unás do hospáril na tolko, žemu šetké pozemky odpredali a jeho žena žila biedne, snád s milosti rodiny.

Spomenutý křčmáry a obchodníci, boli židóvského viero vyznania.

Spolky.

Dňa 8 novbra. 1910. bol založený v obci „Potravný Spolok“ účastinársky. Bolo na značených účastín po 10. korunám. ktoré boli aj zložené „Potravný Spolok“ bôl filiaľka Ústredného Potravného a scenujúcieho Spolku „Hangya“ so sídlom v Budapeštu, ktorý ho zariadil, a spotrebním tovarom zaopatril a dl'a potreby doplnoval a preto aj z úplním dozom pod jeho revíziu podliehal.

Do prvej správy zvolený boli. Štefan Hlaváček predseda. Jozef Bajla, Štefan Struhár, moja maličkost' Adolf Melišek a Pavel Rattkay, členovia správy, posledni jak učitel bôl aj knich vedúcim a Jozef Bajla pokladníkom.

Prvný členovia dozorného výboru

122.

boli zvolení. Pavel Zrubec predseda, Ján Kiripolský, Jozef Baštrnák, Matej Cvik a členovia.

Prvny obchod vedúci bôl Mikuláš Melišek a obchod bôl prenajatom dome terajšie pópisné číslo 131.

Dla prvej revízie, ktora bola o pól roka, Potravný Spolok tak po stránke obchod, jako aj knich vedúceho velmo krásne učinokoval. Po roku pri druhej revízie, knich vedúci sa ukázal byt' nedostatočnym a preto revizór neodstupne navrhoval zmenu knich vedúcom a žiadal nahradiť ho mojú maličkostou. Já som tomu velmo odporoval, ale konečne na veľkú žiadosť správy a účastinárov som knich vedenie prijal. Nebola to lachká práca, lebo knich-vedúci bôl aj dirigentom Spolku a na

starosti mal objednávky, ktoré boli taškostami spojené, lebo penazí nebolo a tovar bol doručovaný na dobierku. Pri tomto mal veľké zásluhy Štefan Hlaváček, predseda, ktorý s času na čas, nie len že svoje peniaze vložil do tovaru, ale bôl tiež obetavy vo vynasnažovaní zadovažil potrebný obnos od iných občanov. Táto ťažká práca pomáli prestávala a pomáli sme začínali byť sebe stačnými a tovar od ústredia začal chodiť voľne, lebo dobierka bola zastavená. Vtom mali veľkú zásluhu občania, lebo spolok podporovali z nákupom za hotové peniaze, pritom dôvoz tovaru so stanice konali zdarma. Tato spoločna práca mala ten úspech, že za poldruha roka po revízie a zróvnaniu bežných vydajov a príjmóv, mali sme tovaru v obchode pres 9000. devättisíc korún a v Ústre-

„Hangya“ préplatok 249.korun. Po krátkom čase nás „Potravný Spolok“ stal sa v zorom nielen širokého okolia, ale známim aj tých krajoch, kde zatiaľ o našej obci ani ňeslíchali. Stalo sa dost silným strediskom nákupu, zvlášť kolonianého tovaru a roznych nápojov. Bolo vyhľadávané s hospodárskymi uradníci veľkostatkov celého okolia s nákupom.

V týchto dobách bola stavaná železničná trať Šurany-Levice, na ktorej pracovalo stovky ľudí, ktorí od Žit. Fedeméša až po Bešu, chodili do nášého Potravného spolku v šetké potreby na kupovať, apre sa krásne vyvínal a dal podnet k tomu, že aj v susedných obciach začali Potravné spolky zakladať.

Mal on aj iné následky: On

bol ten, ktorý už spomenutú obchodníčku tak po tichu z obce vyprovadil. Aj druhá spomenutá obchodníčka by bola odíšla, ale odtej ňemal kďo dom kúpiť. Krčmár na pánskom dome sa tieš čo skoro pobral. Takéto svoj porozumenie panovalotedy v obci..

Dójšla svetová vojna. Náš potravný spolok bol jak s tovarom, tak s peniazmi náležite zásobený. Mnohý sme odíšli na vojnu. Príjdúc domov, počujeme rozne spravy, že náš „Potravný Spolok“ špatně stojí, že je finančne slabý a zadlžený. Toto nás, z vlášt mňa velmo prekvapilo. Lebo pres vojnu ceny tovaru narámne stúpli, že u niektorých dosiahli pädesiat násobok a náš „Potravný Spolok“ bôl velmo dobre na vojnu zaňehany. No, ale v skutku tak špatně nevypáďdal, jak to onom spravy kolovali. Vina vázila v tom, že na uroven

pres valku zvýšených cén potravných článkov nedosiahol úhrnnej cenovej hodnoti v zďor tomu, že v nom predávané články boli riadne zvyšované dl'a postupu cien v iných obchodoch.

Po válečná doba a převrat a konečne demokratické roztriešenie, ktoré nastalo s demokratickej nevyspelosti ľudu, prinieslo novú orientáciu aj do nášeho Potravného družstva na tolko, že sa ostihlo vo vleku stranickosti a skusený a osvedčený vedúci boli znechutený a vzdali sa vedenia, nahradený boli novými bez spoločného cieľa snád i z neschopniami. Pritom šetkom obchod išol dobre. Čo v šetko sa tam odohrávalo, tu uvádzať neidem.

Moja skromnosť bola viackrát

*požiadaná na spolu prácu, ktorú som z dvoch príčin prevziat
 nemohól, čo som neobanoval, lebo moja predtuha sa splnila
 snad 1923. kedy pokladník Potravného spolku krem
 tisícových odpisov z učtoval z 24.000.-korunovým
 nedostatkom. Nebolo to ináč na strane obchodveducých, keď
 aj nie tak veľkom obnose, ale z dost' značným nedostatkom.*

*Dobrá vôľa občanov k Potravnému spolku, ani
 stýmto nebola zničená. Zvolili novú správu, ktorá záležitosť
 z dobrú vôľu chitila do ruky. Proti bývalému pokladníkovi
 Michalovy Ďurina podali sťažnosť k súdu. On sa bránil do
 nekonečna. pritom šetkom bôl posuďený. Odvolal sa .súd sa
 preťahoval a vyžiadal si veľké finančné obety aj so stránky
 potrv. spolku, čo s ným hodne otriasalo. Koňečne*

bol posúdený na zaplatenie nedostatku a prisl. aj Najvyšším Súdom v Brne. Tento súd ho oslobodil od trestu hodiacého mu za spreneveru, s dôvodov, že ho uznal za neschopného viesť pokladňu takého podnika. Posúdený obnos nedostatku ani do dnes nie že nevyróvnal, ale naň ani hallera nezaplátil.

Náš Potravný spolok bol naštivený aj inú nehodú. On svoju službu konal v prenajatých miestnostiach, a tak aj v miestnosti bývalej krčmy veľkostatku, ktoru odkúpil Jozef Rako válečný invalid z obce. S týmto strácal spolok obchodné miestnoste. Správa jako aj občania sa od Potravného spolku rozlúčiť nevedeli, a preto sa uzňesli, že vystavá preň vlastnú budovu v stre-

obci, čosa aj stalo v roku 1929. Úplné dohottovenie budovy stálo 57.000.-Kč. čo spolok značne otriaslo ato tým skôr, keď že sa počítalo, že už už spomenutý nedostatok aj z úroký prínde do pokladne Potravného spolku, čo sa šak nestalo a preto hrozímu zaničnutie. O tomto snád postupne.

Iné dnešné obchody v obce.

Najstarší je jak som ho už spomenul pri prévratovej rabovačke, obchod kolonialním a stržným tovarom Armina Levin. ktorý vede jeho zena a čiastočne dcéra.

Drúhý má vyšmenovanej obchodníčky syn po prvom mužovy Žigmund Weis, otvorený 1924. oba židia.

Tretí otvoril bývalí obchodvedúci Potravného spolku Štefan Hlavačka v roku 1932. rodák z obce.

Krčmu a trafiku má na spomenutom dome odpanstvá Jozef Ra-

ko, rodák s obce.

Živnostníctvo

Živnostníctvo je v obciach málo známé, lebo jeho zákonné ustálenie je dost mladé. Predtýmto boli licencie, u priemyselníkóv cehy, ktoré dľa zákona boli zlúčené na živnost až po stav roľnícký a robotnícký tak, že každý živnostník mosi dokázať odbornú znalosť vo svojej živnosti, aby aby obdržal živnostenské povolenie, aby prevádzal v rámci platných zákonóv živnost.

Kto nemá živnostenský lístok, nesmie prevádzat' živnosť. Keď by sa oto pokusil a dozvie sa otom vrchnosť, tresta ho penazitú pokutú Kč. 30.-

Tak n.pr. náturista keď by vedel donálejšie niečo zrobit jak ten ktorý má živnostenské povolenie,

nesmie to robit. Ani toto opatrenie nedostačovalo a preto živnostenský zákon bôl upravený tak, že trestaný bude ten, kôdo dá prácu takému, ktorý nemá živnostenský listok. Táto úprava, keď by ona bola aj spravodlivá, predci je nemiestná. Lebo práce dajúci rolník dl'a nej by mal držat evidencii šetké živnosti a dl'a tohto dat' prácu priemyselníkovi. Tak sa stalo, že jedon občan si dal robit obuj, (čizmi) obujníkovi vyučenému ktorý uš obuvníctvo prevádzal aj predtým, a na tú dobu nemal živnostenské povolenie, ten gazda, či práce dajúci bôl trestaný Kč. 30.- že pracovat dal tám, kde živnostenstvo neni povolené. Na proti tomu, živnostník môže prevádzat rolníctvo, abo robotnícké polno-hospodarské práce.

Terajších taškých dobách ani

Živnost moc neznačí. Mnohý hu opúšťaju a keď dačo robia, robia to tajne. Keďy si sa hovorévalo, remeselník zlatá bana. Dnes remeselník mizeračí z roľníkom a robotníkom.

Na teras v obci krem už spomenutých živností v obchodov a krčmi, máme dve živnosti krajčierske, dve obuvnícké, jednu murárskú, jednu kováčskú a jednu mlynárskú. Vyučených remeselníkov je v obci krem spomenutých 12. sa medzi nimi taký, ktorý mali živnostenský listok, následkom málo práce a veľkých daňí v zdali sa ho. krem vyučených, nachodia sa v obci znamenitý odborníci v stolárstve a tesarstve, ktorých výviňe a v práci chatí živnostenský zákon.

Pestovanie koní a remontná komisia.

Za minulých dob, pestovanie koní

v obci bolo nie len že oblúbené, ale aj hodne rozšírené. Nebolo roka, aby gazdovy zdvóra jedno dve žriebence, ktoré za rok dva, ba aj do štiri roky vychoval a potom s cenil. V tých dobách gazdovia mali svojho plemenného žrebca, ktorého opatroval obecný sluha kravár. Žrebec mosel byt vybornej kvaliti a preto býval za dováženy so štátného žrebinca, najskôr z Mezöhegyeša, kde tedy štát dochovaval žrebce na plemeno.

Matky boli tiež prvotriedné. Schovu koní bola obec jak som to sám čítal pred dvesto roký zmámá po celom uhorsku.

Behom posledních 30. rokóv chov koni velmo klesol, lebo vlastný chov zrébeniec pres rok klesol na 1-2-3. O proti pred spomenutých rokóv, kedy počet žriebeniec ročne dosiahol 30-40.

Dôkazom toho, že občania tak v dobách prítomných a snád aj minulosti, venovali veľkú pozornosť pestovaniu koní, nech slúžia nasledovné dátá.

V roku 1932 vojenská evidenčná komisia za schopné na vojensko válečné ciele uznala 25, kusov koní, ktorých v prípade potreby odhadná cena činila od. Kč. 3200, do Kč. 4800.

Aby vyš udané údaje v skutku podoprené boli, uvádzám, že v roku 1930. dľa vládného nariadenia od Ministerstva Národnej Obrany bola po Republike vyslaná nákupná remontná komisia, ktora od chovateľov koní nakupovala potrebný počet koní.

Pri tomto nákupe zaujímala obec dľa pozemko a majetko hospodárskej sili, snád prvie miesto v

Republike, lebo hnet 1930. bolo s obce remontnou komisii odobraté štiry koňe, ktorých počet 1931 zriastól na 7. sedem kusov. 1932. ossem, a 1933 na 22. (dvatcätäva) kuse, za ktoré štat platil hottove v peniazoch od Kč. 4250. do Kč. 7000. Totoje snád dostatočné, k dokazaniu chovu dobrých koní.

Poznámam. že pri konoch odovzdaných, lepšie rečeno remontnou komisii uznaných a hnet odvedených, na prvom mieste stojí Vojtech Hlaváček a Štefan Fábry, potom Štefan Kiripolský a niečo prindem úvahu i moja skromnost a iný.

Pestovanie hovädzieho dobitka.

Občania obce, ani pestovaní hovädzieho dobitka proti iným obciam neostali v pozadí v zdor tomu, že obec postrádala pasienky a lúk mala moc málo. Hovädzí dobitok bôl

v obci vždy prvotriedný a od doby keď prišlo k pestovaniu chovädzie-dobitka s sväčičárskej rasi, prispôsobili sa k tejto rasi. Krem tejto rasi pestoval sa dobitok cimenthalský. Rasa pingsgavská sa do obce sa do obce dostala len cestú jarmočného nákupu.

Pestovanie ošípaných.

Pestovanie ošípaných v obci stálo od pamati na vysokej úrovni hospodárskej hospodárskej tak, že prevyšovala poľnohospodárskú rozsiahlosť pozemkov.

Najviac a najdlhšiu dobu pestovali sa ošípané rasi mangulice, teda kučeravé, ktoré boli v šeobecne známé z veľkú vydatnosťou masti, (tuku) v ktorej jích

do včulku, nie že žiadna rasa nepredstihla, ale ani nedohonila vôbec.

V posledne došlo do odporučania s vyšších uradných kruhov chov nemeckých uslachtilých ošípaných, ktoré boli aj na nucované a sa aj vo veľkej miere u domácni, lebo čo do rýchleho vyvinutia zrostu, predbehli mangulice, pričom aj dľa veľkosti, nedosiahli v mästi (tukovine) mangulice. Pri chove výhoda šak je tá, že riadne chované nemecké uslachtilé 6-7 mesačné prasa je síce skrz jeho telesný vývin na šunky a ine čiastky na s ceňenie pečieky a .t.d. s čím chovateľ rýchlo dosiahne cenu svojej práce.

Preto poslednie je štatnými úrady postarane z vlášt Zemedelskú Radu pre Slovensko v Bratislave, o so šlachtenie čisto Slovenskej ušlech-

tilej rasi ošipaných ktorý je už aj vypestovaný na tolko, že behom krátkej doby bude snou zásobené celé Slovensko. Pritom šetkom mangulice do teras na mnohých miestách sa pestované.

Odchílnosť mangulíc od ušlach tilých Slovenských alebo nemeckých sa líši jak som už spomenúl s čiasky, že pokým mangulica má hustú a kudrnatú (kučeravu) srst a je zväzovitejšieho menšieho zrastu, vo váhe vykrmenia dosiahne od 200. kgr. do 350. kgr. Na proti tomu ušlachtila rasa ma riedku bielu srst a vypadá jak by bola hola, uši má jak by hranaté, rýchlo rastie a dosiahne aj hlanna do 300-400.kgr. dobre vykrmená až 400-600.kgr. V roku 1931 bola takáta vykrmená ošipaná ukazovaná v Nových Zámkoch, ktorá vážila 710.kgr.

Hidinarstvo.

Po stránke chovu hidini, ktorá je na vysokej úrovni pestovania od nepamäti, stojíme na pestovaní prastarej rasy vôbec vďaka tomu, že svet so šľachtami aj v tomto obore hodne postupil. Nie preto, žeby naše hospodárky (gazdini) nebola zaujímala ušľachtená hidina, ktorú si aj hodným počtom a za vysoké ceny zadovážili. Ale snáď skôr, že sa jej pestovanie nevidarilo. A tak, keď už aj trochu križované z vlastnej sliedky, najväčšou mierou, pestuje sa stará rasa, keďže tu, nebol zavrhnutý ani ušľachtila, ktorá sa ťažko udomacňuje, keďže aj jej masová nosnosť je hodnou väčšou, nie však nesenie vajec.

Husy a kačice vďaka novým rasám, pestujú sa len staré, ktoré sú najlepšie

dará, lebo klimatika pre ňe je snád najprajnejšia.

Čelárstvo

Čelárstvo v obci pestuju od ňepamati. Kedisi čelárstvo pestovali najvätsieji mieri Tinákóvci, ktorý už vymreli a mladý sa s čelárstvom nezapodieva. Po nich nasledovali Durinóvci, kde sa čeli aj dnes pestuju. Bolo a je v obci aj viac menších čelárov, ktorý ešte na starý spôsob slamenných košoch čelárstvo pestuju a len tu a tam sa medzi nimi nájde nový úl! Dzierzonák zvaný. Najviacéj a najobornejšie pestovania čiel týchto úloch zapodieva sa Pavel Zrubec panský vincúr a správca učitel rim. kth. ľudovej školy František Bachnák, ktorých mnohý občania keď len v malom nasleduju.

Po stránke jarmočno obchodnej

Jaĸ to vysvita s chovu koŇí, hovädzieho dobitĸa a ošípaných, obĸania obce od ňepamati boli dobrý jarmoĸiary koŇí a hovädzieho dobitĸa, za ĸtorými sa pustili velmo ďaleĸo. Tak na príĸlad: za bielými voli sa ĸedisi pustili aš do okolia Velĸého Váradu, odkal z voli pešĸý docestovali za pólĸruha tíždňa. Bolo to tak pred 40. rokmi.

Na proti volom, koŇe boli oblúbeŇjšie a preto aj hľadaŇjšie. Za maĸarsĸého režimu, zajšli sme na jarmoky za dobrými koŇmi, do Mišĸolca, Hatvanu, Jágru, Mezötúru, Domi, Sarvaša, Kiš Kőrösu, (tieto dve posledné boli Slovensĸé mestá.) Fehérváru a jích okolia. Zaĸiatĸom mojích jarmoĸných rokóv sme koŇe dovedli pešĸý, a ĸusom sme sa na nich niesli. Nesĸor, z našimi dobrimi koŇmi sa obznamili ĸup-

z Moravy, ktorý dobre platili a preto aj nám sa oplátilo, žeby sme mohli koňe dat na vlak a dopraviť na najbližšiu stanicu, ktorátedy bola Udvardé, (v čul Dvory nad Žitavú) alebo v Nových Zámkoch. Tieto čase sa môžu pomenovať dobrými.

Týchto jarmokov sa najviac zúčastnil Ján a Štefan Kiripolský, Štefan Hlaváček, Melicher Košťálik, Vincent Bacho a medzi inými i ja.

Koňe odpredat najďalej sme chodili do Hlohovca, (Fraštáku) Trnavy, Šali, Sereďi a Peredu. Okolite jarmoky tiež neboli obchádzané.

Na teras trhovú a jarmočný obchodník na praste a ošípané je Ludevít Molda a Ondrej Melíšek.

Škola

Škola od pamäti bola rím. katolícká, ktorej budova bola spojená s budovú učiteľského bytu, až do roku 1885, kedy bola konča učiteľského bytu vystavená nová škola. Školu staval Štefan Čuka náturista. Múry boli vykladané z blata a vrch kritý šindolom, a bola jednotriedná, ktorej sa vyučuje aj včul.

Druhá škola bola stavaná v roku 1913. spálenej tehli a vrch kritý skridlú. Staval ju staviteľ Hoffman z Nových Zámkov. Vystavená bola ničo vyšej nad staru školú a bola dvojtriedná. Medzi triedami je izbička, ktorá slúží za byt učiteľovy, neženatemu. Škola je razu rím. katolíckeho, teda cirkevná.

Spomenuté školy, jako aj učiteľský byt, sú vybudované na pozemku rímsko-katolíckej cirkevnej obci Rendva. Pri budovaní posledných škôl, stavebný priestor bol malý, a preto preto ku nemu pripustil kus pozemku zdarma veľkostatkár Mikuláš Dora, v prospech spomenutej cirkevnej obci.

Po odovzdaní novej školskej budovy k účelu vyučby, starša škola bola zariadená na modlitebnicu, ktorú obdaril Veladôstojný pán Adolf Melišek farár a dekan Velko Lévárský s oltárom a zariadil tak, že sa tam sv. mše odbavovali. Zariadil to za tým účelom, že sa strojil do rodnej obci. do výslužby, keďže kostól je zdialený od obce, aby mal kaplnku blízko,

toho sa ale nedožil.

Jak učitelja na školách učinžovali od pamäti. 1. Ján Kováč. 2. Štefan Školák. 3. Štefan Horvat. 4. Jozef Čepela. 5. Pavel Rátkay. po vybudovaní dvojtriednej školy, druhá učiteľská sila bola Margita Badínová. 6. učitel bol Ladislav Beréni. Po nom 7. nastúpil Viktor Šimoni v roku 1919. konečne správu školy zaujal roku 1931. František Bachnák, ktorý učinžuje i dnes. Správca učitel je spolu aj organista. medzi dobu vypomocný učitelja sa skoro každo ročne menili.

Množenie sa školo povinných dedi na tolko zrástlo, že v roku 1932. bolo nútno otvórit 4.triedy školy a tak aj naša kaplnka, stala sa zase školu. Na teras sú učiteľské vypomocné sili. Teter Žilčai, Ján Vallo a slečná Maria Ostrožlíkova

Velkú zásluhu ma bývalí správ-

146.

cCa učiteľ Vištor Šimoni na divadelno kultúrnom poli, ktorý prvý na cvičil naše školské dietky k divadlu, v ktorom z roka na rok pokračoval a tak rodičom jak aj dietkam a širokému obecnstvu poskytol milej zábavy.

Terajši správca učiteľ v tomto divadelnom diele, krásne a úspešne pokračuje.

Kostol.

Kostol je starého povodu. kedy a kdo ho dal stavať, zistiť sa ňedá, lebo povodné spisi, kedisi pri vypuknutí požiaru Fišskej fari, boli ohňom zničené. Je šak isté, že bôl na tri rázi stavaný. Prvý bôl sanktorium jak kaplonka, potom lod' a konečne veža. Opravovany

bol 1894. Pri kopaní najdené boli ľudské kosti, s čoho sa posudzuje, že bol stavaný, na starom cintery, pod nim je krypta.

Oltár.

Oltár ozdobuje asi 160x200.ctm.obraz, ktorý na plátne z nazornuje soslania svätého Ducha na apoštolov. Jeho povod je šak neznámí.

Zvony.

Na našom kostolíku boli trebárs malé, ale krásne a ďaleko zvučné zvony, ktorých hlas tichom časi bolo počuť až do Levic.

Stýchto zvonov, pres svetovú válku dňa 28 júla 1916. vojenským stavebním oddelením s Bratislavy pod vedením inženera Alex. Blum-a jak poverenca vojenského telesa, dva boli zrekvirované. V tej dobe bola práve naj tuchšia

mlatba obilia. Keď sa šak ľud dovedel že prišlo vojsko pre zvony, zaňahal prácu a bežal do kostola, rozne pohoršený bránil zvony proti rekvirovaniu.. Napomenutie zvíťazilo a ľud sa uspokojil. Keď posledni krát na ných zazvonili, ľudu sa vyronili potoky slz z očí.

Náš jedon zrekvirovaný zvon vážil 220.kgr. a mal na sebe nápis: „Deo Spritui Sancto“ „Curavunt Spl. Dominus Motešiczký Paulus et Illustrisima Domina Comitissa Maria Anna Bossányi 1813.

Druhý zvon vážil 58.kgr.a niesol nápis: „Inhonoreiu sti Pauli Apostoli“ ostatný nápis jako predošlý.

Tretí strední zvon ňebol zrekvírovaný. leš ponechaný na kostole, a ból pôvodom už spomenutých zvonov, len že v roku 1899 sa pukol a bol znovu zlátý a má nápis. 2450. št. (číslo) Curavit Comunitas Rendvensis 1899. In. Honorem B. V. Mariae Dnutötte a Budapesti szivatyú Gepgyár R. T. Szelött .

Tento jedon zvon výtal živých a odprevádzal mŕtvych, čo občania zviklý na harmonický hlas troch krásnych zvonov, z vlást ty ktory prisli z války tažko a bolestne niesli v zdor tomu, že občania boli chudobný, tuha po nadobudnutí nových zvonov rástla.

Štvrtý zvon 60.kgr. ból v obci na drevennej zvonici umiestnený, o ktoreho pôvode žiadných správ nemám, mal šak

tak silný a lubozvučný hlas, že ho tiež široko ďaleko obdivovali. Tento zvon sa v roku 1923 roštíepil a stal sa chraplavím, čo obecnstvá obce veľmi bolesne nieslo. A preto sa po vážnej porade rozhodlo robiť v obci zbierku, na zadováženie nových zvonov. Zbierka s čiastky v hothovosti a s čiastky spredpísaných darov ukazovala sa byť dost prajnú, a preto boli zrázu objednané tri zvony u firmi

v Nových Zámkov. každý kgr. zvonu stál Kč. 29. a prvej polovici mesiaca máj, boli shottovené.

Občania si priali, žeby zvony posvatil Veladôstojný pán Andrej Hlinka farár v Ružomberku, poslane a predseda politickej strany Slovenskej Ľudovej, ktorý žiadosti vyhovel, a oznámil,

že dňa 22.mája večer o pól osmej hodine prínde s vlakom do stanice Senča.

Prípravy sa robili veľké, ulice obce boli posipané žltým pieskom a dvoj radami zakopané zelené dubové stromky a na každom lampion zo sviečku. Predvečier sprovádzal z vencami okrašený fedrový kočiar Štefana Fábryho a bujne kone v nom, ktoré on sám hnal veľký banderium roľníckych mladíkov na konoch a okrášlených kočiaroch, medzi nimi aj Fíšský pán farár Bernát Melíšek do stanice Senča, kde sa nazhromaždil veľký zástup ľudu aj z okolitých obcí.

Keď Vdp. Andrej Hlinka z vlaku vystupil pozdravil a vreliimi slovami ho uvítal Fíšsky pán farár, načo od prítomného dávu ľudu zahučalo nech žije, „Andrej Hlinka“ Slava mu! ktoré nemalo konca a ktoré bolo opakované až do

obce Rendva, kde lampioni a v každom okne dve zažaté sviece a plná obec ľudí v zdrede obci pri okrášlenej trinďualnej bráne kočiar sním zastal kde ho keď aj jednoduchý, ale vreľími a zletnými slovami privítal občan Adolf Melíšek, v méne občanov, na sa náš v zácný host poďakoval a rozrečnil, keď šak skončil reč, ból odprevádzaný hlučným nech žije, !!! Sláva mu! k sestre pána Fíškeho pána farára Katerine Jančiovej, kde ho privítal pán Ladislav Janči murársky majster, kde pri večernajších prípitkoch na jeho zdravie aj prenocoval.

POSVÁCANIE ZVONÓV.

V nedeľu ráno začal sa hrnúť do obce ľud s celeho okolia. Prvý prišli so Šurán orli a orlice, ktorý pod oknom vdľp. Hlinkovy, zaspievali budiček. Do rannej deviatej hodini, na hrnulo sa do obce pres 6000. ľudí, ktorý sa z ústrednili pri škole, či na ten čas kaplnke, kde boli zvoni uložené, a okrášlené vencami, ktoré vyložili na vencami a stužkami ozdobený na zeleno zabarvený nový voz Štefana Struhára, v ktorom boli zapriáhnuté dva páre krásnych volov s pozlatennimi rohami a ozdobené vencami. voli boli Štefana Hlaváčka a Demitera Ivana.

Od kaplnky sa pohol veľký prúvod dolu hradskú za humná dolného radu a hore uličkú za spevu nabožných piesní, v strede provodu so v šech strán bolo vydet

vysokú štíhlú postavu Andreja Hlinku, takto zástup dorazil ku zvonici a kaple sochy panni Marie, kde stál ozdobený oltár, pri ktorom slúžil vďp. Andrej Hlinka poľnú sv. omšu, na evangelium mal kázen. Pod sv. omšu spev sprovádzal na 18.registrovom harmónie vďp. Bernáth Melíšek farár Fišský. Po sv. omši vďp. Hlinka posvatil zvony a povedal o jích vyzname obširnú kázen a po zaspievaní papešskej himni, slavnost bola za končená, po čom nasledoval „Obed“

Keď že v obci žiadnej inteligencie nebolo, boli naň pozvaný starší občania asi dvatcať, medzi ktorými nálada, nie len sviatočná, ale aj veselá bola,

apreto sa mnoho zdravíc a prípitkov vynieslo na poctu nášho zriedkavieho hosta a pána farára Meliška. Najlepšie snás rozveseloval Štefan Hlaváček, ktorý medzi tým robil rozné kritické poznámky a nadávky na Čechov v zdor tomu, že pôvodom aj on bôl Čech, keď že jeho otec do obce prišol jak mládenec s Čiech a sa oženil z jednú tunajšú gazdovskú dcerú. Toto som pošepnúl vďp. Hlinkovy, ktorý sa obrátil na Hlaváčka so slovami: Starý! prečo vy nadaváte tak na tých Čechov, ved' jak počuvám aj váš otec bol Čech! Hlaváček rýhlo odpovie: „pán veľkomožný“ že Matka bola slovenka nato aj prissahám! Ale kto bol otec, to neviem. Načo vypukol veľký smíech, pričom mu vďp. Hlinka poznamenal:

aj vaša rýchla odpoveď Vás prezrádza, že ste Čech. Pri podobných zábavných rečiach sa obed skončil.

Po obede čakalo mnoho ľudí, že vdp. Hlinka prehovorí politickú reč, ktorá z okresným úradom bola zakázaná, žeby kazila sviatočnú náladu. A preto vystúpil na dvor, kde sa zhrnulo mnoho ľudí a tam rečnil. Po obede o pól štvrtej hodine mu išol vlak, na ktorého vyprovadilo obecénstvo na miestnu železničnú zástavku pešký, mládež ho vyložila na vlak, sktorým odcestoval smer Levice Ružomberok.

Najvätsí zvon 225.kgr.sa v roku 1928 pukól a preto mosel sa dať znovu zliat, čo vyžiadalo nové dost' značné obety.

Medzi darci inými, najviac obetoval naň Adolf Melíšek Kč 1000. a ine trovy znášal.

Na zvoňe je nápis: Zvon obetovali veľkodušne Rim. káth. veriací v obci Rendva 1928.

„Najsladšie srdce Ježišové, buď našú spasú“

Zláli: Bratia Fischer, v Trnave. Tento zvon posvatil Fišský pán farár vdp. Jozef Gverķ asesov, za účasti veľkej mási miestneho a okolitého veriacého ľudu a dechovej kapeli roľníckých synkov z obce Fiš.

Po posváčke prehovorila malá žiačka veršík,

Milo sa ozívá večierkom zvon. A volá k dušičke, k Bohu sa kľon, Bohu daj pókľonu jemu sa kor. Jemu na slávu zvuč národov sbór, Jemu na česť slávu, zvuč aj Ty náš zvon.

Cintorín.

Cintorín je v úplnej blízkosti kostolíka. Kedy bál založený neni možno zistiť, lebo stare spisi kedysi pri požiarí zničil Fišskú faru zhoreli. Cintorín je rímsko katolícký. V cintoríne nachodí sa veľký kamený kríž z nápisom, roku 1770. ine sa na nom nedá spozorovat.

Ktoré mená zanišli v obci.

Dla zistenia náhrobných pamätných krížov z roku 1870. Štefan Kučera , a z roku 1831. Imro Mandák. Tieto mena od pamäti už v obci nejestvujú.

Na hrobitove nachodia sa snád aj staršie náhrobné kríže, na ktorých ani meno, ani rok sa nedá zistiť. Jedo starý náhrobný kríž je z roku 1794. z menom Mai –

erčík Georgius.

Anekdoty.

Na anekdoty nie je obec bohatá, ale predci sa nájde dačo spomenutia hodné. Tak na pr. občanom sa posmievali, že zjedli obesenca. Tato poznámka keď som ból mladý, bola dost' nebezpečná. v čul už pomali ide do zapomenutia.

Stalo sato dl'a ústného podánia starších nasledóvne.

Občania jako aj teras, zapodievali sa z vinohradníctvóm. Ten čas vinohrady boli vysoko ohradené viničným révím ležiaco, na spôsob hradby na vrchu so zemú priložene. Nie šak tak vysoko, žeby hradbu preskočit nemohol, apreto, keď hrozno zrelo, bývalo značne poškozované so psi, ktorý si často zajšli pochutnať z hroznom. V ten

čas flintý bolo málo a škodná zver bola ničena a lapaná na sluky. A tak naši predkovia aj na lapanie škodných psóv vymysleli sluky, ktoré upevnili na dlhý a na vysokej soche pri pevnení pohibljivo hore dole drevenný zvod. Medzi hatiami kde stáli tieto lapacie sluky, vykopalí jamí, do ktorých, obciana boli počas zretia hrozna, vynášať a hadzať kosti, aby maskrtný pes, najprv pochutnal na kostiach, a lapil sa na sluku. Toto že bola veľmi znamenitá obrana viníc a ráno, že jedon maškrtník vysel vysoko na šibenici. Toto nasledovali aj okolité obce a darilo sa to.

Za jedného dňa predvečier, keď pastier obce ošípaných pustil stado spaše, zistil, že pleme –

na k kanec, neprišol domov. myslel, že ostal da kďe v chotáry, kďe ho aj hladal do pozdnej noci bez výsledku. A ráno div divúci, kana nájšli obeseného na vyniciách na sluke. Občania sa zbehli, kana oslobodili, ale už bol za za dusený. Ponevác bół spoločný uznésli sa, že ho vysekaju a rozdelia. Ponevác týchto bola vätšina, uznesenie sa aj previedlo a len ten nedostal svoj podiel, kďo si neprišol preň. Táto povest sa blesko rýchlo rozniesla po okolítých obciach a čoskoro sa dostala občanom posmešná poznámka, že Rendvani zjedli obesenca. Keď si túto poznámku da kďo dovolil kďe bolo viac miestných občanov bolo isté, že sa aj tomu ujšlo hnet s obesenca tolko že sa viackrát a krv vyronila. Konečne dojšlo medzi ro -

zumnejšími, že sa spitalí a kde ste vraj dali kožu stoho obesenca? Natoto že istý občan poznamenal, že stéj dali ušiť d'edínské nohavice, s čoho nastalo nove posmeškovanje pre občanov a posmešných otáziek, kde vraj máte tie d'edínské nohavice? Že naši občania vedeli aj vidiečanom odmerať nohavice toje isté, a preto táto povest' sa začala zapomínať. Stalo sa konečne, že Štefan Košan s obce Húlu na zábave na koniec fašangov sa opítal kde sú tie d'edínské nohavice, a pritomný mu jich hnet aj dali tak že len horko taško spomocú jeho dobrých vedel ujct do Hulu.

Odtéjto doby sa táto povest čím dial, tým viac zapomíná a keď sa v čul dakdo opítá, kde mate tie

d'edínské nohavice? jednoducho sa odpovie, že Števkó Košán jích vzal na Húl a ňedoniesol jích naspät'.

Druhá, z mládsích dob pochodiaca povedka, ktora medzi ľuďom je známá, z vlášt keď sa dačo nevie z veci vymotat, povie sa mú. Chýbá mu vraj jó van (dobře je) jak Juríkovy: Toto príslovie pochodí z nasledovnej údalost:

Keďisi i teras naši občania prez zimu chodia palivovie drevo na predaj na kupovat do Mariacsaládských lesov. Jozef Jurík občan istého dňa kráča cestu na takíto predaj. Pri lese križuju cesti. na križovátke ho čakaju dve ženi maďarky z Bešenova ktore išli vajcia skupovat. Keď prišol ku ženám tie sa ho spítaju: Bátám uram! jo van az utot Sencčere? on im odpovie :

Áza Senčére Belegére. Na toto ženi ostali stát' a on nevediac maďarský čo povedal pomáli kráčal ďalej, lebo ho zvedavosť stíšila, keď vydel, že za ním kráča podobný maďar Jozef Melisek môj otec. Keď ten prišol k ženám, podobne sa ho spítali: Bátám úram, jo van az utat Senčére?! on im odpovedal: Jó van, načo sa ženi pustili cestu do Senče. Pravda že Jurík dočkál môjho otca, a keď obydva počuli svoje rozhovore zo ženami, keď ho moj otec dohonil, so smiechom poznamenal: šetko som vedel! len jo van mi chíbal. Táto udosť sa hñeť rozniesla na predaji na celé okolie a tak aj v obci. Ty dvaja sa už dnes mrtvý. Ale táto udalosť žije ešte aj dnes lebo mnohokrát pad –

ne poznámka: chýbá mu Jó van, jak Juríkovy.

Také dost v šeobecné příslovie pre lennivejších je: Beží vřaj jak Hošták na cesti.

Keď som bôl ešte mladý, každé úradné oznámenie a oznámenia vôbec, obecný sluha, pod oknom každého občana mosel hlásiť a podobne keď bola obecná práca, ktoru bol každý povinný z darma konat. Gašpar Hošták bôl taký občan, ktorý nerád proti rečil. Keď tak prišol obecný sluha pod jeho okno a hlásiť, Hošták na cesti, abo na lúky a.t.d. on vždy vzdvorile ohlásil bežim! Keď na poludňé, abo večier kontrolovali kďo bôl na práci, Hoštáka tam nikdy nebolo, apreto znovu a znovu obecný sluha mosel pod jeho okno z hlášenim, žemu treba icť na cesti. On znovu odpovedal: bežím!

a to sa toľko opakovalo , že si ľud zrobit stoho príslovie! Beží jak Hošťák na cesty.

Mlyn

V obci boli dva vodné mlyni, stroma vodnými kolesami každý bol opatrený. Jedon mal meno horní mlynček, druhý dolný mlynček. Horný mlynček stal na tom mieste, kde teras stoji moderne vystavený a zariadený plino – motor valcový mlyn. Ból zostavený zdreva, zariadený podobne, krem mlynských kamenóv, sktorých múku čistili, či osievali tak zvané pitle, pres ktoré čo ňe po prepádalo, výjšlo pres piteľ na žajbro, ktoré odvažalo šupky a triedilo šrot.

Podzemok pod týmto mlynom ból bol aj po roku 1848.

velkostatku Mo –

tešický neskoro celý ten veľkostatok v obci Rendva, Hull a Dolný Ohaj odkúpil Silvester Dóra a tak aj priestor pod mlynčekom. Ostatní priestor aj s budovami i z budovú mlynčeka aj so zariadením, bolo už vlastníctvom mlynára Mateja Pečaríka, ktorý od pozemku na ňom stal iba mlynček, platil pánstvu prenájom, lebo dľa dehdajších zákonov nie osoba, ale pozemok mal právo na prevádzanie priemyslu alebo živnosti, ktorátedy bola zadelená na cechy.

Dolní mlynček stál blízko hranici chotára obce Hull, asi 400 metrov od Kostola k Húlovy, lebo potiaľ sahal chotár obce. Tento bol vlastným majetkom pánstva a mlynáry ho mali len v prenájme. Tento mlynček mlel na tej istej vode čo aj horní. Trebárs roky boli možné, predci pres celý rok nemohli stále mlet a moseli mlet na zástavky. Keď bolo

málo vody, tedy išol mlyn pomáli a bolo možné počuť hlas človeka medzi klepotom drevenných palcov ozubných koles a iných lomotiaticich nástrojov, ktoré pritom šetkom svoju harmonicku melodiou zadržali, ktoru si ľud vysvetloval. Ho fe ro vy, ho fe ro vy. Keď bolo hodne vody, tedy melodia znela: Každému gazdovy, každému gazdovy, rýchlym tempom.

Tieto mlynčeky, keď aj mleli na barnavo, ale veľmi zdravú múku, od ktorej tak mužský jako aj ženský zdravý a urostlý boli sťa buky.

Čím dial, tým viac strácali sa prameňe vody a naše mlynčeky tiež pomalejšie mleli už aj preto, že mlyny na okolí začali za riadovať mlyny z modernejším zariadením, čo malo dost zvučnú ozvenu. Tam

a tam je vraj mlyn, ktorom nemosi ani vrecia nosit dolu sypá do kopčaha a pátre obilie vynosia hore na poval. Ked' obilie na sype, nemosi ho viac zoberat' a múka pada z rovna do vréc, človek len čo vrecia pri píná. Múka je pekna bielá vzdor tomu, že mletie ide tri štirikrát tak rýchlo, načo takýchto mlynčekoch dñi tráviť. Takto si ľud rosprával a mnohý to aj probovali a velmo sa im to páčilo. Boli aj taký, ktorých nové mlyni neuspokojili, lebo boli zariadené na čistacie triezy, ktoré kúkel, ktorý sa tých dobách v obilý v hodnom množstvé nachádzal triez vybral a obilia zostalo on meniej, a tak aj múky nebolo tolko, lebo kúkel gazda mosel v ziat domov, abo ho do vody vysipat a docélenie múky nebolo jak zakal nebo v mlynoch čistiacích tviezov. Že múka od kúkelu bola pri-

horká, stoho si tých dobách nikdo nič nerobil. Pritom šetkom ale ľud na nové mlyni na vykól a malé vodné mlynčeky keď mali aj vody na dostáč, predci len zmeliva im hodne odbyvalo. Koňečne sa rozhodol aj náš horní mlynár že vystavý Nový moderný mlyn.

Bolo to v roku keď sa roznesla správa po obce, že náš pán majster mlynár Matko Pečarík starý mlynček rozbúrá a dá vystaviť na tom istom mieste nový moderný mlyn, jako aj, že pozemok od veľkostatku pod mlynčekom už aj odkúpil. A bola to skutku právda, lebo so stavaním mlyna sa začalo. Pán Pečarík za spoločníka k mlynu dostal jeho uprimného kamaráda Jura Halásza a stavbe a zariadení pokračovali, ktoré vie –

dol a zarad'oval Hugó Greppel, firma a továrna na zaradovanie mlyn'ov v Budapešti.

Ml'yn b'ol do hottovený a začal mlet z dobrým prospechom. Hnácú silu prevádzal 40. Hp. benzín motor. Dojšol suchý rok, v rékach nebolo vody, do nášho mlyna vozili obilie so širokého okolia. Ten čas rosprával ľud, že 24. hodín zomele 100.q. obilia, lebo mlel stále vo d'ne v noci.

Do tajnosti vedenia mlyna som ňemal štastie nazriet a a ni onom počut. Dojšla doba, keď v roku sa rozniesol chír, že mlyn a Pečaríkovy a Halásovy majetky predaju, lebo že nevládzu mlyn splácať. Tieto chíre sa koňečne v krátkej dobe stali skútkom a dojšlo na spomenuté majetky k dražbe.

Predaný bol Pečaríkovy obytný dom, maštale a pobočné stavyská, ktoré aj s mlynom odkúpila firma

Hugo Grepel s Budapeštu. Krem tohoto mu predali 11. uhorských holdóv ról. Jurovy Halásovy dom a pris. stavania, 10. holdóv ról. Role kúpili jednotlivci, aj Halasová dcéra kúpila 6. holdóv. Takto prišiel Pečarík a Halás o mlyn a iný majetok, ktorý prešol aj smlynom do vlastníosti firmi Hugo Grepel. Toto sa mohlo stat z nedostatočnej opatrnosti smluvnej.

Mlyn došol do spravy poverencov Greppelových, až sa stal majetkom vlastnim poverenca a rodini Eduarda Brachebuscha rodáka z Nemecka. Tento sice nebol odborníkom mlyna, ale bol na tolko vidrikoža, že využil šetko svoj prospech a mal sa dobre. K jeho hmotnému povzneseniu nato poslužila svetová vojna, v ktorej

mletie bolo obmedzené vôbec, lebo vláda hľadela zapespečiť s chlebom hlavne vojsko a preto ani roľník nesmel pre domácu potrebu viac zomlet, jak bolo vládním nariadením povolené, a tak pomáli zasoby sa tak mer v šeobecne začali prečerpávat a v krátkosti ból v múke v šeobecny nedostatok, lebo väčšie melivo od uradného povolenia bolo prísne trestané.

Nebolo to tak u nášho pána Brachebuscha. Ten mlel a mlel a tiež aj múku predával. Stalo sa viac krát, žemu mlyn vrchnosť za pečatila. On tedy sadol na vlak, a pod' do Budapešti, že vraj na nemecký konzulát a skôr než ból on doma dojšol telegraf, aby mlyn odpečadili a mleli ďalej.

Ten čas aj naša malá obec bola široko ďaleko známá, lebo múky celom maďarsku nebolo k dostániu

174.

len v Redve. Tieto doby s každého vlaku ziejšla celá procesia ľudu na múku do mlyna. Mlynár vedel dobu dobre využit a ľud tak mer vydielal. Nedal nikomu mnoho, aby väčšiu pozornosť z budil, v čom sa nemýlil, lebo prišli ľudie od Budapeštu, Žiliny, Zvolena a.t.d. Jak to rozprávali múku dával za strieblo a zlato, papier že bol málo cenný uňho. a preto sa dobre nabil s peniazmi. Ból slobodný, ale domácie hospodarstvo prevádzal v najširšiej miere z gazdinu. Ból u ného dostatočný počet drúbeže a ošípaných, a toto ho snád zachránilo pred úplným vyrabovaním po skončení svetovej války, jak som to už spomenúl pri rabuvačke.

Po skončení svetovej válke, keď žitkovu (Lévinovu) ľud úplne vyraboval, mnohých boleli zuby aj

na Brachebuscha, túžiac za jeho pokladom a sa k nemu aj za bieleho dna dostavili. On im ale prešol prez rozum. Daroval z války prínedím jedného 150.kgr. krmného brava a 10.q. obilia, druhých 10.g obilia im dal po 25. korun, kde maximálná cena bola 75. korun za 1.q. s týmto sa ľud uspokojil a on využil dobu, svoje zlaté úspory naložil v jednej bedne na vóz, dal sa zaviesť na stanicu a odniesol jích do Budapeštu. Keď prišol späť, skromne sa choval, jako by sa nič nebolo stalo, až konečne v roku odpredal mlyn s Ameriky prišlím Vincentový Truchlík a jeho manželke rod Heleni Viržíkovej a Ondrejovy Merovičovy za Kč. 400. 000. –

Truchlík bôl vyučený mlynár jích spoločník Merovič čalušník. Jých

začiatok b6l dobr6y, ale dlho 6etrval. A tak v roku Truchl6ka 6ena a Merovi6 vyplatili so K6 60.000. – a odstahoval sa do mlyna v kt6rom sa narodil, do Dolnej Gedry. Jeho 6ena sa civilne vydala za Karola Hentera strojn6ho z6mo6n6ka, kt6r6y bol znamenit6m znalcom motorov. Od tej doby n66 mlyn mele pomali k uspokojeniu, lebo s6 v nom dobr6y tovari6i 66d6n P66 a 6imun Li6i6iar.

Po6ta a telegraf.

Po6ta a telegrafn6y 6rad v obci 6ebol do teras. Asi pred 1890. rokom obci bola po6ta dopravovaná s Fi6a. Potom, ponev66 aj not6riat b6l premiestnen6y pre obec do Doln6ho Ohaja, tak podobne aj po6ta, na kt6rej je mo6no poda6' aj telegraf. Po6tu dopravoval do obce obecny sluha trikr6t do t666dna, ato

stredú, piatok a nedeľu, za ročnú mzdu Kč 600.- až do roku 1928. kedy na žiadosť senátora Riaditeľstvo pošt a telegrafov v Bratislave zriadilo štátneho listonosu so štátnym platom, ktorý doručoval poštu krom nedele a utorku každý deň do domu. Prvým listonosom bol Štefan Krajmer, obyvateľ v Dolnom Ohaji, ktorý nosí počtu do troch obcí. T.j. Dolný Ohaj. Húll a Rendva.

Vedúcim pošti v Dolnom Ohaji pres dlhé roky bol človek Salay, starý pán bol asi dva roky po prevrate daný do výslužby. Ponom nastúpil Pavel Koprda, a teras vedúca pošti je pani Helena Vértesová rod. Beracova. S vysluhovaním pošti obecnstvo za uradovania spomenutých poštových uradníkov, bolo veľmi spokojne, jak z doručovaním

a spreberaním poštových zasieliek, tak s telegrafom a telefonom.

Rádio.

Prvé rádio sa v obci objavilo v roku 1928. zadovážil si ho Adolf Melíšek za Kč 2200. komplet. Rádio značky Philips, amplion značky Brown Maskot a za riadené na 26. baterií a tri lampy.

Druhé rádio 1930 si za riadil pán učiteľ Viktor Šimoni. Keď na jeho miesto prišiel pán učiteľ František Bachnák, tiež priniesol so sebou rádio a tak až po dnes len dve rádia jestvujú. Od rádia sa platí autorský poplatok Kč 10.- mesačne na pred a vybiera ho poštový úrad proti potvrdeniu úradneho bloku na rozhlasový poplatok. Jedna baterka do rádia stojí, Kč 2.50.h.

Elektrizácia a osvetlenie obce.

Od doby Csl. Republiky na Slovensku, elektrizácia veľkej miere sa rozťahla a dosiahla i našu susednú obec Dolný Ohaj, v našej obci dosiaľ zavedená nebola a snád tak ľachko ani ňebudě, lebo finančné pomery sa veľmo zhoršili a niet výhladov na zlepšenie. Apreto obec postrádá pomoc elektrického prúdu v každom odvetvú. Obec v noci osvetlená nie je vobec. Radia mosa byt opatrene bateriami na miesto elektriky. V domoch a iných miestnostiach na osvetlenie sa uživa petrolej, (nafta) a sviečky, čo sa doteras uživalo i tak zvaných nočných lampášoch. Teraz je uz v mode na noc používat elektrické lampáše v ktorých je vložená bateria, kto –

rá sa da ľachko vymeniť, keď sa vyslúži. Tieto lampášky pred predošlými majú veľkú prednosť a výhodu. Lebo svietá nad mieru jasno i do diaľky a to keď človek chce, na rozožatie zápalky ňeni potreba, vetor mu ňeuškodí a ňeni žiadnej obavy, ani medzi najháklivejšími horľavými látkami v blízko nich sa pohibovat, lebo jích žiara, nemá zápalný účinok.

Auto:

Auto je známé obci od začiatočných jeho dob. Keď že pred obec vedie krajínská hradská v dobrom v stave, teda auta sú jej častí našťivitelia. Poňeváč v obci je viac ostrých zatáček, prihodilo sa, že sa z auti cestovatelia ostihli aj v priekope a dial. Nebespečie životu sa šak ňeudalo.

Prvé auto zadovážil pan Ondrej Mevovič, majiteľ motor – valcového mlyna. Auto bolo typu nákladného. Jeho vodič bol Karol Henter mechanik, ktorý si čo skoro zadovážil ľahké auto. Tieto auta boli behom času odpredané a nenahradené.

V roku 1931 prišol do obce za učiteľa pán František Bachnák, ktorý priviezol so sebou pekný ľahký auto, súc šak v blízkosti železnice v roku 1934 ho odpredal a tak dnes v obci niet auta.

Sport:

V obci žiadon sport ňe jestvuje:

Čítací kruch:

V obci čítací kruch neni. V posledních dobách o jeho založení mnoho spomínali. Keď že je obec čisto roľnícká, ktorého stavu pomery su tak mer ňeudržateľné tak, že za -

loženie čítacieho kruhu znemožňuje.

Zábavy:

Zábavy v obci bývajú zriedkú. Dľa starých zvykov na konci fašangov a Turice, či druhý deň sv. Ducha, kedy obec slávy posvätenie miestného chrámu, odpust abo hody zvané. Ten čas zábava trvá aj utorok. Iných dobách tanečná zabava je najskôr po čas nejakej svadby. Kedis tanečná zábava byvala pres letné mesiace tak, že mládež si zjednała cigánsku bandu na 5 – 6 nediel, ktorá hrala každú 2-3 nedelu. Včul aj mládež uzná taškost doby a koncom žatvy a mlatby jednu nedelu si zrobý zábavu a dost.

Odvodý:

Odvodý sa konaju od pamäti

každoročne v troch triedách. I. II. III. v prvej triede sú najmladší, sktorých ktorý nie je prvý rok odvedený, musí o rok zase k odvodu a podobne aj tretí raz.

Kedykoľko bolo od mojej pamäti odvedených, nemôžem zistiť. Keď som ja bol na odvoď, sprvej I. s d'esiaticich nás 6 odvedli. V roku 1933. boli odvedený 4. štiria.

Služobna doba odvedených pred prevrátom bola 3. tri ročná. boli i tak zvaný záložníci, ktorý slúžili len dva mesiace výcviku a boli na trvalú dovolenú prepustený.

Za Republiky v prvej dobe vojenská aktívna služba trvala dva roky. Tý, ktorý boli pridelený do zálohy, slúžili šesť mesiacov. Neskôr aktívna vojenská služba bola stanovená na

ossemnást mesiacov a v zálohe na tri mesiace, pričom sa rozpráva že sa bude slúžiť len štrnast mesiacov, a v skutku z aktívnej vojenskej služby sú po štrnast mesiacoch prepúšťaný na trvalú dovolenú.

Velká výhoda je poskytnutá vojo povinným odvedeným. Asíce: Ktorý majú matku vdv. a bo je jak jeden syn v hospodarstvé a má starých rodičov. úplně chudobným keď je udržovateľ rodini, Matky vdv. a bo je jediný syn. Týchto na jích žiadost za delia do trojmesačnej vojenskej služby, ktorú sú povinný pri odvode podať.

Živelné pohromi:

Polné hospodarstvo živelnú pohromú bolo postížené v roku 1924.

keď zrnatá úroda pred dozretím jako by umele uschla. Pres 50% tov obilia sa neurodilo tolko, jak sa vysialo. I čo sa urodilo, bolo bez jádra. najtenší bol jačmen, ktorý vyzeral jak pustá jačmenná šupa. Nastala veľká bieda a že ľud hladom nezhlinuľ, zázraku sa môže pripisovať. Slami bolo málo a aj tá nebola súcá na krm. Zelená krm bola tiež postížená, ale niečo menšej miere. podobne krumple, kukurica, a fazuli bolo sotvá na semeno. Ťažkosťami bola spojená sejba obilia, lebo siat bolo treba a na chléb neostalo, a preto sa sialo moc riedko. Jačmen na jar 1925. sme siali len také plevy a tiež opatrne. a urodil sa taký jak fazula, ani by sa nebol dal krajšie na oberať. V ten rok

uroda bola všeobecne dobrá. ale neurodu predošlého roku ani zďaleka nevirovnala, lebo ľud bol zahľadený a zadlžený.

Nič menšia živelná pohroma zasiahla náš kraj v roku 1931. ktorá hrúzu a strachom naplnila celé okolie, vzdor tomu, že žatva prichádzala dost neskoro, a to tým viac ľud postrašilo a radil sa kde tu každý, jakým spôsobom najť pomoc na udržanie sa. Apreto dohode z inými moja maličkosť „kronikár“ na deň 20. juna 1931. zvolal som okresnú poradu do Vrábel do kina „Dukes“ ktorej sa zúčastnili zástupci obcí celého okresu hodnom počte. Po rozhovore a vážnom uvažovaní shromáždžený sa uznesli na zostavení Žiadosti na našu Vysokú vládu. K zostavení žiadosti bola

menovaná moja maličkost a iný. Nato bol požiadaný vedúci pán notár vo Vrábľoch, žeby nám dal k dispozície pisací stroj a nejaku kľepicu, čo on s najväčšou ochotú učinil a prepustil za kľepáča pána Chlupača pisára a on sám tiež pomahal. Žiadosť znela nasledovne:

S uctou podpísaný mame Vám čest oznamit, že poľnohospodarstvá vo Vrábelskom okrese je postížené živelnou pohromou. V dosledku tohoto, dna 20. juna 1931 za účelom odpomoženia hospodárskej krízy zadržaná bola vo Vrábľoch porada, na ktorej dl'a prezenčnej listiny zastúpený bol celý okres. Referovane bolo o pohrome takmer chotároch každej obce a podaná bola správa o stave osiva, kde bolo poukázané zvlášť na živelnú pohromu, spôsobenu na o-

zimnej pšenice, ktorej stav je tak bolestný, ako kvalitatívne, tak i kvantitatívne, že je ohrozeno živobytie a možnosť osiva do budúcnosti, lebo pšenica udajne nebude klíčivosti schopná. V podobnom stave sa nachádzajú aj ovos, ktorý dosledku pohrom žiadnej urody ňedoňese. Zrnatá úroda vyzerá tak, že u hospodárov do 10. holdov neurodí sa toľko zrna, aby 5-6 členná rodina s chlebom dostatočne bola za opatrená.

ŽIADOSŤ:

Žiadame, 1. aby pre poľnohospodárske robotníctvo, potažne roľníctvo bolo štatom zabezpečená dostatočná výživa prípadne núdzová práca, lebo spríčiny dlho trvajúcej zimi poľnohospodárska práca nie je takmer vivinutá, žatva vyzerá tak mizerne,

že na jadoň pár žencov sotvá padňe 3-4 metre výžinku, čo na výživu dvoch rodín nie je dostatočné.

2.) aby bolo štatom za včas zabezpečené dostatočné množstvo kľičivosti schopného pšeničného osiva zdarma, patažne 60% št. subvenciu a 40% št. bez uročnú požičkou na jeden rok, lebo v okrese nie je výhľad na kľičivosti schopnej pšenice,

3.) aby na rok 1930 splatnej dane, bol udelený 1-ročný moratórium, preto, lebo danovníci nemaju s čoho na dane potrebné peniaze utržit,

4.) aby na rok 1931 vyrubené dane, ako dochodková a obratova, bola odpustená, lebo roľnici tohoto roku takmer ani na režijné vydavky nemajú zaokrité,

5.) aby zadlžený občania u všetkých bánk za jedon rok obdržali moratorium

na platenie úrokov, lebo následkom ňeurody v páde vymahania úrokov by výjšli na v nivoč.

6.) aby u živelnu pohromou poskodených, u ktorých sa malé čiastky vinice, bola daň z vína na bežný rok odpustená a na budúce na 10% z béznej ceny vína znížená, lebo daň z vína okrem dane pozemkovej, dôchodkovej a. t. d. je tak veľká, že činí proti odpredanej cene u maloroľníctvá 60-70% tov, ktorej zaplatenie ohrožuje existenciu a možnosť čiastočnej roľníctvá.

7.) aby od pestitelov ošípaných prípade porášky na vlastnú potrebu nebola vyberaná porášková daň, lebo následkom živelnej pohromy roľníctvo nie je vstave jú znášať.

8.) aby u poľnohospodárskeho ro-

botníctvá sociálne poistenie bolo o 60% snížené a u deputátníkov, aby za uplynulý pol rok zaplatené pôplatky boli prepočítané na celý rok 1931, lebo následkom stáleho klesania cien hospodárskych produktov a terajšej živeľnej pohromi pôplatky v doterajšej výške nie sú v stave znášať.

9.) aby vymahanie všetkých daní na jeden rok bolo zastavené, lebo následkom utrpanej živeľnej pohromy zadlženia roľníctvá a stále klesajúcich cien dobytká roľníctvo nema s čoho daňe platiť.

10.) Konečne žiadáme, aby bola vyslaná odborná komisia ešte pred žatvou cieľom ustálenia našich hore uveděných udajov.

Našu žiadost obnovujeme v tej nádeji plnej úfnosti, že naše dôvody do vážného povšimnutia budu láskave vziaté a našej žiadosti dl'a

192.

možnosti budú láskave vyhoveno.

Vaše vážné rozhodnutie očakávajúc sme

Vo Vrábľoch dňa 20. júna 1931.

Podpise.

*Po podpísaní sa zhromáždžený uznesli vyslať
deputáciu k vláde do Prahy, do ktorej delegovali moju
maličkost, Jozefa Tóta starostu z Vrábľ a Imricha Vargu tiež
z Vrábľ.*

*Dňa 1. júli 1931. deputácia sa dostavila do
Prahy, kde ju očakával pán Dr Viktor Ravas poslanec, ktorý
ju predviedol pred pána Ministerského predsedu Františka
Udržala, ktorý ju srdečne prijal. medzi rozhovorom mu
deputácia odovzdala jeden exemplár memoranda,*

žiadosti okresu Vrábelského, počom pán ministerský predseda uistil deputáciu že o žiadosti bude ministerská rada, vážne uvažovať.

Potom deputácia vyhľadala pána ministra zemedelstva a podobne pána ministra financií a odovzdala im tiež po jednom exempláre memoranda, pričom dostala uistenie v podporovaní.

Na druhý deň ráno deputacia bola už v Bratislave a vyhľadala pána Krajínského Prezidenta! potom Prezidenta Generálneho Finančného Riaditeľstvá a pána Predsedu Zemedelskej Rady pre Slovensko, a každému odovzdala v memorande, žiadost Vrábelského okresu.

Že si naša vláda živelnej pohromi povšimla dôkazom je,

že na jasennu sejbu, postížené obce živelnú pohromú dostali od štatusenicu na osivo, ktorou behom dvoch rokov mali vrátiť bez úročnev nature. Toto vrátenie sa u niektorých stalo v peniazoch bežnej cene pšenice, u lennivejších sa konečne odpustilo.

Na jar 1932. bol tiež od štatu dávaný jačmeň na siate.

Krem týchto pomoci vydala vláda hospodárske moratorium, dl'a ktorého bolo zastavenie vymahanie dani, vymahanie urokov a istiny požičiek v bankách.

Toto moratorium však dl'ho netrvalo, lebo vláda povolila behom roka vymahanie dani i cestú exekucie a verejnej dražby. U veritelov bola povolena len exekucia,

držba ale nie. (rozumej Banky.)

Bola to pekná pomoc, len že v šeobecne nepomohla, lebo ľud sa tak zadlžil, keďže i cena dobytká strašne klesla a o novej úrode i cena obilia že mnohý malý hospodary sa zamočený pod vlnami dlžob tak hlboko, že im len vlasi kde tu vykukaju. Pritom šetkom ľud dúfa v lepšej budúcnosti a preto sporuje, vesele pracuje a trpezlivo postráda, čo cíti aj priemysel a obchod.

Jak vyzeral súcit čiastočne voči živelnu pohromu postíženému roľníctví.

Staré porekadlo hovory: priateľov najlepšie poznáš, keď ťa nehoda našťívý. Toto porekadlo sa aj tu v plnom znení dokázalo právdívim. Roľník!ktorý pres desiat ročie požíval plnej douvery penážných ústavov, prémyslu a obchodu, čomu dosvedčuje

aj stavebný ruch, jakého od pamäti nebolo, aspom nie na venkove! Dalej: zadovažovanie roznych poľnohospodarských strojov, motorove mlatačky, motorove orné pluhy (traktor) a. t. d. objavovali sa takej miere, že to človek obdivoval. agent stihal agenta. nukalo a predávalo sa bez jakkej kolvekej obavy, len nech roľník priklivnúť, každý prejavoval priateľstvo a douveru.

Keď ale roľníctó našťivila živelná pohroma, aj doterajší priatelia sa zmenili. Trebars dost miernom znení, v prvom rade peňažné ústavy začali napomínať dlžnikov, ato nie len na platenie úrokov, ktoré roľník sotvá mal s čoho zohnať! ale bolo žiadané, umorovanie, istej čiastky dlhu,

v protivnom páde bolo pohrozené z okamžitým vypovedaním uveru. Stýmto sa roľníctvo ostihlo, aspon s väčšiej čiastky neudržateľnom položení, lebo aj sukromný veriteľia žiadali dlhy a roľník v peňažnom ústave, abo u iného veritela, len s veľkými taškostiami dostal požičku, až dostal. V tejto dobe zastal aj stavebný ruch! a najmien 50% tov pokles cien pozemkov, s čím ľud klesol v douvere v lepšiej budúcnosti, lebo mnohý vraveli! niet voči nám súcitu, predaju nám v šetko, šak nový majitel bude zase platit lež budě stačit, potom aj sním zrobá podobně, a. t. d.

Naša vysoká vláda dost zavčasu nahliadla na neudržateľný stav roľníctva a jak som už spomenúl, vydala hospodárský

moratorium, ktorý tejto pohrome zastavil skazonostnú cestu, nie je stýmto šak postarano o možnosť k nadobodnutí predošlej auktoriti a hospodárskej úrovne či kedy ktomu prínde, je otazajúce, lebo keď sa aj hovory, že hospodárská kriza započala v roku 1929, na jej odčinenie křem hodne navrhov, sa málo podujalo, lebo to v šetko zmeruje len na jej zastavenie, ktoré je tieš nedostatočné, a preto si dovolujem uviect' túto udalost a pomerkovanie.

Za odpomóženie hospodárskej krizi.

Že vláda Čsl. Republiky o hospodárské povznesenie vôbec, sa starala, je nepoperateľné. Ved' v ramci zákonov uviedla

tak zvaný sanačný fond, na podporovanie slabých obcí v spoločných výdavkoch, dl'a ktorého, malých, obcí obecný rozpočet v prvých rokoch po jeho uzakoňení mohol siahat 200%tovú obecnú prirášku, vyššie vydaje obce, boli hradené so sanačného fondu. Jaký základ mal sanačný fond, neviem. Tým meniej, v jakom meritku bola sneho udelovaná pomoc pre obce. Viac ako isté je, že sanačný fond neni ňevyčerpatelný, lebo čo skoro bolo povolené vyrubovanie obecnej prirášky 250% a 300% a bolo učiňené aj iné opatrenie.

Tak na príklad! Krajínský Úrad v Bratislave Krajínskóm vestníku pre Slovensko, II. ročník, čís. 29. so dňa 10/X 1929.337. priniésoł úpravu o pripravných prácách pre sostavenie obecných rozpočtov

200.

na rok 1930. so dňa 30. sept. 1929. čis. 177862-7a, v ktorom dáva smernice o manipulovaní obecným majetkom, aby obecný majetok bol použitý v plnom znení v prospech obecného rozpočtu, jako aj, žeby s obecného rozpočtu vyňehané boli isté položky.

Úsporné opatrenie.

Uš vyšej spomenutá úprava, značí, jaké si usporné opatrenie, ktoré sa zhoduje so starým porekadlom. Beda tomu domovy, v ktorom sa bráni deťom chléb! lebo sítosti a sebe stačnosti v nom ňebudě. Takto podobné pády posudzovali starší keď som bôl chlapec a podobne sa horý aj dnes u rolníctvá.

Aby som pristúpil k veci, pozna-

menám: že úprava Krajiňského úradu bola vecná! stahovala sa vo vykonávaní a prevádzaní na notárske úrady, ktoré sú vedúcim zdrojom obecných manipulácií. ktoré úpravu dl'a jich ľubo vole, abo dobrozdania prevádzat začali.

Poznamenám: nebolo to, v šeoobecne. sporit sa začalo, a tak aj náš pán notár, aby rozpočet obci ból čím viac sebe stačný a pritom poplatníctvo a sanačný fond čím menej zatáženy, do obecného rozpočtu na rok 1930. v sunul dôchodok z nerozdeleného urbarského majetku čo úhradu politickej obce a prehlásil, že tento majetok je neodškrepitelným majetkom politickej obce, jestli sak urbari aj na ďalej ho chcú užívat, nách si ho vezmu od politickej obce, do pre-

najmu. Tento prejav natrafil na veľký odpor členov zastupiteľského sboru obce a postavili sa oproti nemu.

Asice: Jozef Majerčík, Štefan Ivan, Demiter Klášay, Ján Benda, František Melíšek, Jozef Valent, František Melíšek II, Štefan Cvik, Štefan Stuhár, a Štefan Kiripolský, ktorý vyhladali moju skromnú osobu so žiadosťou, žeby prijal predsednícke miesto urbariatu obce ,čo som aj učinil, lebo s p. notárovým postupom suhlasil Adolf Košťálik starosta, Štefan Jurík podstarosta, Vojtech Hercek pokladník, Ferdinand Ďurina a Štefan Molda, tiež členova zastupiteľstvá obce.

O proti v sunutiu urbarského majetku a jeho dôchodku do rozpočtu politickej obce sme

podali odvolanie, pri ktorého prejednávaniu bolo väčšinu prijaté, a návrh, alebo postup p. notára zamietnutý, oproti čomu sa notár odvolal na Okresný Úrad do Vrábel.

Okresný úrad naše uznesenie zamietol a postup obvodného notára schválil pod čis. 21180/1931.

Oproti tomuto schváleniu sme podali odvolanie na Kajínsky úrad do Bratislavy, ktorý schválenie Okresného úradu potvrdil, a naše odvolanie, že na kolko sa tu jedná o spornú otázku razu súkromno právneho a patrí do okruhu občanského sudobníctva, a. t. d. a. t. d. zamietol. So všetkého tohoto, povstalo dvojé nedorozumenie. obvodný notársky úrad sa ňamahal prebrať

do vlastníctvá a užitku politickej obce a mi jak súkromný majetok urbarský sme ho bránili v prospech urbaristov a preto veci boli veľmi napínavé, keď že urbáristi na istých pozemkoch a lúčkach si chovali a udržiavali plemenných bŕkov a kanca, ktorých udržiavanie takto vyžadovalo nové vydaje a zaťaženie. v z dôvodu tomu, že otazné pozemky dl'a kníh a 70. ročného nerušeného užívania patria urbárom.

Tento postup sa začal objavovať aj iných obciach v okresi a dal podnet k okresným poradám a spoločnému postupu k obrane urbarských nerozdelených majetkov. Medzi šetkými, najostrejšie sa postupova-

lo, proti našej obci a preto sme ukazovali najväčší odpor. zoberúc šetkú možné dáta a išli sme na Krajský úrad do Bratislavy. Tam pres tri hodiny trvajúcim jednaním sa nám podarilo presvedčiť úradné kruhy potiaľ, že keď dľa zákona uložené spisy a pozemková kniha v archive Krajského súdu v Nitre, súhlasí s naším podaním, tedy je pravda na našej strane.

Spomenuté spisy a pozemkovú knihu Krajský súd vydal ktorú po dokonáлом preskúmaní úplne súhlasil s naším podaním a boli tak poslané Krajskému úradu na potvrdenie našej právdy. Stalo sa šak, že Krajský úrad naše tvrdenia a žiadosť

pod čis.70296/5-1933.Ch. Výmer okresného uradu čis. 21180/1931 schválil.

Nato dostal obvodný notarský úrad v Dolnom Ohaji nariadenie, žeby otazujúci majetok prebral a jeho dôchod uviedol majetok politickej obci.

A tak obv. notársky úrad dna 15.januára 1933.prebral a dal do prenajmu spoločné urbarské pozemky a lúky.

Pozemok a lúky, s ktorých sme udržovali plemenných dvoch bikov a jedného kanca, šli do prenajmu za Kč.2600.-na proti tomu, politická obec poskytne podporu na udržovanie plemenákov ročne Kč.4000.-takto sa odčínuje kriza.

Dalej: bolo nam odnatie,

poistný obnos Kč.3900.-za práve zhorenú urbarskú kovačnu a byt,ktorá budova bola potom z buraná.

Byt urbanských pastierov a staj pre plemenákov.

Obligát,za výkup urbárskeho regalneho práva a iné urbanské pozemky.

V roku 1926.Štátny Pozemkový úrad prideliť obci s veľkostatku Dora,tak zvanú Dolnú lúčku,ktorú obec nemajúc penazí,nemohla prebrať,a preto bola ponúknutá urbarístrom,ktorý hu prevzali a vyplatili za nu Kč.16.818.-aj táto bola odobratá,ale vrátený zanu neból ani halér.

Politická obec,z roku 1928.dlhovala urbariatu Kč.5000.-ani tie nedostal urbariat.Myslím,že dl'a ponímania niektorých,dialo sato za účelom odpomoženia,

z hospodárskej krizi.

Prečo sa toto všetko dialo?

Dla mojej skromnej mienky zaiste preto, lebo prevádzajúcé organy, neporozumeli dobre vydanéj úprave už spomenutým Krajínským úradom, a preto, jak autonomno administratívny uradníci pokračovali aj právom sudcovským, v ktorom prestávali aj právo platné zákony.

Tak náš pán tedajší notár. neznal urbarské práva a preto šetok nerozdelený majetok považoval, za majetok politickej obci. Keď sme sa proti tomu spierali, dal si záležat na tom a spozemko-knižného protokolu, ktorého nadpis znel Gemeinde Bezify a

s katasterného hárku vyťahol šetké parcele, ktoré zneli na nerozdelený urbársky majetok, užitočný a neužitočný, potok, cesty, vymole, drobné pasienky, ba ešte aj haťe okolo viníc a tieto dáta predostrel Okresnému úradu a ten ďalej s rozným odovodnením, že tento majetok tvorí, neodškrepiteľné vlastnícké právo, politickej obci. Dľa tohto výťahu, počet parcel bôl 83. Proti tomuto, naše vecné podania sa stali bez predmetné.

Jaké dôkazy sme podali.

Podali sme na základe zákonné-článku V/1836, urbr. patent so dna 2. marca 1853 a zák. čl. I, III./1876. komasačno pozemkovú knihu, pod menom (v maďarskom znení) Nagy Rendve volt urbéresék birtokainak Telekkönyve. ktorá

dalej začíná:

Oształy kulc kimutatása.

A prvá veta znie: A volt földes urasággal barátságos egyezség útjan eszközölt legelő elkülönzés után e telekkönyvben s a hozzá való lévképen foglalt egész halár vész a közben fekvő némely csekélyebb uvasági veszecskék kivitelével Nagy Rendve község volt urbéves lakosága kizárólagos tulajdonává lévén.a.t,d. Tato kniha overená a potvrdená v Rendve dňa 20. novembra 1868.

*(U.P.) Belčák Karoly (U.P.) Konkoli Pál s.k.
Bars megye főménöke Bars megye alispánja*

*(U.P.) Benkovics Imre
Verebelyijárás fő szolg*

*(so slovenským
prekladom sa
stretneme)*

*Helenyi Karoly
járás esküdtje,*

v sebe uzatvára šetké tie parcele, ktoré sa včul prehlásené za majetok politickej obce v zdor tomu, že pri komasácii ani so slovom nie je zmenené o politickej obci, ale cela čiast chotára, nevitvoriteľné urbárské vlastníctvo tvory.

Naše dôkazi boli od tiskané tým, že pozemkoknižný protokol nese nadpis, Gemeinde Bezity, čo znie! Obecný majetok. Toto tvrdenie v sebe neobstoji, ani tedý, keďby sme sa ňeboli odvolali na rozhodnutie Najvyššieho Sudu v Brne, so dňa 27/III.1925 Rv. III.664/5 25. ktoré znie, že pozemkoknižnom protokolu, pod menom Gemeinde Bezty, abo Gemeinde Gutt, nachodací sa majetok, je vlastnostú urbáriatu.

Ponevác, ani tento dôkaz ňedostačoval, dňa 21. oktobra 1933. so-

brala sa deputacia. ato Michal Košťálik, Štefan Cvik, Vojtech Hlavaček a moja skromnosť, k Panu Prezidentovy Republiky do Topolčaneĸ kĸĸĸ ten čas letoval a podali sme, nasledovné:

„Vaznosti“

*Pane Dr-Tomáš Gariga Masaryĸ! Prezident Āsl.
Republiky,*

V Topolčankách.

Suctou podpísany máme česť oznamit Vám, že my ako majitelia majetĸov bývalých urbárských usadlostí v okrese Vrábelsĸom, od roku 1930, stetavame sa zo stránky pánov obv. notárov, poŤažne okresneho úradu vo Vrábloch s majetĸovým nedorozumením.

Totiš, vo vlastnictvé majitelov byv. urbárských usadlostí sa na-

213.

chodia nerozdelené pozemky, lúky, pasienky, budovy, obligácie za výkup regálneho práva, poľovné právo na pozemkoch byv. urbaristov a. t. d. ktoré tak naši predkovia, ako aj my až do roku 1930, sme nerušene užívali. Už v roku 1929. do rozpočtu politickej obce na rok 1930, boli tieto v istej čiastke v sunuté, čo dôchodok politickej obce, oproti čomu sme sa rozhodne protivili a žiadali zachovanie prastarého práva. Tak so stránky pánov obv. notárov, ako aj okresného úradu sme natrafili na jaký si nám nepredvýdaný odpor, v ktorom sa oni stavajú, že menovaný nerozdelený majetok je neodškrepiteľným majetkom politickej obce a majitelia majetkov byv. urbárskych usadlostí keď ho chcú na da-

lej užívať, nech si ho vezmu do prenajmu od politickej obce.

Ponevác sa počínanie pánov obv. notárov, poťažne okresného úradu a vynesenie jeho výmeru ňezrovnáva s tradíciami poddanstva našich predkov a s zistením poddanských usadlostí zákonného čl.V.z roku 1836.potažne s urbárskym patentom so dňa 2/III.1853.a zak. Čl.I.III.z roku 1876. poñevác dl'a I.I.1848.pravovlastnícké jak zákonitým dedičom patrí nám, za ktoré jaké kolvek nahradzujucé úkony robotu, desiatky, peniaze a dávky zrušil zak.čl.IX.z roku 1848., zaroven vrchnostenskú patrimonialnu jurisdikciu, to jest dňom 11 apríla 1848. na večné časi §.6.zak.čl.XXII.1848.Dla našej mienky(:jako aj dl'a obč.práva ministra

spravedelnosti č.2819/1888.:) ich zasahovanie, či zastupovanie je nesprávne.

Pravo výčapné urbár tereziánský kap.II.§.2.s odvolaním sa na zákonný článok XXXVI.z roku 1550.povolil poddaným výčap vlastného vína,ktoré právo zak.článkomXXXVI.1888.bolo z likvidované.Zak.čl.XXXVI.1888.poskytuje odškodné za práva výčapné vykonávané. Za tieto práva obdržali urbr.obce tak zvané obligácie za výkup,regalného práva od ktorých úroky dostáva byv.urbr.obec,očom svedčí evidencia v Bernom úrade.Toto právo páni obv.notáry a Okresný úrad,pripisujú politickej obce.

Polovné právo,poňeváč majetkova úprava a urbr.oddelenie prevedenie bolo.-

Dl'a §.I.zak.čl.XXII.z roku 1883.je neodďeliteľným príslušenstvom vlastníctvá pozemkov a dl'a nar.čís.61.081/1904 F.M.na byv. urbr. pozemky patriaci obnos ma sa platiť do urbr.pokladnice.-Pán obv.notár,poťažne Okresný Úrad polovné prenájomné od pozemkov byv.urbr.obce,privlastnil politickej obce.

Taketo a podobné prípady sú unás na dennom poriadku.-Poznamenám: Že dl'a výmeru čís.21180/1931,Okresného uradu vo Vrábloch,v chotári byv. urbr.obce Rendva,v šetké cesty užitočné a neužitočné a. t. d. prináležia výlučne a neodškrepiteľne politickej obce Rendva, kďešto v chotári pán-

stvára, podobné právo je nerušené.

Že pokračovanie pánov obv. notárov, potažne Okresného úradu z nepokojuje tiché a skromné roľníctvo, jak majiteľov byv. urbr. usadlostí, vysvitá stoho, že zadržali spoločné okresné porady, asíce dňa 11. decembra 1929. vo Vrábľoch, zastúpené bolo 14. byv. urbr. obcí, dňa 27. dec. 1929. vo Vrábľoch, zastúpené bolo 23. byv. urbr. obcí, vyslaná bola 8. členova deputácia na Okresný úrad so žiadosťou, žeby podobné postupovania boli zastavené. Dalej: dňa 20. marca 1930. vo Vrábľoch zastúpené bolo 15. byv. urbr. obcí, a konečne dňa 16. apríla 1932. v Rendve zastúpené 8, byv. urbr. obcí, kde postup panov obv. notárov a Okresného úradu bol prájavom vôbec nesúhlasným a s doterajším

ich vysvetlení a odvodnění nestrávame sa na právnom podklade, ktorým naš finančnohospodarský stav nie len že je v zátiší hustu nepredvídanou hmlou zataženej ulice, ale z národnohospodarského stavu javý sa nové zataženie v postupe. Vo finančnom stave tak so stránky politickej obce, ako aj byv. urbr. obce stojíme ďalšej neistote, lebo máme len povinnosti, ale práva vôbec nič.

Apreto žiadáme, žeby do okresu bol vyslaný odborný znalec práv majiteľov byv. urbr. usadlostí, poťažne práv občanských a politických, ktorý by bud, alebo druhú s-

stránku predsvedčil o správnom a právnom zákonnom práve, -
 Priali by sme si ,žeby bol k nám vyslaný Dr. Jaroslav
 Horák, rada Najvyššieho Súdu v Brne, ktorý pri zostavení
 juristiccko-praktického diela „Urbárské a príbudzné pomery na
 Slovensku“ plno ovláda zákonné práva oboje.

Žiadáme, žeby toto pokračovanie bolo z uradu dl'a §-u
 48.zak.čl.I.III. z roku 1871.

Našu žiadosť opakujeme v tej nádeji plnej úfnosti, že jej
 vyhovieťe, Vaše rozhodnutie čím skor očakávajúc, sme

V Rende dňa 20.oktbr.1933.

V uplnej ucte

/: Zápisniciach a Adolf Melišek
 prezenčnej listine je mnoho podpisov s okresu: /

Kancelár Prezidenta Republiky, čís. R. 26827/33 so dňa 11/XI. 1933, nám zdelil, že naše podanie bolo postúpené ministerstvu v nutra.

Že ministerstvo v nutra neodalovalo našu žiadosť vysvita toho, že dňa 30. dec. 1933. urobil na náš postup Okresný pán náčelník nemilé poznámky, ktoré uvedem do ročníka 1944.

POLOVNÝ REVÍR.

Onom som sa už zmenil, poznamenat môžem, že ho má v prenajme Štefan Oláry, murarský majster v Nových Zámkoch, za ročný prenájom Kč. 2605.- Chotár je bohaty na zajacov, jarabice a nájdú sa

v nom aj bažanti, z vlašt, na polnocno-vychodnej strane viníc, v lesíku bočina zvanom. Srnky pribehnu, ale sa v chotáry neždržuju. Z času na čas prebehnu chotárom aj divé svine. Niekedy sa v chotáry objavia aj jelenacie stopi.

Poznamenania hodné je, že v chotáry nášho poľovného revíra, úplne vyhinuli pitláci.

Suchota.

Sucho sa objavuje za iste roky tak, ako aj kde inde, len že jej ponímanie a tiež i následky sú rozné.

Niet pamätníka, ktorý by sa pamätal, žeby aj najväčšej suchote boli občania trpeli ujmu v nedostatku studnovej vody. Naše studne maju vždy dosta-

točné množstvo vody.

Náš hrbatý chotár, keď aj žižnivý, vydrží mnoho sucha.

Starý ľudie hovorievali: tedi byvali dobré roky, (dobré urody) keď dolu dolinami voda tiekla. Teda už aj toto nás delí na obdobie suché a mokré, lebo už uplinulo pres 40, rokóv, čo dolu Dolinami voda ňeteče. (Rozumej: od Valkázsko Fíšského chotára Dolinu) Je v tom aj mnoho právdy. Lebo, keď teras sa keďdy tedý môžeme pohľubit s dobrú úrodu! predci oproti dobrej úrode dobách tých! jeto uroda slabá.

Výchrice.

Behom času sa aj u nás

objavý výchrica, ktorá pomerkovania hodnej škody od pamäti nenarobila. Výchrica najskôr prichodí od západu. Dľa nášeho pomerkovania, výchrica prichodiacá od západu, na rieke Žitave a či jej doline sa rozdvíja, jedna časť hore na Zlaté Moravce a druhá s merom Komárna.

Hromobitie.

Za pekného augustového počasia v roku 1892. náš roľnícky ľud zapodieval sa stlačením a mlátením obilia, práve blížilo sa k obedu, keď nad obcú Ohaj, sodvihlo sa malé od slnečnej žiare mračenko, sktoreho čo skoro za rachotí a treskňe hrom, do bytu miestneho rim. katr. učiteľa, ktorý v zdor rýchlejšej a veľkej pomoci občanov,

lahol popolom. Byt mal zlú strechu a krov, ktorý spoistného bôl z novým nahradený.

V mesiaci júni 1904.roku čas burlivého hrmenia a dažďa, uderil hrom do komína bytu Jozefa Ďurina, ktorému padla obeť života jeho 18,ročna dcera Apola.

Dňa uderil hrom do dvóru Štefana Beláka, ktorého obeť života sa stala jeho svokra Karolína Beláková, rodená Struhárová.

Tuhá zima.

Neobičajne tuhá zima bo 1928 a 29. keď nie len že popraskali silné ovocné stromi, ale aj tých mnoho zmrz-

225.

lo a vyschlo. ktoré odolali prasknutiu. V lese stromi vymrzli a vyschli na 20 %tov. zima bola sprovádzaná výchricami. V posledných rokoch občas, dosahuje zima do 40. stupnov Celzia.

Záznam s roku 1933, uzatváraám,

V Rende dňa 10. januara 1934.

Adolf Melišek

kronikár

Uzatvorku záznamov s roku

1933. schvaľujeme a overujeme

v Rende dňa 10. januára 1934

členová letopisnej

komisie.

*Štefan Fábry -starosta Michal Košťálik Vojtech
Hlaváček*

226.

1934.

Urbáriat

Na 220.straňe sme sa smenili.že v tomto ročníku sa zmeníme o postupe jeho.Obsach nútnosti ňech dökumentuje nasledujúci list.

*Slovutný Pán Kancelár!
Prezidenta Republiky!
Čis. R 26827/33. v Prahe.*

V úcte podpísaný,z najuprimnejšiu v ďaku som,za Vaše vážné zďelenie podvyš uďaniami čís.a postoupeniu mojho podánia so dňa 21, rijna 1933.pánu Prezidentovy Republiky v Topolčankách,o postupe administratívnych,úradóv voči obyvatelom majetkov bývalých urbárských obcí.

Váš postup sa čoskoro ostihoľ na okresnom úrade vo Vrábľoch,lebo dňa 30.dec.1933,v miestnosti okresného úradu pán okresný náčelník mi zďelil.

Bol ste u pána Prezidenta! už viem v šetko! mosel ste to tak?čo myslíte,že ten pán Horák Vám tu bude vysedávať mesiace?no a keď by aj prišól,vecte!že já bud'em aj tam referentom!ostatné Vám potom poviem.

Ostatné Vám potom poviem !som si domyslel a jeho následky sú.

Dňa 15.januára 1934,cestou obvodného pána notára,v istej čiatke,nerozdelený majetok urbárskej obce Rendva dal do prenajmu,jak majetok politickej obce.Že podobný osúd riešenia očakáva aj ostatný náš ňerozdelený majetok,je iste!lebo výmer okresného úradu čis.21180/31 siaha tak ďaleko,žeby patríl skor pod kuratellu,neš k riešeniu práva právdý.

Jak jednoduchý skromný rolník,Ziadal som k riešeniu týchto zaleži-

tostí pána dr. Jarosláva Horáka, radu najvyššieho súdu v Brne. Nie preto, žeby mi bol priateľským, abo osobne známim. ale preto! že čítám jeho juridicko vedecké dielo, stahujúce sa na práva urbárské, ktoré by si mali v šimnut, aj naše autonómne administratívne úrady.

Postup administratívnych úradov voči obyvateľom urbárskych obcí na Slovensku, nie je všeobecný, javy sa len tu a tam. A preto sa domnievame, že sa protivý 1a 2, bodu § 109. Ústavnéj listiny.

Máme odporúčané od administratívnych úradov, žeby sma zahajili u súdu odpor.

Poňeváč občania obce Rendva sme tak biedný, že po 28,

februari b.r. môže prísť na verejnú dražbu na 80%tov majetku jednotlivcov, a preto nie sme v stave nastúpiť cestu sudného pokračovania! Ako aj, že administratívne úrady do teraz nepredostreli žiadny hodnoverný dôkaz, stahujúci sa na vlastnícké právo politickej obce! považujeme ich postup za jakou si novou majetkovou úpravu, a žiadali sme, žeby toto pokračovanie bolo z úradu dl'a §48.zak.čl.I.III.s roku 1871.

Naše dôkazy.

Máme dátá s pôvodu zak.čl.V.a.t.d.z roku 1836.dalej dl'a:urbársky patent so dňa 2 marca 1853.a zak.čl.I.III/1876.predpísaných a dňa 20.novbr.1868 roku uhodnovernému (Nagy Rendve volt urbérések birtokainak Telekkönyve) Velko Rendvanských bývalých urbárskych majetkov

*Pozemková kniha, ktorá znie!
Výkaz triedného kľúča.*

Z bývalým zeme pánom cestou priateľského dojednania po odstránení pasienky v tejto pozemkovej knihe a ku nej patriacej mapy v zaujati celá časť chotára krom niekoľko nepatrných pánskych čiastočiek Veľko Rendvanskej obci bývalých urbárskych obyvateľov nevytvoriteľné vlastníctvo tvorí a. t. d. ktoré naši predkovia, potažne my nerušene užívali až do roku 1930. kedy boli napadnuté administratívnymi úrady a žiadame na prepustenie, jak právne vlastníctvo politickej obce. od tej doby sa záležitosť preťahuje v neistote.

Dla spomenutých zákonov, podobný exemplár pozemkovej knihy sa nachodí v archive Krajského sudu

v Nitre, ktorý na dôkaz bôl tiež predostretý administratívným úradom nebol šak úvahu v ziatý.

Som proti revízie hraníc Československej Republiky. podobne proti revízie hraníc práv majetkov urbárskych po dobu! leš to zákonom stanovené ňebudě. Protestujem už i preto! lebo ľud je stýmto dráždený a robý poznámky! Pres 60. rokôv nám to Maďari nebrafi a. t. d. co budí na jednej strane simpatie, na druhej odpor.

Tak som informovaný, že v 5, bode opísaným postupom, je skončený výsledok môjho podania k Pánu Prezidentovy.

Som 58, ročný, syn rolnických rodičov, ňepatrným majiteľom urbárskych práv! za ktoré predkovia v poddanstvé robotovali, aš sa stali

právný majiteľia. Krv! i vo mňa prúdi silnejšie!. uspokojuje ma len nádej, že neverým! žeby za I. Prezidenta Československej Republiky týchto práv, s mnohými inými bez zákona pozbavený bôl.

Za účelom týmto, som si dovoľil tieto riadky napísať.

V Rendeve dňa 18. januára 1934.

V najuprimnejšej úcte

Adolf Melišek

roľník.

Výsledok.

So dňa 16. apríla 1934. čis. 1083/1934. od obvodného notárskeho úradu v Dolnom Ohaji, v záležitosti urb. usadlosti. Prededníctvú v Rendeve.

Vzhľadom na obsach poda-

nia A. Melišeka a natú okolnosť, že dl'a spisov predložených krajínskému úradu neboli prejednané predmetné veci doteraz byv. urbárnikmi v Rendve, má sa vydať odpis podání A. Melišeka tak tiež odpisy vo veci vyňesených uznesení obce. zast. a odpisy výmerov okr. a krajínského úradu býv. urbárnikom v Rendve k prejednaniu.

Pred tým však sa má doplniť menoslov k hlasovaniu opravných dl'a obežníka krajínského úradu v Bratislave č. 221529/33-14. (Krajínský Vestník č 28/33.)

Zdôvodu tohto Vás vyzívám o prevedenie doplnenia menoslovu k hlasovaniu opravných a to v smysle nariadenia okresného úradu vo Vrábloch č. 3419/34. dl'a po-

234.

kynóv uvedených v horecitovanom obežníku krajinského úradu.

Po prevedení tohoto doplnenia menoslovu budú predsedníctvú urbár. usadlosti vydané predmetné spisy k prejednávaniu.

Kubik

Ved.notár.v.r.

Že táto odpoveď nebola jasná na podanie na Kancelára pána Prezidenta!bola podaná nasledovná odpoveď'.

Obvodnému notárskému úradu č.j. 1083/1934

Dolný Ohaj.

Podpísaný,obdržal som od Vás podvyš udanými čís. vyzvanie o záležitosti urb. usadlosti,načo zdelujem,že v jeho obsahu sa nevyznám. Ráčte toto laskave z námost v ziat.

235.

*V Rende dne 18.apr.1934. Adolf Melíšek
urb.predseda.*

*Na toto zdelenie došla odpoved' so dna
23.apr.1934.pod čis.1083/34 s doplnkom Okresného úradu vo
Vrábloch čis.3419/34.k čis.88/34. toho istého znenia čo
predošli,s doplnením:*

*Z novu Vás upozorňujem,že pri prejednaní
predmetných vecí sa má uznieť valné shromáždzenie byv.
urbarníkov aj ohľadom hmotnej zodpovednosti predošlých
svojích funkcionárov.a.t.d.*

Kubik.

Ved.notar.v.r.

*Zodpovednost za predošlých funkcionarov nás
nútila dat sa do práce obsaženej výzve,čo bola tašká a dlhá
práca.*

Lebo pri komasacie chotára urbr.

obce Rendva bôl chotár rozdelený na 70.čiastek
prináležajúcích urbárnikom dl'a nasledujúceho rozvrhu, v roku
1863/4.

. Asíce: na 17. celých usadlosti.

„ 1. $\frac{3}{4}$. - „ - (grunt)

„ 3. $\frac{2}{3}$. - „ -

„ 19. $\frac{1}{2}$. - „ -

„ 3. $\frac{1}{3}$. - „ -

„ 3. $\frac{1}{4}$. - „ -

„ 15. $\frac{1}{5}$. - „ -

a „ 9. $\frac{1}{39}$. - „ -

nerozdelene zostali pasienky, do kth. h. ornej pôdy,
lúky, menšie kusky zeme v obci a mimo obci, cesty, a neurodné
zeme v chotáry urbr. obce.

Dl'a na predošlej strane spomenutieho vyzvania, urbr.
predseda zostavil menoslov k hlasovaniu

opravených a predostrelho dňa 2 juni 1934 pred týchže na 14 dňové verejné prehliadnutie, v ktorej, lehote keď by sa niekdo cítil ukráteným, má právo žiadať opravu. Po ukončení tohoto diela a doručení predmetných spisov, obvyklým spôsobom bolo zvolané valné shromáždenie na deň 7. októbra 1934. kde bola v ziatá

„Zápisnica. „

Hor vziatá Rendve dňa 7. októbra 1934. s valného shromáždenia urbaristov v Rendve.

Urbársky predseda Adolf Melíšek o 15. hodine zahájí valné zhromáždenie, privíta prítomných a popítá na vedenie zápisnice Jozefa Bajla uhodnovernenie zápisnice Štefana Ivana a Štefana Košťálik, potom obznámi valné shromáždenie spred-

meti pojednavat sa majúcimi, pričom upozorní valné shromáždzenie na venovanie vážnej pozornosti, jako aj na trpezlivosť a preminutie mienkových odchílek odohravších sa proti, ako prospech urbáriu.

Potom prečítal úradný spis od obvodného notárskeho úradu Dolný Ohaj. čís. 1083/34. a požiadal valné shromáždzenie, žeby o obsahu v 2. bode spisu, pri uznesení valného shromáždzenia svoju mienku zmenilo.

Načo požiadal Štefana Cvička na prečítanie menoslova k hlasovaniu oprávnených.

Po prečítaní predsedá upozorní prítomných na zmeny ktoré sa stali v menoslove od dňa 18 juna 1934. behom 15 dní, a spíta sa, či má dať do

nejakú poznámku?! poznámky nebolo a preto predseda prehlasi menoslov za schválený jedno hlasne.

Dla menoslovu je urbr.chotár v čul roztriedený na 352,jednotlivcov,ktorý maju 2576.urbr.hlasov,najvätsí má 62.hlase,najmenší 1.

Dalej:dla poradia dá čítat zápisnicu so dňa 11.júna 1931,so zasadnutia obecnej rady obce Rendva.

Po prečítaní zápisnice stalo sa malé zrušenie,ktoré predseda utíšil poznamenajúc:že keď už aj táto zápisnica dala podnet k vyrušeniu v našom spol. urb.hospodarení a k dlhým preťahovačkám,odporúča,žeby známost bola v ziatá bez debati.Prijaté jednohlasne.

Potom dá čítat odpis zápisnice č. zas. 4/1931.so dňa 23.júla1931 so za-

sadnutia zastupiteľstvá obce Rendva.

Medzi čítaním čulý pohib a vrava! a preto po prečítaní ujal sa slova predseda a uspokojuje poznamenajúc! myliť sa, je ľudské, a mienka, že pozemkonižnej zápisnice pod menom Gemeinde Bezity je majetok politickej obce nestačí! lebo dľa rozhodnutia Najvyššieho súdu v Brne, so dňa 27/III.1925. Rv. III. 66 4/5 25. v pozemko knižných protokoloch nachodiace sa pozemky pod menom Gemeinde Bezity, abo Gemeinde Gutt. sú vlastníctvóm urbarským. a preto myslím, že toto rozhodnutie bude rešpektované. Tento préjav válné shromáždenie s uspokojením z námost' v zalo.

Dalej dá čítať Výmer Okresného úradu vo Vrábloch čis.21180/1931.

Po prečítaní predsedá dáva valnému shromáždzeniu na vedomie, že proti tomuto Výmeru bolo podané odvolanie ku krajínskému úradu do Bratislavy. S uspokojením znamost v ziato.

Predsedá ďalej popíta Jozefa Melišeka na prečítanie Výmeru krajínskeho úradu čis.254.244/32-5.

Po prečítaní predsedá poznamená: že krajínský úrad miení spornú otázku razu súkromnopravneho, ktora patry do okruhu občianskeho sudobníctva a keďže naše dokazujúce spisy mu doručené neboli, nemohol ináč rozhodnúť. jednohlasne známost v ziato.

Dalej predseda znovu popíta Štefana Cviĸa na preċitanie zápisnice so dňa 15.oktobra 1932.so zasadnutia rady obce Rendva.

Po preċitaní,predseda odporúċá známost v ziat zápisnicu bez rozpravy.prijatá.

Dalej,dá ċítať zápisnicu so dňa 15.oktbr.1932 so zasadnutia finanċnej komisie obce Rendva ċis.6/1933.f.k.

Po preċitaní,válné shromáždzenie dáva jednohlasný súhlas mienċe a návrhu finanċnej komisie.

Dalej,da ċítat, výpis so zápisnice dňa 31.oktbr.1932. s riadneho zasadnutia zastupiteľstvá obce Rendva ċis.35/1932.zast.

Po preċitaní,válné shromážd-

d'enie, uznesenie zastupitelstvá obce, s uspokojením známost' v zalo.

Dalej dá čítat výpis zápisnice so dňa 29.dec.1932.s mimoriadneho zasadnutia zastupitelstvá obce Rendva.

Zápisnicu a uznesenie, válné shromáždenie s uspokojením známost v zalo.

Po tom dá čítat Výmer okresného úradu vo Vrábloch čis.1008/1933. po čom ujal sa slova predseda.

Ctené válné shromáždenie!

*Jak ste sa dozvedeli s prečítaných spisov! naše dňešné válné shromáždenie by malo byť bez predmetné. Lebo dl'a mienky niektorých, urbár v Rendve nejestvoval a nejestvuje, v zdor tomu! že podklad nášho súkromno vlastníckého polno-
hospodárstvá je*

zákon s roku 1848, a. t. d. teda urbár. Ta prvá mienka dala podnet neistoti práva vlastníctvá a dlhým natahovačkám, v ktorých tak urbár jak politická obec, trpý v neznesiteľnosti. Je mienka, že sporná záležitosť patrí do okruhu občianskeho sudovníctvá a preto nám bolo odporúčané nastúpenie súdneho pokračovania. Takéto pokračovanie urbarský výbor držal za neprimerané, lebo medzi urb. obcou a politickú obcú cítil len nedorozumenie a preto žiadal! žeby záležitosť bola riešená s úradu, dl'a § 48. zák. čl. I. III. s roku 1871. Keď toto neišlo! sobrali sa Vojtech Hlaváček, Michal Košťálik, Štefan Cvik a moja maličkosť dňa 21. októbra 1933. jak de-

245.

putácia k pánu Prezidentovy Csl. Republiky do Topolčanek!
kde sme žiadali pomoc a podporovanie našich práv a podali
sme našu žiadosť na papiery od tlačenu, ráčťe hú vypočut.
Nastalo úplné ticho a Štefan Cvik čítá.

(Odpis čitaného podania pánu Prezidentovy
nájdeme na 212. strane tejto pamätnej knihy.)

Po precítaní Štefan Ivan prehlásil, nech žije pán
Prezident !!! počom nastalo dlho trvajúcé nech žije! Sláva
mu !so zvučným potleskom.

Po utíchnutí, predseda prehlásil dobu v šeobecnej
rozpravy.

Medzi dlhšiu dobu trvania préjavov, mienký
a návrhov! Michal Melišek sa spítá, čo bude spastiernú
v ktorej sa umiestnení urb. plemenný bici? lebo sa už rúcá, a
jedno čelo je už spadnuté!

Štefan Ivan sa dovedá o peniazoch za urb. kováčnu požiarom z ničenu!

Predseda odpovie.

„Lutujem“ že naša urb. pastierňa je takom položení, že nám je nútno starať sa o umiestnenie bikov na bezpečnejšom snád prenajatom mieste. Žiadal som, žeby budova bola opravena politickú obcú, keď si hu privlastnuje. aspon do tej doby, leš otazný majetok bude konečne riešený! nestalo sa to.

Za s požiarom zničenu urbr. kováčnu poistny obnos Kč.3900.-zobrala politická obec, a kováčňa sa zrútila.

Krem týchto peniazý máme u politickej obce. tak n.pr. dlhuje nám od r.1928. Kč.5000:-od ktorych

máme hodnoverné potvrdenie.

Dalej, prenájomné za poľovné práva chotára urb. Obce. Za výkupný obligát regálného práva úroky od roku 1919. Prenájomné za urb. spoločné pozemky na viac rokov a. t. d.

Následkom čoho navrhujem, žeby válné shromáždzenie vyňeslo nasledovné uznesenie.

Válné shromaždenie osvojuje si do terajši postup urbárskeho predsedu a výboru, jako aj vynesené uznesenia obecnej finančnej komisie a zastupiteľstvá obce Rendva už na iných miestách tejto zápisnice súhlasom spomenutých! pridržiac sa základného vlastníckého práva na základe hodnovernej komasačno pozemkovej knihy! Žiadáme vyučtovanie s každej nám pat-

248.

riacej Kč. od politickej obce, aby sme naše zničené spol. hospodárstvo obnovit mohli.

Zodpovedným, za predošlých našich funkcionárov činíme zákon s roku 1848, a t. d. jako aj tých!ktorý tieto zákony prevádzali.

Toto uznesenie bolo s oduševnením jednohlasne prijaté.

Ponevác, viac predmetov nebolo!predseda poďakujúc prítomným, válné shromáždenie zaključil.

Dano jak hor.

Jozef Bajla v.r. Adolf Melišek
zapisovatel. urb.predseda.

Štefan Ivan v.r.

Štefan Košťálik v.r.

uhodnovernitelia.

Túto zápisnicu, so všetkým v nej

spomenutými spisami boli odovzdané na potvrdenie obvodnému notárskému úradu Dolný Ohaj dňa 19 októbra 1934. odkiaľ mali byť cestu okresného úradu vo Vrábľoch postúpené Krajskému úradu do Bratislavy na vyriešenie.

Iné následky.

Na 226. strane tejto pamätnej knihy opísaný list na pána Kancelára Prezidenta Čsl. Republiky, mal aj nemilé následky pre jeho pisateľa, či predsedu urb. obce Rendva, lebo pán okresný náčelník dr. Jozef Minarik sa cítil byť v nom na cti urazený, a zato žaloval pisateľa listu k Okresnému súdu vo Vrábľoch, za urážku na cti, ktorý prejednal žalobu, a dňa 9. nov. 1934. posudil žalovaného na Kč. 50.-trestu na jeden rok podmienenčne, v jeho neprítomnosti,

250.

keď že predseda urážat na cti nemá vo zvyku a predvolaní nebolo opísané o čom sa jedná, ale bolo pomerkované, že sa dostavit nemosi.

Nech posudia keď si nestranný ľudia, či som urazil na cti pána okr. náčelníka, keď že on sa cítil byť urazený s výrazom znejúcim.

Výmer okresného úradu čis.21180/31.siaha tak ďaleko, žeby patril skôr pod kuratelu, než k riešeniu práva právdý.

Vtomto som ani slovom nespomenul, ba ani na myslí nemá osobu pána náčelníka.

Čosa ale tíče výmeru okr.úradu!a mojej vyš citovanej poznámky naň! neodvolávám hu. Lebo v menovanom výmery je prehlásených 183.

251.

*parcel čisto urbárskom chotáry jak majetok politickej obce!
ktorá skutočnosti žiadneho majetku nemá, apreto som to za
zázrak nemohol považovať, abo prehlásit.*

Adolf Melíšek

Požiare.

*Dňa 14.februara 1934.o 2.hodine po obede vypukol ohen
plevinci Jána Poláka, od ktorého sa chitila v blízkosti stojácá
pajta Sádecký Marie, sktorej prehodilo na Košánov dom, odkal
sa ohen za pomoci vetra za 20. minut rozšíril aš na kraj
dediny, ešte aj Štefanovy Rodzgonovy slama
s horela. Poškodených bolo 30, jednotlivcov, chudobných
občanov. Skladániho dom v zdor tomu, že bol pod slamu
nezhorel. Najvätsiu obranu za účelom zabráneniu rozšírenia
požiaru vyža-*

dovala pajta Štefana Sádeckého, kde sa tak mer nadľudské ochranné práce prevádzali, lebo na 1. meter zdialky od nej horel a zhorel kozel slami. Keby sa bola táto pajta chitila, z hory celý hnilý kút a snád aj Dolný riadek.

Dňa 24. októbra 1934. večier o 10. hodine s horela urbárska kováčna. Bolo tiché počasie a preto nikdo škodu neutrpel.

Mládež mala ten deň tanečnú zábavu v hostinci Jozefa Rako.

Jako požiare povstali, nedalo sa zistiť.

Útok na okno starostu obce.

Svypuknutým požiaru bola rozpustená aj tanečná zábava.

Po požiare, starosta obce Štefan Fábry, s hasiči, vošiel do hostinca, kde

sa málo pobavil, netúžiac nič zleho. V tej dobe však daľdo hodil mu do okna bytu asi 1. kilovu žabicu, (kämeň) prerazil skľo a na druhej strane v izbe vyrila jamu do steny asi 5.centimetrov od hlavy 10.ročnej dcérky starostu Julišky! ktorá tam z matkü spala. Matka aj dcérka, na rinčot skľa sa nielen že zobudili, ale aj veľmi nalakali, že sa v byte ukřili, nevediac čo sa vonku môže diat, neopovážili sa von. Po dvoj hodinovom zúfalom čakání, sa dostavil starosta domov, kde na jeho veľké prekvapenie našol strápenu ženu, deti a okno rozbité.

Hñet zahajil pátranie s četníci. Podozreniu padli tria mládenci. t.j. Jozef Tamaškovič, Ártur Melišek a Štefan Melišek, trebárs šetko mož-

254.

né bolo použité, vecne dokázané nebolo.

Počasia.

V roku 1934, zima bola mierna, so snáhom. marec bol teplý a suchý tak, že 31ho hrmelo a silne hromi bili, škodu sa ňezapríčinili.

2 a 3 apríla sa veľmi ozimelo v noci dúl silný vetor, ktorý zabránil mrznutiu. .

Dňa 19. apríla teplota dosiahla 36. stupnov celzia.

V máji bolo počasie prajné, ktoré dobre účinkovalo na zrnatú úrodu.

Pres žatvu padlo aj dážďa dostatočnom množstve, ale žatve ňezaškodilo, skončila sa za najpriaznivejšieho počasia.

Prez mladbu obilia, boli tie najpriaznivejšie počasia.

Úroda.

Zrnatá úroda žito, (pšenica) ráž, jačmen, dali dobrú úrodu, a to nie len kvantitatívne, ale aj kvalitatívne.

Kukurica dala nad priemernú úrodu a veľmi dobrú kvalitu.

Strukovina: fazuľa, ktorá sa v čul keď aj nie vo veľkom, ale najviac na stravu pestuje, dala dobrú úrodu.

Krumple: z neznámych príčin, už od pár rokov na kvantume klesajú v z dôvodu tomu, že sa aj semeno za menia a tak aj tento rok bolo krumpáč málo. len 30% ná úroda, so riadnej strednej.

Hrozno: vinice nedali očakávanú úrodu, lebo pred rokom boli pos-

tížené silným smrznutím, z vlášt rase čierne a červené. a preto úroda na hrozno bola hodne nižšia než stredná, víno ale bolo výborné.

Krm: krme bolo veľmi málo, seno ešte jak tak! ale strednej úrody ani to nedalo.

Otavy, (mládze) sa už päť rokov neurodilo vobec.

Jätelina lucerna, ktorá sa veľmi darila a dávala prajnej úrody, v tomto roku bola už aj prvá veľmi slabá, druhá dávala nádej na prajnejšiu úrodu než prvá, sklámala úplne, a horšie to bolo z ostatnými dvoma koseniami, ktoré boli robené len z običaje.

Tento rok na lucernu mal dobrú až rekordnú úrodu, jedine Vojtech

Hlaváček, na Diele zvanom stávaní. Ináčej, mladá jätelina lucerna, už asi 5-6 rokóv nechce sa ani ujať.

Jätelina, gombačka, (šteierka) sa malo pestuje a tieš nedala žiadnej úrody.

Espargéta, ktorá pred 10. rokmi zaplnovala naše záhumnice skozlami krme! nie len že sa jej neurodilo, ale je obava, že výndeme so semäna.

Muhar: tiež nedal ani strednej úrody. Tento krm! rolník nie rady seje, lebo počítá, že zem velmo využije a neprináša do zeme dusík a kislýk čo výživnú látku do budúca pre zrnate rastlini. Posledné šak v nedostatku krme, rolník sa chita i tohoto menej návideneho siaťá krme, ktoré jak krm, je znamenité.

258.

*Repa: (burgundia) cukrova sa teras
nepestuje.*

Repa krmná dala strednú úrodu.

*Na krm sa používa na husto nasiata
kukurica, ktorá sa seje na konci mája a v júni, skosí sa pri
hádzaní kvetu a neha sa usuší a potom do kopi, alebo kozla
uložiť, kde sa zapáli, (uložiť sa nesmie keď je rosná) je pre
hovädzí dobytok, znamenitá krm. Tento rok aj tejto bolo málo.*

*Lädnik: (vika) polovník smeš vika z jačmenom, alebo
s ovsom, v posledne sa málo pestuje. Tento rok bol tiež slabý.*

*Japonský civok na krm sa tiež objavil a keď by bôl
snád dost*

výnostný, unás do zeme sa nehodí, lebo jeho korene sa rozmnožia a zem využiju tak! že hu k sebe za 2-3, roky ne privede. Apreto, že to ani kvantite, ani kvalite nezodpovie, nemôže sa sním počítat.

V posledné, jak krm došol na uvahu inkarnát, o nom sa šak ešte zmenit nemôžem.

Obilný monopol.

V tomto roku bol dl'a vladného nariadenia čis. 137/34 Sb. z. a n. založený obilný monopol, dl'a ktorého bola sostavena obilná spoločnosť, ktorá mala právo vykúpiť obilie o dorabateľov, ato, žito, ráž a jačmeň.

Táto spoločnosť poverila výkupných komisárov, ktorý výkup prevádzali v obci, výkupný komisár nebol, obilie sa predávalo na Hull, Lamm

Emilovy a v Dolnom Ohaji, Worthheimer Leopoldovy.

Tento monopol ľud , ňerada prijal, lebo nevidel v nom skutočný monopol, keď že dopravná parita keď ho aj do mlyna v susednej obce predal bola Praha! s ceny určenej za obilie, dopravu mu zrazili, jak by bolo išlo do Prahy.

Na proti tomu, keď daľdo kupil múku, abo otruby i v miestnom mlyne abo obchode, mosel dopravné platit jak by to bolo prišlo s Prahy.

A tak, kďo býval bližej Prahy, za predané obilie dopravné bolo menšie a tak cena za obilie vätsia. Kďo šak kúpil múku, dopravné bolo meněj a tak mal lacniejšiu múku, čím bol bliž Prahy.

Inácej tento monopol pre roľníctvo bôl veľmi dobrý a prospešný. Lebo boli určené pevné ceny roľník dostal za 100.kilogramov žita (pšenice) Kč.148. za raž. Kč112. za jačmen Kč.106.

Stýmto bola každá špekulácia vytvorená, cena obilia ňesmela klesnúť, a roľník si ročný rozpočet presne mohol zrobiť, čo zataženému roľníctvu dopomohlo aspon tolko, že si správne vydichol.

Hospodárské moratorium.

Dľa zák.čís.33/1934.Sb.z. a n. bolo nariadené hospodárské moratorium.

Natoto bola na najvyšš primeraná doba. Lebo zadlžené a nevládné hospodárstvo by nesvedomité veritelia úplne zničili a stým zapríčinili katastrofálny pokles cien pozemkov a hospodárskych produktov vobec.

Odvody.

K vojanským odvodom boli povinné ročníky 23. mužských, s ktorých odvedených bolo vojenskej pozenčnej službe schopných 5. mužských.

Remontná komisia.

V tomto roku vykúpila za vojanské renty s schopných 12. koní, za ktoré platila od Kč.3200.-do Kč.4600.-

Zábavy.

Zábavy v obci boli poriadané druhý deň soslání sv. Ducha, tojest na hody, pondelok a utorok.

Po druhé podobne tanečná zabava poradana nováčky, pred nastupením činnéj vojenskej služby. Priebech oboch zábáv bol veselý a pokojný.

263.

Záznam s roku 1934. uzatváram.

V Rendsve dňa 15.januára 1935.

Adolf Melíšek

kronikár

*Uzatvorku záznamov s roku 1934, schvalujeme
a overujeme.*

V Rendsve dňa 15.januára 1935.

Členova letopisnej komisie.

Štefan Fábry
starosta

Michal Košťalik
Vojtech Hlaváček

1935.

Počasie.

*Zimné počasie bolo normálne s málo sňahom mierne
mrznutie. v marci sa začalo so siatím jačmena. Marec bôl teplí
a suchý. Apríl bol chladný a premenlivý. Máj. 2-3, bôl silný
mráz, viniciam najviac zaskôdil, potom bol suchy, čo zle učin-*

kovalo na úrodu vôbec, v druhej polovici spadlo trochu dážďa, ale na riadne vyvinutie úrodi to nestačilo. Jún bol suchý a horúcý, zrnatú úrodu silno zapekať, kukurice, krumpľe strukoviny vo vyvine znemožňoval a oddával, a krm, lucernu hodne znemožnil, otavu (mláďzu) na lúčkach so sušil tak, že len na nížinách sa dačo odkosilo. Júl a august, boli tiež horúce a suché, ale v auguste predci trochu pršalo. v zďor tomuto, kukurice sa na mnohých miestach ani ňevikľasili. september priniesol niečo dážďa, ale na oranie to ňestačilo. ľud lamal kukurice takmer zelené, lebo aj ňeskoro a

265.

ťasťko zrela. Tento mesiac sa na pod siate veľmi málo oralo a tým meňej sialo. Október bôl málo odchodnejší bôl teplý a dost suchý, ľuď sa pritom šetťkom plnou silú dal do oračky a sejby, v novembry sa ešťe hodňe sialo, dojšlo aj na vydatné dáždze a prajné počasia, tak že poľnohospodárske práce mohol každý skončiť. December bol so začiatku pekný a teplý. len tíždzen pred Vianociami prišli slabšie mraze a priniesli i hodne snähu, ale veľmi mäkeho a netrvcného. začiatkom Vianočných sviatkov sa zneho ušlapali chodníčky, ale nastal odmäk s vetrom, ktorý ho pres sviatky, úplňe sožral, a ostalo blato a teplo až do Nového roku.

Úroda.

Zrnatá úroda, žito, raž a jačmen, následkom veľkého sucha, tak kvalitatívne, ako aj kvantitatívne bola slabá. na 1. uhorské jutro sa počítalo 4 až 7q metrov. Zrno.čo do váhy na hektolitre bolo dost vážné. žito malo 79 až 82.kg. raž. jačmen.

Kukurice bolo veľmi málo a špatnej kvaliti. Počítajúc strednú úrodu, bola nižšia o 75%tov.

Krumple, dali urodu podobnú kukurice a boli veľmi drobne, čo do chuti! veľmi chutné a sipké, ako aj nad mieru rýchlo variteľne, abo upečené.

Krme bolo v šeoobecne málo senné trávy boli dost' riedké. jačelini vôbec drobne. muhare zostali u zemi. hustá kukurica na krm!

267.

zostala drobná.

Krmná repa, nasledkom sucha dala tak do 50%tov, zo strednej úrody.

Vinice, kde neboli poškodené mrazom, čo do množstvá dali strednú úrodu, čo do jakosti! dobré, zralé hrozno a výborné víno.

Náštevny.

Dňa 6. apríla našťivil obec O.O.pp. Jozef Grígel misionár s radu redemptoristov s Kostolnej a vydržával sv. misie behom 8 dní pri ktorej príležitosti pristúpilo pres 600. občanov k sv. pokániu a prijmaniu. dňa 14. apríla, za veľkej slávnosti spojenej veľku procesiu v štvor stupe, ktorá siahla od zvonice po mostek studňe dolnom konci (kotrba zvanej) bôl nesený misionársky kríž ob-

*klúčený združicami s miestných a vydieckých dievák
a školských dievčeniec nesený miestnymi mladeci, ktorý sa
vystredali, až po kostol, kde bol potom na východnej strane
kostola zakopaný do zeme, posvätený a odovzdaný k verejnej
ucte a na opateru starostovy obce Štefanovy Fábri počom
nasledovali prinom letanie a chválospev, Teba Bože chválime! s
čím po zadaťovaní misionarom starostom obce slávnost sa za
končila.*

*Misionársky kríž veľkodušne obetoval Vojtech
Hlaváček a manželka Anna, rodena Sojková. Kríž spravil
Michal Ivan, a litery Vincent*

269.

Krížan, miestny kováč a občan.

Požiare.

Dňa 29 mája na ráno vypukol požiar v maštale Kľema Melišeka stojáca v hunách na Dolnom radě od ktorej sa chitili chlévy Jána Juríka v ktorých shoreli dve 3 , mesačné prastě. Dalej chitila sa drevenná pajta Michala Jamriška, ktorá zhorela do základov. Za príčiňená škoda činí Kč. 7 000: - ktora nepatrnej čiastky bola hradená poistením.

Hromobitie.

Dňa 30.mája o 2, hodine po obede malého mračna udrel hrom do domu hostinca Jozefa Ražo nad dvermi od dvôra, ktorý rozbil 2. škridle a na stene odraizil kus

270.

vakóvky ina škoda zapríčiňená nebola, ale nasledoval s vetrom prevádzaný asi 20 minútový dážď.

Krádeže.

Dňa novembra vlámali sa do skladišta obilnej spoločnosti výkupníka Michala Hrošo s Veľkej Máni spanských maštal zrobeného neznamí vlamači, že vyvážili železné mreže s okna a odzúdžili obilie. Na vyšetrenie vlámania bola pozvaná četnícká pátracia stanica, ktorá za prítomnosti práporčíka Šadeka a rotmajstra Uher - a, zistila vlamačov v osobe Jána Klobučníka a Jana Špilbergera, odzúdzene obilie 6, vréc žita bolo prinavrátené.

Dňa 30, októbra chitil vinohrad –

ský hajník Tomáš Martiš. Domina Blanára a Petra Hanulu repu kraďnúť Štefanovy Struhárovy.

Dňa 2 decembra vlámali sa nežnými vlamači do pivnice Michala Ďurinu na viniciách a odzdzili asi 200 litrov vína, ostatné vypustili na zem. zistený ňeboli.

Vyznamenanie.

Dňa 3, novembra odpoľodnia o 3. hodine pred novú budovú rim. káth. ľudovej školy bolo zahájené so zahráním štátných himný dichovú kapelu s obce Hull, odovzdánie čestného vyznamenania Pána Prezidenta Republiky a Diplom uznáania ministerstvá zemedelstvá, za 40. ročnú poctivú a ňeunavnú prácu na poli vypestovania najvzornejšej vinice na Slovensku na veľkostatku

Sergiusa Dora s naším čestným občanom Pavlom Zrubcom.

Hňet po obedě, začal sa hnút s vydieku ľud. mnohý prišli 2, hodini pešký, mnohý na kočiaroch, hintovoch, bicikloch a autoch.

Medzi prítomnými čo skoro bôl pán Sergius Dora majitel vinice a veľkostatku v zdor tomu, že ten čas Budapešti býval.

Pán Max. Gemeiner s paniu a dvoma synovci, z Inž. Ladislav, a Imrichom.

Pán Bohumil Jermár štatný vínárský inšpektor s Bratislavy.

Pán okresný náčelník dr. Jozef Minárik s Vrábel.

Pán dr. Slugen okresný lekár s Vrábel.

Pán dr. Jozef Rosival statkár D. Ohaj.

Pán Julius Bočák dekan a farár V. Maňa.

Pán Jozef Hanes ofizial okr.úradu Vráble.

Pán Ján Bošáni vedúci notár Zitva Bešenov.

Pán Jozef Bendík “ “ Fiš.

Pán Imrich Hrošo, veľkostatkársky prenájomca Lula.

Pán Michal Hrošo veľkostatkársky prenájomca Veľká

Máňa

*Pán Jozef Juhás roľník a člen okr. vyb. Nová Ves n/
Žitavú.*

Pán Jozef Mérés roľník, H. Ďúrad.

*Pán Pavel Marcík hl. tajomník Slovenskej Domovini
v Bratislave.*

Pán Juraj Marcík, statkár Fiš.

Pán František Vérteš spravca učitel Valkáz.

Pán Frant. Blaškovič organista a učitel Fiš.

Pán František Duda spravca učitel Hull.

Pán Julius Járdáňházi „ „ Pozba.

Páni četníci i mimo služby v zivilu s Dolného Ohaja. Hasičské sbôry v uniforme, Rendva, Dolný Ohaj a Hull. Zastupiteľstvá obcí, Rendva, Dolný Ohaj a Hull, korporatívne, a mnoho vynikajúcich osobností, ktoré pre veľký nával ľudu nedálo sa zistiť.

Po zahraní štátných himnů, náš pán vedúci obvodný notár Franišek Kubik, zletnými a srdečnými slovami zahájil slávnosť a privítal hostov i dl'a mên a vo všeobecnosti, počom odovzdal slovo,

Panu dr. Jozefovy Minárikovy okresnému náčelníkovi, ktorý po krásnej asi trištvrte hodini trvajúcej veči, odovzdal čestný vyznamenanie Pána Prezidenta a čestný

Diplom ministerstvá zemedelstva , Pánu Pavlovy Zrubecovy, vincúrovy.

Potom sa ujal slova pan Bohumil Jermár štatný vínársky inšpektor, ktorý vysoko vyzdvihol zásluhy za prekonanu neunavnu a poctivu prácu a odovzda Pavlovy Zrubcovy v méne vínárskej spoločnosti v Bratislave Diplom uznania na poli vývinu viníc.

Potom prehovoril pán Pavel Marcík Bratislavy, krátko ale stručne citujúc so sv. písma, bud' verný a dostane sati odplata večná, pričom kľadol na srdce prítomných za vzor jubilanta.

Konečne ujal sa slova správca a učiteľ miestny pán František Bachnák! krátko a vecne poukázal na povinnosť rodičov pri výchove detí, aby keďysi mali v nich podobnú odmenu, nášmu jubilantovy.

Po týchto préjavoch predstupil pred Jubilanta! Pán Sergius Dóra majiteľ veľkostatku a viníc! a na znak uznania vernosti a namahavej práce, odovzdal svojmu vernému služobníkovi, zlaté švajčárske hodinky.

Potom predstúpil terajší pán prenájomca, veľkostatku Max. Gemeiner! a odovzdal jubilantovy striebornu tabatierku, počom ujal sa slova,

Jubilant Pavel Zrubec, v zdor tomu, že bôl hlboko dojatý.

Po prvé v zretelnými a srdečnými slovami podakoval sa Pánovi Sergiusovi Dora! jeho milosti pani a celej rodine, za tak veľkú dôveru, ktorú pres 40 ročnú službu obdarili, keď ešte aj pri doprenajmu dávania veľkostatku a viníc podmienku kladli, aby vi –

nice dl'a pokinov a dobrozdánia jeho pestované boli.

*Zatým sa vrele poďakoval terajším pánom
prenájomníkom, panu Gemeinerovy a jeho milost pani a obom
synom, ktorý ho tiež svojú doverou obďarovali tak! že aj za
dňesné jeho vyznamenanie veľka vďaka im prináleží, keď že
iniciatormi a potporovateľmi boli oni .*

*Dalej poďakoval sa pánu štatnému inspektorovy za jeho
podporovanie a účasť.*

Potom panu Pavlovy Marcíkovy za potporovanie a účasť.

*Potom pánu Rudolfovy Tarisch. veľkostatkárovy vo Fíši
kde za mladý prevádzal praks zahradnícku a vinohradnícku.
(svoker Sergiusa Dóra)*

Zatým vrele a srdečne poďako –

val vedúcemu obvodnému notárovy panu Franlišekovy Kubík, ktorý nie len v prípravných prácach značnu zásluhu má, ale venoval sa a venuje sa voči práce uprimným uznáním.

Zatým podakoval starostovy obce a šetkým prítomným, A na koniec šetkým robotníkom a robotníčkám, ktorý z učastnivší sa práce pres jeho riadenie viníc, jeho pokini svedomíte plnili.

Konečne, starosta obce Štefan Fábri v méne obce zletnými a stručnimi slovami pozdravil jubilanta , podakujúc prítomným pánom za poctenie jubilanta a obce, zakľučil slávnosť.

A prehlásil, žeby členovia zastupitelských obcí tu prítomný s hromaždili sa v hostinci Jozefa

Rača a hasičské sbôry u starostu obce , kde budu počastovany.

Prítomný páni boli šak vopred pozvaný na sukromný byt Pavla Zrubca jubilanta a počastovaný široko a ďaleko známim chírným, Rendvánským vínom, ktoré na ten účel venovali páni Gemeinery. Nechíbovalo ani chutné pečivo a tiež od kôsti chutnej husaciny, ktoré zas venoval jubilant.

Počom nasledovala spoločná tanečná veselica v hostinci Jozefa Rača pri cigánskej kapele Karčiho Ďuráča z obce Bellegh.

Poznamka.

Nie je bez príčiny táto okázalá slávnosť.

Náš jubilant, Pavel Zrubic

prišiel k nám pret 40 rokmi s Tekovského Fiša , teda susednej obce do už menovaného veľkostatku za vincúra, jak mladý človek.

Ten čas vinice boli zničené filoxeriu vôbec tak! že ohrožoval zánik viníc.

Pánstvo sa vynasnažovalo v šemožne vinice aspon napamatku udržat! čo bolo ťažkosťami spojené a tak u pánstva vincúry sa menili často ročne pol, ba už aj štvrt' ročne. A tak keď prišol aj nás jubilant, nik mu dlhú dobu ne veštil. Ba ho daťtorý aj lutovali. Vraj mladík! škoda mu bolo dostaťhovat sa. ved' tu dlho nebude. Boli tu už všelijaký a moseli preč! lebo že pánstvo mnoho pozaduje a

na udržanie viníc málo venuje. Apreto vinice vyzerali stáladom posadlý vrch, s ktorého kďe tu vykúkala hlavička s vínnéj révy a napolí suchárami posadlé a zlámanými haluzi kďe tu ovocný strom. Na takéto miesto za víncúra príncť nebolo na závidenie a ňemohla byť vestena ani dlhá budúcnosť.

Náš mladý víncúr, keď toto v šetko vydel a počul, že pánstvo len žiadá, ale na vinice nič nevenuje, nestratil hlavu! ale z navätšiu chuťu chitil sa do odbornéj práce vypestovania viníc dľa tedý najnovšieho a modernejšieho vzoru, na ameríkanské plané podkladky začal štepit najlepšie Európské sadove šlachty a zem podeň dal na 75 . centimtr. v hlĺbký z regu-

282.

lovat, pričom do regulácie miešal maštalný hnoj.

V krátkých pár rokoch, jeho práca bola obdivovaná, a našla následníkov aj u malo roľníctvá, ato nie len v obci !ale aj na širokom okolí, odkiaľ ľud' prichádzal, aby si vedomosti pestovania viníc, zadovážil.

Pánstvo mu išlo vo v šetkom ústretý, neodoprelo mu v ničom, a tak sa stalo, že behom pár rokov, roky a roky ladom stojáce pozemky viníc boli zregulovane a visadené najrozmanitejšími stolovými a vínnými šľachtami, potažne amerikánom, odkiaľ sa zásobuje celé okolí.

Po stránke svedomitosti.

Voči pánstvu bôl veľmi sve –

domtý. Aby povinostiach dostatočnejším byt mohol! požiadal pánstvo, aby ohradilo vinice zdrotom! čo sa aj stalo v roku kedy boli ohradené s radovým pichlavým drôtom. Od tejto doby zanikla cesta pres vinice povedľa sedľackých viníc za vinohrady, ktorá bola od nepamäti v šeobecne užívaná, lebo vincúr bôl bez ohľadný a do pánských viníc, prístup zakázal. Prístup bôl povolený len robotníctvú.

Že bôl panstvú verný, dôkazom je aj tento prípad.

Keď hrozno abo ovocie začalo do zerať, v zdor tomu, že ten čas mal byt v obci, zostal na viniciach, vo dňe v noci, ba na noc dostaval aj pomoc s dvoch dobrých hájnikov.

Stalo sa, že mal veľké vlasi a odkazal mojej maličkosti, aby ho

v nedelu ráno prišol ostrihať . Pomer medzi nami bôl veľmi dobrý a preto som jeho žiadosti vyhovel.

Pri strihaní boli prítomný aj jeho dvaja pomocníci. Keď som prácu skončil, priniesol na stol chlieb, pečenú husacinu a fľašu mädového palená a tak sme sa spoločne častovali, počom keď som odchádzal! vytiahol 20. halierník a dal mi jak zásluhu.(ten čas som strihával po 10 h.)

Somnú domov sa zobral aj jedon spomocníkôv Michal Benda, ktorý hñet začal na vincúra šomrat, že voči pánovy je skúpán , raněj da so svojho hus! neš s panského jedno zrnko. Či nemohol doniesť hrozna! ktorého je v pánských viniciach už hod –

ňe. darmo som ho prehováral, že vincúr ma uplnou právdou a vie že hrozno ňelubým, ktoreho je ešte predci málo. Ale on nato. pre deti ti mal dať! a skočil do vinice, odrezal štiri strapy hrozna a daval mi ho pre deti, čo keď som ňeprijal, išol somnou ku mňe a dal ho on mojím deťom. Náš jubilant Pavel Zrubec bôl karakterný, uctivý človek, v zorný vincúr a poctivy svedomitý sluha, ktorý požíval všeobecnú úctu.

Katastrofálne ňebespečie.

Dňa 19 , novembra ráno o 8. hodine idúci motorový rýchlo vlak od Bratislavy na Zvolen, zrazil sa na Krajínskej hradskéj práve blískosti zelezničnej zastavky Rendva s osobním autom riadené majiteľom Karolom Sidorom s Trnavy, zástup –

ca firmi Weiner s Prahy, so spolucestovateľom B. Fuchsom s Brna. Zrážka bola tak silná, že cestujúci Fuchs bôl vymrštený s auta až do domčeku zástavky, kdešto riadič s autom bôl zachitený s rýchlikom a vlečený na 50-60 metrov.

Oba cestujúci utrpeli veľmi ťažké zraňenia a boli s najbližším vlakom dopravený do nemocnice Nových Zámokoch, kde boli životu zachránení.

Autó bolo úplne rozbité. Ale pretože na nom viezli rozne drahocenné v zorky, bolo aj s nimi dopravené na ochranu starostovy obce.

Najvätsie nebespečenstvo

*hrozilo , že pri zrážke bezinova nádrž auta sa chitla plameň!
čo zbudilo pániĸu ešte aj u personalu rýchliĸa a len veľkej
ducha prítomnosti vodcu motora na rýchliĸu možno ďakovať,
že rýchlo za brzdiť, vydiác ňebespeĸie nie len vlastného života,
ale života cestovateľov ĸtorých bolo 50. lebo on poznal
najvätsie nebespeĸie, keď spatriť plamene s auta pri nádrži
benzínu motor – rýchliĸa, v ĸtorom bolo 500 ĸgr.(päťsto)
benzínu. Veľiké šťastie, že tento ňe explodoval. otomto
prípade veľmi dojate rospravali söfer rýchliĸa , poznamenajúc:
že smrteľnu úskost v živote po prvé pocitiť.*

Povinnosť aĸi pómstva?

*Dna 21, novembra, zavítala do obce doĸhodĸová ĸontróla so
Šuran reví –*

dovať úrodu vína. U Jána Melišeka Mikulášovho našli na dobre umiestnenom mieste ňe zahlásené vino, začo mu vymerali penažitý trest prospech štátu, Kč. 1160. – Ľud súdi, že to daľdo dobre obznámený uschovaním, oznámil s pomstvy.

Prenájom.

Dňa 19. decembra bolo dané do prenajmu polovné právo na pozemkoch majiteľov urbarských usadlostí, na šest jedon po druhom nasledujúcich rokov začínajúcich dňa 1. augusta 1936.

Prenájom vydráždil a obdržal najviac slubujúci Jozef Cigánik so Senče, za ročne prenajomne Kč. 1350. – ktory obnos bude na pred na dva roky platiť.

Urbár.

Dla podanej správy s minuleho roka na stranách 226, až 251. obdržal urbársky predseda od obvodného notárskeho úradu Dolný Ohaj, okres Vráble pod čis. 2976/ 1935. so dňa 9. novbr. o záležitosti urbárskych usadlosti.

K vášmu podaniu zo dňa 19. X. 1934, v smysle nariadenia okresného úradu vo Vrábľoch čis. 11143/1935, vám zdelujem, že záležitosť je civilnoprávneho charakteru a môže byť riešená len cestou súdu. Ponevač byv. urbárialisti ešte neni sú organizovaný v pasienkové spoločenstvo, v páde právoty politickej obce je potrebné plnomocenstvo jedného každého spolumajiteľa a nie len predsedníctvá. Na túto okolnosť treba byv. urbária-

290.

listov upozornit, aby trovy právoty neboly zbytočne veľiké.

*Kubik
ved.notár*

Odpoved:

*Obvodnému notárskému úradu! K čis. 2976/ 1935 Dolný
Ohaj.*

*Podpísaný, obdžiat Vaše zdelenie podvyš udaniami čis.
na ktoré odpovedajúc zdelujem! ze obsah odpovede na moje
podanie so dňa 19/X 1934, je nejasný vôbec.*

*Keďže je záležitosť civilnoprávneho charakteru a má byt
riešena cestu súdu ! Tuto cestu snád mali nastúpit tý! ktorý
po 60. ročnom užívaní chceli odobrat nerozdelený urbársky
majetok, v prospech vlastníctvá politickej obce.*

Apreto sa dovoláváme na

291.

riešenie záležitosti dl'a §48. zák. čl. I.III s roku 1871.a za poškodenie , dovolávame sa náhrady dl'a §104. Ústavnéj listiny. (Viz. zákon 112/1872. v. z. zákon 109/1918)

Že byv. urbáristi nie sú organizovaný pasienkove spoločenstvo, zďelujem: že pasienky nemáme. Právo na urbárský základ vlastníctvá nám dáva zákon s roku 1848 a t.d. a zaručuje ho § 109. Ústavnéj listiny.

Rácte toto laskave znamost v ziat a prevziate potvrdit.
V Rende dne 18 novembra 1935. S uctú

Adolf Melišek

urb. predseda

Obvodný notariat Dolný Ohaj

Došlo 20/XI. 1935

k čis. 2976 .

Kubik

ved.notár

Obilná spoločnosť.

Dla vyhlášky čis.1/II. o výkazoch pre hospodarský rok 1935/36.podľa § 17 a) vláď.nar. čis.137/1934 Sb.z.a n.vo znení vláď.nar.152/35.Sb.z.a n.

Dňa 16 augusta notársky úrad vydával knižočky „Výkaz pre hospodarský rok 1935/36. ktorá v sebe obsahuje miesto pre záznam zrnatej urody a kukurice.

Záznam:dodavky obilia Družstvá zemedelských skladíšť.

Záznam:pre výkaz o odberu denaturovaného obilia pestiteľom zo zásob Čsl.obilnej spoločnosti.

Záznam:pre mletie a mzdu.

Záznam:pre dodávky obilia prepachtovateľom, príslušníkom rodiny, abo tých ktorý dostávajú mzdu lebo výmenu v obilí.a.t.d. jako aj

293.

zákonné predpisi, dl'a ktorých pestitel obilia sa v predpísanom období má riadiť. Dl'a tohoto, každý pestitel mosel hlasit celoročnu osevnu plochu a množstvo dosiahnutého obilia, jako aj množstvo na odpredaj a. t. d.

Dl'a tohoto, kdo má na odpredaj vyše 20. metrov váhy, povinný je prevziat denaturovaný jačmen, na ktorý mu výkupný komisár pri vyplácaní za drží 10% sprináležajúcej sumi. denaturovaný jačšak mu spočítaju z bežnej ceny jačmena o 33%. drachšie.

Denaturovaný jačmen ňemosia odobrať tý, ktorý obilie dostanu jak prenájom, mzdu abo na živnost jakom kolvek množstve.

Zahlášené moselo byt každé množstvo, lebo bez zahlasenia ňe-

dostal nikdo spomenutu kníšku bez ktorej ani najmenšie množstvo ňemohol predať, abo zo mlet'.

Tieto predpise sa roľníctvu ňepáčili, apreto ľud mrmlal nato, ale len preseba. Ty vraj čo dostávajú mzdu svojej práci v peňázoch, ato jako kolvek vysokom obnose, ňemosi sneho evidenciu vydajov viest, k dešto, zemedelský robotník keď sa mu urodilo, abo zarobil mecu, abo snád len pôl mece, mosi viest evidenciu z jeho vydaju.

Volby.

Dňa 19. mája boli volby do poslaneckej snemovně a senátu.

Z obci ňebol nikdo kandidovaný.

Do poslaneckéj snemovne k hlasovaniu opravený bolo

295.

552. voličov ato 268. mužských a 264. ženských, oprava.

„273 -„- „279-„-

Hlasov bolo odovzdané mužských 268, ženských 264. Úhrnom: 532. s ktorých obdržali:

Republikánská strana zemedelského a maloroľníckého ľudu, 74. hlasov.

Československá socialno-demokratická strana robotnícká 48. hlasov.

Československá strana národne sociálna (Kľofáčova) 59. hlasov.

Komunistická strana Československá 15. hlasov.

Československá strana ľudová 27. hlasov

Autonomistický blok Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, 221. hlasov.

Československá živnostensko obchodná strana stredostavovská, 3. hlase.

Prvnom riadku škrtoľ a v druhom opravil

Melišek

kronikár.

*Strana Krajinská křestanských socialistův a
Magyar Nemzeti párt. (Országos keresztény socialista párt)
78. hlasov.*

*Národné zjednotenie dr. Karola Kramára, 1. hlas
Neplatných hlasov bolo 6. sktorých 3 obálky boli
prázdné a 3. s viacej hlasujúcimi listky.*

Volby do senátu.

*Do senátu k hlasovaniu opravených voličov bolo 499. stoho
mužských 246. ženských 253.*

*Hlasov bolo odovzdanó 482. mužských
241. ženských 241. s ktorých obdržali.*

*Republikánská strana zemedelského a
maloroľníckého ľudu, zakladateľ Anton Švehla, 65. hlasov.*

*Československá socialno demokratická strana
robotnícká, 46. hlasov.*

297.

Československá strana národno sociálná
Klofáčová 46. hlasov.

Komunistická strana Československá 13. hlasov.

Československá strana ľudová 28. hlasov.

Autonomný blok Hlinkovej slovenskej ľudovej
strany, Slovenská národná strana 201. hlasov.

Československá živnostensko-obchodná strana
stredostavovská 5. hlasov.

Strany, Krajinská kresťansko sociálna. Magyar
nemzeti párt, Országos keresztény szocialista párt, 72. hlase.

Národné zjednotenie, predseda dr. Karol
Kramár 2. hlase.

Neplatné hlase boli 4. s ktorých jedna obalka
bola prázdna a tri, s viac listkami. Neodovzdané hlasi sa
vyskitli, staškej nemoci voličov.

298.

Volby do Krajského zastupitelství.

Dňa 26 mája, boli volby do Krajského zastupitelstva a okresného zastupitelstva okresu Vrábelského.

Do krajského zastupitelstva k hlasovaniu oprávnených voličov bolo, 526. stoho mužských 263. ženských 263. hlasov.

Odovzdane bolo hlasov, ato muž-
255. ských, 249. ženských, s ktorých obdržali.

Republikánska strana zemedelského a maloroľníckého ľudu
101. hlasov.

Československá socialno demokratická strana
robotnícká 44.

Československá strana národne-socialistická, 53.

Komunistická strana Československá 12.

Československá strana ľudová, 24.

299.

Hlinkova slovenská ľudová strana, 185.

*Československá živnostensko-obchodná strana
stredostavovská, 5.*

*Krajinská Kresťansko socialna strana Országos
keresztény socialista part Magyar Nemzeti párt, 62.*

Národná obec fašistická a arijská strana, 6.

Slovenská národná strana, 1.

Neodvislá národná strana, 1.

*Národné zjednotenie dr. Kramár spolu
s Ruským blokom: 7.*

Židovská strana. 2 .

Nehlasovali taško nemocný.

*Do krajinského zastupiteľstvá s obce nikdo
nekandidoval.*

Volby do okresného zastupiteľstvá.

*K hlasovaniu oprávnených voličov bolo
5.07.stoho mužských 252, ženských 255., Odovzdané
bolo ,hlasov,*

300.

mužských, ženských, s ktorých obdržala,

Republikánská strana zemedelského a malo roľníckeho ľudu zakladateľ Anton Švehla. 65.

Československá socialne-demokratická strana robotnícká, 46.

Československá strana národne socialistická, 46.

Komunistická strana Československá, 13.

Československá strana ľudová, 28.

Hlinková slovenská ľudová strana 201.

A magyar nemeti párt.

Krajínskej kresťanskej socialnejstrany. Az országos keresztény szocialista párt. 72 Nard. zjednotenie 2.

Do okresného zastupiteľstvá za československú národne-social-

301.

listickú stranu kandidoval na 2. mieste Štefan Molda č. domu 101. a na 10. mieste, Demeter Haluza.

Za Československú stranu ľudovú, na 6. mieste Jozef Melišek (mikuláš) č.d. 168.

Za Hlinkovu slovenskú ľudovú stranu na 11. mieste Štefan Košťálik č.d. 137.

Skandidovaných zvolený nebol žiaden.

Remontná komisia.

Tento rok remontná komisia odobrala v obci 6 koní, s ktorých 3 boli v zlate mimoriadnej dobe u starostu obce Štefana Fábry a ostatné riadny čas, na vydieku riadne zadržanom výkupe. Platila za kus od 3200.-do-4400.-Kč.

Kramársky obchod.

Dna 10. decembra pre miestni Šte-

fan Hlavačka svoj kramársky obchod z domu Janči
Ladislavovej. č. d. 135 do domu čis , ktorý odkúpil od
Štefana Struhara a dal naň hnet nové povale, dvere a okná.

Odvodý.

Tento rok boli k odvodu povolané ročníky narodené roku,
1913 a 1914. bolo jich 22. mladíkov, sktorých boli odvedený 7
ria. ato,

Jozef Durina, Štefan Košťalik (mišov) Štefan Košťalik,
(Bendov) Jozef Levák, Henrik Miko, Štefan Laho, a Jozef
Vlasák,

Divadelné predstavenie.

Dňoch 3-4-5, marca zahral miestny dorast mládeže
divadelnú hru „Rozmarin“ ktorou nacvičil miestny správca
a uči-

tel František Bachňák. Divadlo hralo 10, mládencov a 13, dievok, ktoré sa veľmi vydarilo a malo hojnú náštiu. Zvlášť vyznamenali sa nielen že s uspojením, ale takmer z obdivom nadanosti medzi mláďenci, Štefan Košťálik, Henrik Miško, Pavel Molda a František Štrbo. medzi dievkami, Elena Moldova, ktorá veľmi zručne hrala starú Doru. Johanna Leváková, ktorá hrala grófkú. Margéta Búgri-ová, ktorá hrala choromyselnú Anču, a Apola Majerčíková. Pri týchto, zasluhujú si spomenky aj ostatní divadelný ochotníci, ktorí svojú nadanosťou oputali pozornosť, divadla s účastnivších sa. Dňa 5/III. po di-

vadle, bola v hostinci Jozefa Rako, tanečná,

Zábavy.

prevádzaná ciganskú kapelú Aladára Duráča s Bellegu. čistý zisk bôl venovaný na z dokonálenie divadelného javišťa.

Iné Zábavy.

boli dňa 10 a 11. júni, t.j. svätodusný pondelok a utorok, víročie dni posvätenia miestného chramu Božieho dňoch zoslánia sv. Ducha.

Tretia zábava bola poslednú nedelu v mesiaci septembry, ktorá bola porádaná k počte nastúpivším dňa 1. októbra, činnú vojenskú službu.

Zábavy mali priebech veselý a pokoja milovný.

305.

*Záznam s roku 1935, uzatváraťm.
v Rende dne 17.februára 1936.*

Adolf Melíšek

kronikár

*Uzatvórku záznamov z roku 1935,
schvalujeme a overujeme,
v Rende dne 17. februára 1936
členová letopisnej komisie*

1936.

Náboženstvo

Dňa 19 januara vyhlasil veladôstojný pán asesor, rímsko-katolícký farár vo Fiši pri Vrábľoch v Rendvánskom rímsko katolíckom kostole s kazateľne, že Benedik Ivan 28ročný syn po neb. Jozefovy a Magdalene Ivanovej rodenej Rakovej, úradne vystúpil s rímsko-katolíckej cirkvi.

306.

Kúpa predaj.

Dňa 1. marca, kúpil budovu bývalého Potravného Družstva pod verejnou dražbú stojáciu, Gejza Uhrík a manželka rodena Margita Štanclova za obnos Kč 16.010.- od likvidátora Potravného Družstva dr. Székelya právotára vo Vrábloch, krom pozemku pod budovu, ktorý je vlastníctvom urbarialistov v obce. Za pozemok, ktorý obsahuje asi 140 □ siach za každú □ siahu budú kupitelia platiť urbarialistom 10.- Kč.

Dňa bol na verejnej dražbe odpredaný motor valcový mlyn za obnos Kč 137.000 kúpil ho Árpád Fekeč a manželka, mlynár v Nasvaďe, rodák s Malej Máňi, odborný mlynár. Jak dlho sa udrží na mlyne

307.

nový mlynár, keďže mlyn často mení majiteľov nevie nik! pretože tento je v skutku odborníkom a dobre situovaný, ufáme že sa na stálu dobu umiestny.

Dňa 11 mája prebral nový majiteľ Árpád Fekeč motor valcový mlyn a v mletí postupuje k uspokojeniu obecnstvá.

Nový obchod a hostinec.

Dňa 8 apríla otvoril nový obchod s miešaním tovarom a hostinec Gejza Uhrík vo vlastnej budove (bývalého Potravného Družstvá) prestehoval sa s obce Čankov pri Levicách, kde prevádzal obchod a hostinec.

Jarná sejba.

Jačmene sa začali siat dňa 16 marca, ostatná sejba a sadenie postupne.

Préval.

Dna 2 apríla odpolednia za sparného

počasia sa začali dvíhať mračná od Nových Zámkov, s ktorými sa tiahlo blíž a blíž ťažké a neprestajné hrmenie. o trištvrte na štyri, začalo pršať, v dáždi sa objavil vo veľkosti leskovcov ľad, ktorý čo skoro nebol spozorovaný, lebo dážď sa rozmnožil ťa more, ktoré po pol hodinovej prestávke sa v plnej hrúze v obci a chotáry objavilo. Od hlbokého járku bola obec krom nového radu, odkiaľ voda dost rýchlo s behla, zaplavena s vodú ťa more, mosti a mosteký nestačili vodu pod seba prijať, ktorá šla dva suchy nad mosti tak, že nik nevedel, či je most na mieste, alebo pláva s vodú ďalej. Šťastie bolo, žeto trvalo po dáždi len pol hodini, ale aj pres tú krátku dobu zažili niektorý občania srdco lomný strach!

lebo co skoro sa rozchírililo, že ten a ten dom! tá a tá rodina je ohrozená. Pribehli pre starostu obce, že dom čp. na Domovine je zaplavený a v nom bývajúcej starej pani Kľučárky, ktorá kričí o ratu, je ohrozený život, hasičstvo nech sa ponáhľá na pomoc. Obetavé obecnstvo prispelo s rýchľú pomocú a nebezpečenstvám až po zrútení niekoľko múrov odpomohlo. Najstarší ľudie spomínaju, že podobní pretrž mračen a záplavu v obci nepamataju.

Hromobitie.

Dňa 1 mája, ráno okolo 8 hodine začal pršať drobný vydatný dážd, ktorý o 10 hod. prestal. po nom obloha bola ľachko zaoblačena a sparná. Odpoľodnia o 16 hod. začalo po prchať a od západu sa začali dvýhat mrákvavy s hrmením a blískaním, s čím sa so silnoval aj dážd, ktorý každého kdo len mohol, nutil pod strechu bytu, abo

maštale. O 16 hod. 45 minutiach zarachotí trikrát jedno za druhým a za silného blesku hromi divo byju. Mráz prebehuje ľudí a jak by sa steli zohriat bežia smer k Ohaju a z úst sa im ticho ozýva horý! horý! a už aj zvon byje na bok na poplach len ešte nevieme kde. Čo skoro sme na mieste požiaru, horia Pavla Zrubca maštale čp. . Keď som sa dostal pres ľud do dvora a do maštale spatrým neobičajný a predci skutočný obraz. maštali dva voli a jedna dva ročná jalovica. jeden vól a jalovica zabytá bleskom. Zdravého vola sme dali hnet vyvést von, bleskom zabitie tieš von vytiahli a zarezali, aby stiekli s krve.

Vzdor dobrej obrane, a že bol křiti skřidlú vrch maštál shorel uplňe.

Mimoriadne štastie. Náš statný

poškodený občan Pavel Zrubec, pánský vincúr vo vyslužbe, v tej dobe, keď blesk udrel do maštale, sedel v maštale za dvermi na malých telacích jasličkách a nič sa mu nestalo. Očul rachot blesku, vydel jak lichva popadala, sedel šak jak by sa nič nestalo, až keď ho nevesta ohlásila že maštale horá, vybehol von. Škoda bleskom zapríčinená bola odhadnutá na Kč. 7000.- za mäso z voľa a jalovice mäsiar dal Kč. 1000.- za krov a škridlu dostal plnú cenu.

Tú istu dobu udrel blesk do silného agača v Jamriškovom húmne a rozdrápal ho.

Tento rok bol bohatý na dážde, (nie tak na urodu.) Tak na príklad, 30 a 31, mája, vetor s mračnami a sprehankami. večier začal pršať dážď, jakoby na vždi.

Prvého juni na deň sv. Ducha,

je v obci odpust „hody“ ktorie našťivý mládeš so susedných obci a rodina na široko ďaleko bývajúcá od obce. Na hody byva veľká tanečná zábava a preto sa hostinský pripravuje, aby mládeži pohodné tanečné miesto pripravil. Tak aj hostinský „Uhrík“ dal zrobiť pred hostinec veľkú, z nepremoľavých pondvých šopu, keď že i tak zábavu ohrožovalo dáždivé počasie. Vzdor tomu, že šopa bola silno zrobena, so strechi hostinca sbehnuvšu vodu udržat neovladla, a tak 1.juni na ráno o 2.hodine, s veľkým rachotom sa zrútila, s čím tanečný priestor zaplavila voda, dážď pršal celý deň neprestajne, a len utorok na ráno prestal. a preto bolo málo hodárov.

Náštevy.

Dňa 16 marca predvečier našťivila obec hliadka četníckej pátriacej stanici v Nitre. Čo skoro sa občania dovedeli, že s novu došli pátrat, po vrahovy dňa 3, októbra 1926, za vraždenom 24 ročnom Štefanovy Hercekovy, lebo za účelom týmto v zali na výsluch a konečne so sebou autom do Nitri v podozrení občana Demitra Haluzu. Bolo vypočuté mnoho svedkov, ktorý znovu dokazali nevinu Demitra Haluza, ktorý bol na slobodu prepustený.

Požiare.

Dňa 24 júla končili občania svážanie obilia a mlátačky sa kde tu ozívali. Béla Hlaváček dňa 23 júla po obede začal mlátiť stoch ráži svezeny na kratinách konča jeho humna domu čp.129 a 130 v ktorom bolo uloženo,

90. #krížov ráži, s ktorej na večier ňeomlatenej zostalo 3 #kríže a preto 10-12. Hp. motorova mlatačka aj s elevátrom na noc zostala na mieste zapravena.

Po polnoci 0.15, minút sa ozívajú hlase, „horý“ „horý“ a zvon byje na poplach. Ľud sa zbehne na miesto požiaru, kozel omlátenej slamy je vplameňoch, od ktorého začína horet aj elevátor. Majiteľ mlatačky sa namahá vytrhnúť kasňu mlatačku, zapne do nej motorový traktor, s ktorým bola hnatá, mlatačka ale bola za kajlovana a nedaj Bože hu pohnúť, a tak vyšlahli plamene aj na kasni a bolo nútne pred požiarom traktor ratovať. Nastal krik preč straktorom, lebo zhorý i ten nastala pánika, lebo traktor ňe-

mohli od mlátačky odopat, sktorej ohen uš tak pálil, že sa ľud mosel zdialovať. Našli sa i taký, ktory odbehli hodne ďaleko obávajúc novej a nebespečnejšieje katastrofi, exploziu benzínu a petroleja, ktorych sa v traktore hodne nachádzalo.

V poslednom momente, nasadením vlastného života pokusil sa majitel mlatačky Vincent Krížan, miestny kováč vyslobodit traktor, čo sa mu keď i taško, ale predci podarilo.

Hlaváček utrpel škody za Kč.2500.-, ktora je s poistením kritá.

Vinco Krížan utrpel škody za Kč.25.000.-, náhrada s poistenia bude nepatrná, lebo v práve tento rok z nížil poistné o 50 %.

Jako povstal požiar, nedalo sa zistiť v zdor tomu, že pri mlátačke a pri kozla slami mnohý spali.

„Horý“

Dňa 2. októbra o 15. hodine, ozvie sa búrlive „horý“. a už bije aj zvon na poplach, horý u Sádeckého.

Sádecký Štefan, na teras najlepší gazda v obci, ktorý bol vždy pred požiarom ochránený, neni pamätníka, žeby tento dom, či hospodárstvo bolo vyhorelo a v čul za pár minút, celoročna úroda v hrdle nenasíteného ohna. Je síce právdá, že budova a zrno, lichva, nepadla za obet požiaru. v zdor tomu, padlo za obet požiaru len u Sádeckého! slama, krm, korové, ešte aj zo pár vozov tekvic, rozne hospodárske náradie, dreva, sečkovica, mlatačka treš kasna, od motora, sejačka atd. pajta v priemere 7x15. metrov, ktorá bola s dreva, kritá slamou. Toto humno bolo tak vyme-

317.

tené, jak snád len pred jeho obydléním.

Podobne bolo požiam zničené Ivanové humno, kde útrpeli škodu vd. Katalína Ivanová, rod Bendova a jej synóvci, ml. František, Adolf a Bernát. tento posledný najviác, lebo on jediný nemal nič poistené. Krem týchto, utrpel škodu Ján Pollak (samason) a Štefan Švolík.

Škoda požiarom zapríčinená, odhaduje sa na Kč. 50.000.-, ponevác i co bolo poistene bolo velmo nísko, a tak poistné obdržali Kč.13.500.-,

Ohen znikol po medzi kozli so slamu Sádeckého a Ivanových, a Polákovým. Jako znikol požiar, nedalo sa zistiť.

Žatva.

Žatva sa tento rok zacala dna 6 júli. úroda na obilie bola slabá a od 1.uhorského holda, pohibovala sa 3 a 6, q. naj-

častejšie 4q. ani kvalita nebola dobrá.

Ceny: Ceni obilia boli dľa štatneho monopolu pevné, sktórych na výlohy nákupné boli ustálené zriašky. Pšenica (žito) malo pevnú cenu za 1q. tojest 100. kgr. Kč.150.-, sktorej ceny predavateľovy, či dorabateľovy bolo zrazeno Kč.18.-, za 1q. t.j. z 100.Kgr. Ráž. za 1q. t.j. 100.kgr mala cenu Kč. 114.-a zráška bola Kč. 8.-, Jačmen za 1q. t.j. 100.kgr. mal cenu Kč 97.-, zráška bola Kč 11.-. Ovos mal cenu za 1 q t.j. 100. kgr. Kč. .-, zráška bola Kč. .-, a za každý 1 q skladné Kč. 2.50. skladné Kč.2.50.

Tak na príklad. dorabateľ mal pripočítaný v hrubom dôchodku taký príjem, ktorý nedostal vôbec, a bol povinný od neho snášať štátne a iné dane! Či bola nákupná

spoločnosť od jej dôchodku odaňená, o tom nevieme, ale máme ten dôjem, že nie. Snad ešte i toto by obstálo, lebo to bolo dané na verejnosť. Čo sa ale dialo pri výkupe obilí! Tie nezrovnateľné ceny u rozličných vykupovateľov jedného a toho druhu obilia, snád i z jedného pozemku, tie rozné a rozdielne zrášky! to je už pod kritiku. mám 62, roky, podobné zaobchádzanie som ňezažil. Vykupníci sice mali určenú cenu i dľa kvalitatnej vahy obilia dľa gramov. teda o výkup bolo postarané. ale dorabal! a to malý, ktorý neznal spočítať, koľko gramová je jeho pšenica a koľko mu zanu prichodí, bol odkázaný snád mnohokrát na vykupníka, ktorý mal na zreteli svoj zisk. dorabateľové produkty ňemali žiadnej kvalitatnej ochrany zabezpečené. Pritom šak uvidíme, keď daktorý dorabateľ bol nútený na jar v roku 1937 späť

kupovat niektorý druh obilia, také horibilné ceny mosel zan platit v zdor tomu že výkup bol sprovádzaný pod štátným dozorom, „Československú obilnú spoločnosťou.“ Na stažnosť, ktoré boli podané s niektorými dorabateľmi, obrana kvaliti v cene neprišla, snád na patričné miesto stažnosť sa nedostala. Ináčej, tento obilný výkupný monopol, by mal mat meno „Babilon“ také nedorozumenie jednoti bolo o nom.

Ina úroda, strukoviny a krm.

Strukoviny: fazule, hrahu, šošovice atd. sa urodilo stredne, ale dobra kvalita. Z vlášt po 7 neurodných rokoch, dobre sa vydarila jätelina na semano, zvlášt, gombačka, (štajerka). lucerna dala podstrednú urodu v semäne. espargéta, strednú. podobně muhar a inkarnát.

Krm: Prešlo 7 rokov, ktoré boli veľmi skúpe na krm, vôbec, a myslelo sa, že sa zem vyplodnila na krm. nerodili lúky seno keď sa aj urodilo, bolo ho veľmi málo a slabšej kvality. mláďze, (otavy) neurodilo sa vôbec. Jäteliny, keď aj zijšli, lebo každoročne sa siali, boli tak slabé, že sa považovali viac za zelený uhor, než na krm. Espargéta, ktorá sa unás veľmi darila, hinula z roka na rok tak, že len len že sa uhalá jakoby na pamatku. Muhar, ten sa ešte čiastocne podaril, ale skrz silné potiahnutie zeme, ňebol obľubeny.

Tento rok sa ale znovu, krm každého druhu podaril a priniesol hodnú urodu. Toto prispelo k zvišeni chovu dobitka vôbec, jako aj k zvišeni ceny, z vlášt u telec a žrebát na chov.

Kukurica. úroda kukurice bola dobrá, ale neurodu obilia, nevyróvnala vôbec.

Krumple:(zemáky) zdá sa, že sa od rokóv, jakoby vyrodéné, z degenerované v zdor tomu, že sa dorabatelia namáhajú nové druhy z iných krajov na semeno zadovažit, uroda aj tento rok bola slabá.

Vinice: od niekoľko rokóv sa veľmi pestuju a rozširuju aj mimo starých viníc na orné pozemky, z vlášt nad Rúbanicami na uzemí „Bočiny“ (kedisi les) s ktorej bolo predelené Štatnym Pozemkovým úradom jednotlivcom. Pestuju sa rozne odrudy. mnohých pádoch biele a čierné otillo, sássoroš, lebo tieto šlachti neni potrebné štepyť.

V posledných rokoch sa začíná pestovať štepenie, lebo na americké podkladky, dajú sa vypěstovať tie najrozmanitejšie druhy, ktoré sa v pánskych viniciach Sergiusa Dóra svetového výberu pestujú a ich révu je možné zdarma dostať. Mnohí vinohradníci vytŕali vinicu z bieleho otíla, ktorého víno je dobré, lebo ono dobre zraje a je moc mäsove, ale ináč je plané, od ktorého keď sa len trochu opije, aj múdry človek o sprostie.

Tento rok boli vinice postihnuté silnou peronosporou a všeobecne na 50 % zničené, pri tom boli aj také, že predčasne uschlo lístie a hrozno. Teda, úroda vína bola malá, ale chuť dobrá.

Ovocie: sa moc málo pestuje a tento rok, na ovocie bol slabý. Breskine, ktoré sa najviac pestujú vo

viniciách a urodia sa každý rok, tento rok sa neurodili unás vôbec.

Ladovec.

Dňa 8 júla so silným vetrom od západu, objavil sa dážď, sktórym padal leskovcom a holubacím vajcám podobnej veľkosti lad, ktory značne poškodil ovocie a na viniciách hrozno, sktoreho mnoho po pukalo a uschlo.

Prednášky

Dňa 26 júla bola obširná prednáška o civilnej protiletectkej obrane, na ktorej prednašal pán František Kubik obvodný vedúci notár s Dolného Ohaja, a pán Čaplár, kominársky majster s Dolného Ohaja, na ktorej sa z účastnilo celé obecnstvo obce.

Dňa 28 a 29 júla bolo prevedené

nepretržité cvičenie Civilnej proti letadlovej obrani spojené s vystavením dostatočnej stráže, ktorá bola zostavená z miestného dobrovoľného hasičského sboru, ktorý za pomoci miestných dievčienec konal aj samaritánskú službu, za dozoru predstavenstvá obce, obvodného notára a okresného pána náčelníka a jeho zdravotného dozorného sboru.

Cvičenie sa vydarilo nad očakávanie, čo je výsledkom namahavej a vzornej prednášky a dobrej vôle dobrovoľného hasičského sboru, samaritánok a obecnstvá, lebo jak náhle za vzneli poplašné signále, každý konal svoju povinnosť bez rozkazu, jakoby na povel.

Zábavy:

Tento rok je obec na zábavy, jak si bohatšia. nie snád, žeby sa natolko

pomery zlepšili, ale skorej, že na túto dobu, na možilo sa hodne dorostu z vlast mužského pohlavia, ktoré je veľmi znášateľné a v zorného chovania, aby sa spoločne zabavili, zriadili si u jích obľúbeného hostinského Gejzu Uhríka dňa 18. apríla tanečnú zábavu, na ktorej hrála cigánska hudba s Belegu.

Druhú zábavu poriadali na svätodušný pondelok a utorok na dvoch miestach. v hostinci pána Uhríka hrála cigánska hudba Bočkay z Dvorov nad Žitavu, (Udvard.)

V hostinci pána Jozefa Rako, cigánska hudba s Bellegu, Július Kuci, v dňoch 1 a 2 júni.

Tretia zábava bola poriadaná dňa 23 augusta v hostinci Uhrík za cigánskej hudby, z Bellegu. Kuci.

Štvrtá zábava poriadaná bola v hostinci Uhrík, na ktorej hrála cigánska hudba s Bellegu Júliusa Kuci. Táto tanečná zábava poriadaná bola na počtu dňa 1 októbra činnú vojenskú službu nastupit majúćím nováčkom.

Celoročný priebeh tanečných zábáv bol vzorný a príkladný.

Okresný Súd! na tvár miesta.

Dňa 31 marca výjšol Vrábelský Okresný Súd do obce, v spornej záležitosti Viktora Račo a vd Evi Moldovej rod. Meliškovéj na tvár miesta v nutro pozemku (intravillanu) skrz stavbu maštale, ktorú postavil Račo Viktor, dl'a domnenia vd. Evi Moldovej tak, že si na odkvap nič nenehal a že aj na jej pozemok zastavil s preto mu z jej pozemku nechcela dovolit vakovat. Račo Viktora v tejto záležitosti zastupoval Dr Július Kováč, pravotár, a vd v. Evu Moldovú,

Dr. Július Horský právotár, oby dvaja s Vráblov.

*Súd prehliadol skutkový stav, vypočúl rad svetkov
a odišol.*

*Jaĸ sa dovedám: na súdnom pojednavaní dňa vd.
Eva Moldová opet žiadala, žeby žalujúci od prissahal, že ma
na svojom postavenú celu maštal, tedy sa podroby právne
trovy snášat. Súd že trikrát odoprel žalujúcemu prísahu, až
hu konečne povolil, a spor sa skončil.*

Násilnosť?

*Do obci je dopravovaná pošta s Dolného Ohaja. Dňa 24
augusta roznášal štatný listonos Pšenĸo, (bol ešte krátkú
dobu na poste) ženáč poštu po obci a zavital aj do domu
Jozefa Majerčíĸa, kde boli na dvore a zahrade krásné jablĸa,
s ĸtorých si od 12 ročnej Žofie pítal. Ta mu povoli-*

la, žeby si išol odtrhnúť, načo sa spial! kďo je doma? ona mu odpovedala: že ona samá. a kďe sa ostatný? ona hory: Apo išli do Mankoviec, a Anton s Apolú, lúky hrabu. Nato, že vošiel do dvoru a ulične dverká hnet zahašpril, že ho ešte oslovila, prečo zapiera dverká, on ale nato nič neodpovedal. odtrhol si jablčká a zlakal hu do kuchine, chitil jú a stel znásilnit. Keď došla staršia sestra s lúk, ona plakala, ale sa hanbila povedat, čo sa snou stalo. Konečne jej zradila. Hnet to bolo hlásené četníctvú, ktorý dievča o priebehu za prítomnosti starostu obce vypočuli a spravili hlásenie aj na riaditeľstvá pošť a telegrafov v Bratislave, ktoré ho so služby hnet pozbavilo.

Dievča bolo prehliadnuté obvodným lekárom dr. Muchom v Dolnom Ohaji, ktorý konštatoval, že na dievčati skutkovy čin nepreviedol.

Po prvýkrát v obci.

Šak zriedkavý prájav! a predci skutočný.

Tento rok bolo skončene veľké vojenské cvičenie, ktorého sa zúčatnilo vyše 50.000. vojanského mužstva rozneho utvaru dňa 6 septembra pri Kosmálovciach u Levíc, po čom nasledovala 3 ½ hodinova defelírka panu Prezidendovy Republiky Dr. Eduardovy Benešovy! po ktorej vojenskej útvary dľa nariadenia vojenského veliteľstva nastupili ím vykázanú cestu.

Pri defelírke bolo i so pár tisícov civilov, so široko dalekého okolia. Aj znašej obci nás bolo so pár, a jak by sme sa boli tešili, keby sme boli mohli výzbroj našej armadi domácím ukázat. To v šak nebolo možné, stalo sa čo občania neočakávali. Odpoledná, okolo 17 hodini boli

občania prerušený silným hrmotom od Senče, na ktorý šetko vybehlo tým smerom, na hradskej sa objavily dlhý rad utekajúcich strojov, nik nevedel cojeto. Konečne predci sa dovedeli, že sa to „Tanky“ ktoré do včulku len snovín ľud poznal a teras jeden za druhím pres 40 „Tankov“ po prvé za vytalo pres obec tak, že sa na nich každý občan pokohal.

Hasičstvo:

Zvláštnú pozornosť a uznánie je nütno poznamenat dobrovolním hasičským sbôrom za nad ľudskú práci, prekonanú pri požiarí dňa 2. oktobra u Štefana Sádecky, Ivanových a Poláka, ktorého lokalizovania sa zúčastnili.

1. Dobrovolný hasičský sbôr miestný.
2. Dolno Ohaský na čele obvodním hasičským veliteľom a kominarským

majstrom Čaplárom. 3. s Hulu, 4. so Senče, 5. s Bellegu a 6. s Valkázu. členovia hasičských sbôrov s najvätsiu naddanostou a obetavostou, pod dozorom a velením obvodneho dozorca pracova do pol noci, kedy ohen úplne zdolali.

Pri prácach lokalizačných veľku činnosť preukázalo četníctvo s Dolného Ohaja a miestny starosta obce, jako aj obecnstvá bez rozdielu.

Trestný rozkaz.

Od Okresného úradu, ako policajno trestného súdu vo Vrábloch, číslo 1598/1936 priest.

Rudolf Bujdák obyvateľ v obci Rendva cp.246 ukladá sa na základe oznámenia četn. st. Velká Maňa preto, že dňa 3 októbra 1936 navyhnuť

333.

sa motocyklu ktorý mu dal dostatočné znamenie signálom, ale až po dlšom trúbení. pre priestupok § 107 I zák. čl. z r.1890 podľa § penažitý trest 30.- Kč, ktorý má byť zaplatený pod exekúciu do 15 dní od právo platnosti tohoto trestného rozkazu atd.

Obvinený je oprávnený podať odvolanie a žiadať pojednvanie atd.

Veľmo zaujímavý a o jedineľý prípad za mojho života a preto sa sním zapodievam.

Nepoznám zákon s r.1890 som šak toho domnenia, že v r. 1890. ešte motocyklov nebolo, a už by boli na tak vysoký uroveň zákonom povznesené, že roľník by bol mal veľkú pozornosť venovať, či za ním neide motocykel, aby sa za včas vyhol a neurazil motocyklistu, keď že o 100% rýchlejšie uhanie než kónsky povos v

v kluse.

Pomerkujem: že v r.1890 sa táto cesta upravovala za hradskú a roľníctvo snád celeho okresu bolo povinne nanu dovážat s Čifárskej bani kamen, na jednom pár záprahy 1 abo 2 kubične metre. Keď sme ten kamen vozili, nevydel som vozit ani jednom motocikeľ. a včul za demokracie má väčšie právo ako my.

Poznamenám: že ten deň bol vo Vrábloch dobitčí jarmok, na ktorý i menovaný trestany išol na vozi a vieval iných dvoch a nik s nich sa nepamätá na motocikeľ, abo na četnícke oslovenie abo stretnutie sa. Terajšiej dobe, za podobneho jarmoku, beží po hradskej stá dvoj kol a sedlák by sa veru danom páde, nestačil vyhíbovat.

335.

V tomto páde, menovaný podal odvolanie, jaký bude mat výsedok, nie je možná vedieť. Jedno je ale iste, že keď i svoju nevinu dokáže, bude to stať o veľa viac než 30. Kč a nebude mu to mat kádo hradit.

Trestný rozkaz.

Od Okresného úradu, ako policajného trestného súdu vo Vrábloch číslo 477/1936 priest.

Florian Hruška zamestnaním rolník, obyvateľovy v obci Rendva čd. 125. ukladá sa na základe oznámenia úradného preto, že v roku 1935. bez vrchnostenského povolenia uložil na svojom dvore (húmne) stoch slami (krmy) nižšie 200 metrov od obytného domu, čím ohrozuje požiarne bezpečnosť obce. pre priestupok § 7 – nar. kraj. úradu č. 50.000/933. podľa § 141- zák. čl. XI: 1879 penažitý trest 20.Kč. ktorý má byt zaplatený

pod exekúciu do 15 dní od právo platnosti tohoto trestného rozkazu.

Odvolaie príпустne, môže žiadať pojednávanie.

Tieš jedom zaujímavý trestný prípad, pri ktorom mi nútno poznamenat, keď že je spomenutý § 141 – zák. čl. XI: 1879. že v mojom živote prevádzaný nebol, trochu kritiky už aj z iných dôvodov.

Asi od troch rokov sa započalo jeho prevádzanie snád len vo Vrábelskom okresi, pričom poskytuje aj oblachčenie. Asíce: pred mlatbú običajne s bubnom sa dá navedomie, že kďo ste v hunách mlátit obilie, aby si prišol dat do obecnej kancelárie napísať žiadost o povolenie a aby priniesol Kč 5,- na kolkoch a Kč 3,- za napisanie žiadosti. Len tolko a nič viac a môže mlátit, kďe chce. Zaujímavé. Moj sused Hruška, ktorý

hospodárý na 2. (dvoch) uhorských holdíkoch zeme, zaiste nemal tých 8 Kč. a preto je trestaný, trebars ma slamu položenú snád dial, jak ten, ktorý mal možnosť platiť. Ba ma tak ďaleko ako ja, a ja som ani neplatil a ani ma netrestali.

Spítal som sa niektorých, jako znie tá žiadost na povolenie, snád prv než ste podpísali bola Vám prečítaná? Odpovedali mi nič som nepodpisoval len som zaplatil 8 Kč a bolo hottové.

Zákon abo Krajínske nariadenie. Toto by malo zniet rovnako celom štáte! abo Krajiňe! Práve tento rok som bol v Slovenskom Medery, (okres Nové Zámky) kdě pred mlatbú bubnovali po obce, aby každý občan hladel kozle so slamu si uložil, aspon 15. (pätnast metrov) odstavanja. Spítam sa! kolko platia občania za toto povolenie? odpovedali mi, že nič. Teda vo Vrábel-

338.

skom okresi predpis kladenia stošov slamu od stavania 200 metrov, v Novo Zámskom aspon 15 metrov.

Zákon abo nariadenie na ochranu je dobré, keď je mierne dľa potreby a pomerov prevádzane, mnoho poznámók by o podných prípadoch uviect! neidem.

Poznamenam len tiché poznamky ľudu: Dokial sa tak veľmo o nás ňestarali! lepšie sme sa mali.

Exkurzia.

Dna 1 oktobra poriadala hospodárská škola so Slovenského Medera hospodársku exkurziu do pánských viníc a viníc vobec. Výprava dojšla autom. Sprovádzal hu správca hospodárskej školy Slov. Medery, Pán Július Rychtárik, prítomný: Emil Novodvorský notár, Jozef Markusek starosta obce, Pavel Prokopec a Béla Roško. Vzdor tomu, že ten-

to rok boli vinice zničene peronosporu a čiastočne ladovcom predci nevedeli vývin a úrodu, ba viničnú štepnicu, ktorej bolo na 50.000 krásne vyvinutých štepev dost na obdivovať. Prehľadli si sady z amerického viniča, na ktorom dosahoval viničný prút 5-6 metrov. Prešáreň srozními vinohradskými náčinmi atd. No nechíbovalo ani ochutnanie hrozna rozmanitej jakosti, na ktorom sa kochali do vystatia.

Nutno poznamenať, že pán prenájomca veľkostatku a vinič Max. Gemeiner a synovia, prv než exkurzia vyšla na vinice, žádal, žeby ho našťivila v Huli, kde im poukazuje jeho hospodárstvo, ktore teras stojí na najvyšš zbornom úrovni. Koňečne ich pocastovali s výborným rendvanským vínom.

Objednávka.

Nezadlho, Slov. Mederská hosp. škola ob-

340.

jednala s viničnej štepnicí 1500. kusov rozmanitých druhov štepov pre svoju hosp. školu, ktoré ešte tú jaseň a posadli ceny štepov za kus dl'a druhov po 1. Kč až 1.70 Kč.

Urbár.

Jak som prestal na strane 289. tejto knihy o urbáre písať, zase začínám a v práci neustávam do tial, lež práva urbárske nedovedem do ich zákonitej podstaty.

V tejto úplnej tužbe, vybral som som sa dňa 14 septembra do Topolčaniek, aby Panu Prezidentu Republiky podal,

1. úplný opis: podaný panu Prezidentu Osloboditeľovy podaný dňa 21. októbra 1933

2. opis: na pána Kancelára Republiky so dňa 18 januára 1934.

341.

a list, nasledovneho znenia.

Slovutný

Pane Dr. Eduard Beneš!

Prezident Republiky!

*V ucte podpísaný, na základe Vašeho Slavnostného
préjavu v Topolčankách!*

*osmelujem sa obznámit Vás! z niektorými našimi pomerami
v zdor tomu, že mi to nemilo padá pri Vašej nám tak milej
náštive Slovenska.*

*S uctou tu pripojujem dva opise s nichš prvny (1) po
mojom mnohom bez úspešnom chodení a písaní po našich
aministrativných úradoch, podal som Panu Prezidentu
Osloboditelovy! dňa 21 októbra 193.*

*Druhy (2) som poslal na pána Kancelara Prezidenta
Republiky! dňa 18 januára 1934.*

*Na prvny mi bolo zdelené s pánom Kancelárom
Prezidenta Republiky! pod čis. R. 26827/33.*

342.

že moje podanie bolo postúpené ministerstvú v nútra.

Výsledok podania, je opísaný v liste (opis 2) na pána Kancelára Prezidenta Republiky v 3 a 5. bode.

Za pomerkovanie, nachodiace sa v tom, že liste v 6 bode, pán okresný náčelník vo Vrábloch, mňa žaloval za urásku na cti, u Okresného Súdu vo Vrábloch. Okresný Súd, žalobu dávno riešil.

Moje podanie Pánu Prezidentu Osloboditelovy! a pánu Kancelaru Prezidenta Republiky! (na o jediný pád vyš spomenutej v 6 bode) je dakde na administrativnom úrade odložený snád ad akta nevybavený a snád prahom zapadlé.

Slovutný Pane Prezidant Republiky! Keď podánia! ktoré sa konečne postú-

343.

pené s Najvyššiu hlavú štatú! stihne podobný osúd! snád nie je potrebné opisovať ako sa zaobchodí s pospolitým ľuďom, ako aj, že jeho rozhorečnosť je dost oprávnená.

Slovutný Pane Prezident Republiky!

Následkom mojho podania tu pripojených opisov, stou uctiplnú Prosbou a Žiadosťou pred Vás prichádzám, žeby ste na jích vyrešenie obdaril nás pokynom Vašej laskavej dobroty.

V Rende dňa 11 septembra 1936

Svýrazom hlbokej ucti,

Adolf Melíšek

rolník b.senátor.

Odpoved:

Kancelár Prezidenta Republiky!

čís. R-27.719/36 V Praze dňa 18. zari 1936

Pan Adolf Melíšek Rende:

Kancelár prezidenta republiky sdeluje, že podání, jež jste zaslal na adresu

344.

*pána prezidenta republiky dñe 11 záři t.r. zaslanó bylo
ministerstvú v nitra.*

*Za kancelár prezidenta republiky:
nečitatelny podpis.*

Očkávanie výsledku.

*Dña 30. oktobra súc prechladnuty v poteni na posteli,
doniesol mi obecny sluha od Okresného uradu s Vrábel o 8 hod.
39 minut predvolanie, že by som sa v záležitosti urbárskej na
10.hod. dostavil do notárskej kancelarie, Dolný Ohaj.
doručitel mi hovory, že ide i pán starosta obce, dobre, ale já íct
nemôžem, lebo ani moje zdravie, ani počasie mito, nedovolý.
starosta odišol! ale už o 11. hodine bol spät u mna, žeby som
sa pripravil, že pán notár prišol pre mña na aute a ma i spät
doveze, čaká na hradskej. Sobral som sa a šiel.*

345.

V notárskom úrade ma uprimne prijal pán Kováčik, komisár Okresného úradu, s Vráblov, ktorý za prítomnosti pána notára a starostu obce, nadviazal vec súkromnú, na urbariat poznamenajúc, že urbár dostanete naspät, ale aby mala nejaký majetok aj politická obec, čo by ste vraj boli ochotný jej po pustit? Odpovedal som: pán komisár! myslím, že Vám je známe moje podanie Pánu Prezidentu Republiky! a preto sa tu dve možnosti pre Vás! Bud' ho uznáte v plnom znení, abo zamietneme, ja ale stojím pri nom.

Pán komisár! nie je rěc o zamietnutí, ale predci by nebo zle, keď by i tá politická obec mala ten daký majetok, ved i toby bôl Váš.

Dobre pán komisár! aby ste nepovedal, že som tak zlý jak vyzerám! vietě čo! mi sme vyplatili pridel dolnej lúčky o obnose Kč 16.818,- tie nám politická obec vratí,

346.

a my jej lúku pridel Štátným Poz. Úradom prepustíme. dobre?!

Pán komisár sa obráti na pána notára čo na toto povieš?!

Pán notár stisne plecami, toje vraj pre nás to najťažšie, lebo nemame penazí. Náš rozhovor bol hodne dlhý, ale priateľský a uprimný, po ktorom ma a starostu obce pán notar autom zaviezol do Rendvy v ďalšom očakávaní, nevediac nič skutočného.

Napomenutie:

Okresný úrad!

vo Vrábloch.

Čis:10734/1936.

Predmet: Melíšek Adolf v Rendve, veci urbárské-stažnost na postup úradov.

*Byvalým urbárnikom(k rukám starostu polit.obce)
v Rendve.*

Bývalí urbarnici v Rendve nech si zadovážia od krajského súdu 2 hodnoverné

347.

opisy urbárskej dôhody o odlúčení urbárského majetku v Rendve a nech jeden opis dodaju obecnému zastupiteľstvu v Rendve so žiadosťou o prepustenie celého urbárského majetku do držby bývalých urbárnikov a o vydanie osvedčenia, v smysle ktorého politická obec súhlasí, aby záznam o vlastníctve urbárského majetku bol opravený v pozemkovej knihe v prospech bývalých urbárnikov.

Otom že sa tak stalo, nech je sem podaná správa najneskôr do 1. mesiaca.

Vráble dňa 13.nov.1936

nečitateľný podpis

okr. náčelník

Za hodnovernými opisami.

Dňa 26 novembra som vyhadal Krajský súd! v Nitre a požiadal o vydanie hodnoverného opisu o odlúčení urbárského majetku, kde bolo zistené, že urbárské spisy týkajúce sa obce Rendva, nachádza-

348.

ju sa u okresného úradu vo Vrábloch pod čis.11143/35, od 2/XII. 35.

Na okresný úrad.

Dňa 28 novembra som zajašol na Okresný úrad vo Vrábloch, aby vyžiadal spisy, tam bola zmena v okresných komisárov, tak že mi nový komisár nevedel nič povedat.

V slepej uličke.

Vzdor šetkemu priebehu, ktorý smeroval v prospech urbariatu, neviem nič, a nemám sa odkál dovedet.

O priebehu, napísem list na pána Inž. Jindricha Žilku poslanca, ktorý bol milovníkom, zastancom a podporovateľom roľníctvá vôbec.

On mi odpíše, žeby som odpísal, kedy by mohol príncť do Prahy, lebo pán minister zemedelstva sa chce o urbárskej záležitosti osobne informovať.

349.

Termín som určil na 19 novembra, kedy som sa aj dostavil.

Pán minister, zemedelstvá dr. Jozef Zadina ma veľmi uprimne prijal a po krátkom rozhovore, zavolať si pána prednostu technického oddelenia minist. zem. ktorý našimi pomérami bol čiastočne obznámený a preto náš rozhovor sa hodne rozšíril. Pán minister slúbil šetku možnú podporu a dodal, že bude na tom, aby urbáriat dostal svoje organizačné oddelenie v zemedelstve.

Hospodarstvo po stránke chovateľskej:

Že občanstvo obce v chovateľstve dobitka stálo od jakživa na prvotriednej úrovni vôbec, nedá sa popierať. Dnes v zďor v semožnej námahe, stráca potrebné prostriedky.

Jak som to už spomenúl. od nepamäti urbáristi držali dvoch plemených bíchov. plemenného kanca, ba aj plemen-

350.

ného žrebca (vajčáka) od prevzatú urbárskeho majetku politickú obcou, čiastočne plemenáci prestávali. Asi rok ich udržoval Béla Hlaváček, ale svojich vlastných! za udrzavanie 2 bikov sa mu platilo s obecnej pokladni Kč 4000,- a dostal do prenajmu pri bikov urbárské, na teras už obecné lúky. Teras na jeden rok jích mal Štefan Struhár za podobných podmienok.

Ale dňom 1 novembra mu vypršala smluva, dial jích mat nechcel, predal ích jak svov majetok v skutku, o chovatelia obce, zostali bez plemenákov vôbec, lebo ďalší chov, nechcel nik podujat.

Dla zákona, zemedelská obec bez plemenákov nesmie byt a povinna jích je politická obec zadovážit a jích udržovanie

351.

na matky rozvrhnúť a vymôcť. Ťažká úloha. Chovatelia, nie žeby nechceli platiť, ale nemajú penazí. Politická obec, podobne. Navrhuje sa, žeby urbariat kúpil a udržoval dlá starého osvečeného zvyku. Ten podobne nemá začo kúpiť, a ani s čím udržovať, keď že mu bol k tomu určený majetok odobratý a jeho likvidovanie, sktoreho by predci dačo očakával, kďoš vie kedy budú. Takto je chovateľstvo pozbavené bez plemenákov bikóv, kanca, žrebca, (vajčáka) neidem ani spomínať a tak vyzerá v tejto dobe aj naše chovateľské hospodárstvo.

Opakujem; kedy sa tieto nautěšené pomery zmenia na lepsie, nedá sa predvídať a naši hospodáry za plemenitbu mosá sa túlať po susedných obciach, kďo vie do kál.

Remontná komisia: Tento rok vzala s obce 10 koní v cene za kus, Kč 3500 až 4900,-

Odvoďy:

Tento rok dl'a patričn'ých ročník'ov bolo k odvodu povolan'ých 17 mladík'ov, sn'ých bolo odveden'ých 8 a nastúpili aktívnu vojenskú službu, dňa 1. októbra.

Akadémia školskej mládeže:

Dňa 20. decembra 1935 bol zadržaný deň sporivosti so zaujímavým vystúpením žiakov 4-5 ročníka. O význame sporivosti prehovoril pán učiteľ Valentín Švidroň.

Spomenul a nastienil s vecnými dôkazmi potrebu sporenia uš u žiakov, keď že odtiaľ začína výchova budúceho občanstva. Prednášateľ bol odmenený srdečno búrlivým potleskom.

Divadelné hry, 1936.

Dňa 1. a 2. februára zahráli žiaci 6-8 ročníka hru výhovnej tendencie „Zla-

353.

ta nit“ hra tešila sa z veľkého zaujmu detí a dospelých.
Nacvičil učiteľ Štefan Šebo.

V dnoch 5-12. februara predniesli miestny ochotníci divadelnú hru „Ferda Šéfom“ od Janka Vanku. hre vzal aktívnu účasť i pán učiteľ Val. Švidroň v ulohe v skutočného továrniča. Veľmo šikovno a žartóvno hral Dominik Baštrník ulohe „šéfa“ hre sa dostalo od obecnstva zaslúžilej búrlivej odmeni. na cvičil správca učiteľ F. Bachnák a uč. Švidroň.

Deň vtáčkov a stromkov.

Dna 13 apríla bol zadržaný Den vtáčkov a stromkov, o jeho význame sletne a stručne prehovoril pán učiteľ Štefan Šebo, a pán učiteľ Valent Švidroň. Dietky složili slub, že budú chrániť vtáčkov a krásu prírody.

Dňa 24 mája bola smútočná spomienka na neb. dr. Rastislava Milana Štefánika, prvého ministra vojny a narodnej obrany Čsl. Republiky.

Súčasne bôl zadržaný deň Matiek. O pestrý program sa zaslúžili všetci páni učitelia miestny. Nadmieru zaujímavie boli „Ciganky“ a jích tanec nacvičené pani učiteľkú slečnú Rozáliu Bekényiovú. Význam dňa matiek vyzdvihol pán učiteľ Valentín Švidroň.

Divadlo.

Dňa 5 decembra previedli previedli deti školské nižších ročníkov hru „Mikuláš“ a „Vianočné prekvapenie“ obecnstvo obdivovalo pekné výkony malých detí. Hri nacvičovala pani učiteľka slečna Rozália Bekényiova. Súčasne sa rozdali dary, ktoré vďačné deti pripravily rodičom.

Obecná Rada a finančná komisia.

Dňa 15 októbra zasedala obecná rada a finančná komisia, prejednávúc žiadosť porodnej asistentky o zvýšenie ročného dôchodu, s Kč. 600.-, na Kč. 1200.-, za účelom, aby bola za člena okresnej nemocenskej poisťovni.

2.tie:) o zvýšenie fondu pre chudobných.

3.tie:) o založenie kmenového fondu.

4.tie:) kto má byť poverený s vydávaním dobitších pasív.

Dňa 31 októbra zasedal zastupiteľský sbôr obce, prejednal rozpočet obce na rok 1937. a odhlasoval vypustiť urbársky majetok.

Dňa 9 decembra na zasadnutí prejednálo zastupiteľstvo obce, 1, chov plemienákov, 2, nočný strážník a chotárny hájník.

Dňa 17 decembra znovu jednálo o plemienákov, čo skončilo bez výsledku, nemajúc prostriedkov ani pol. obec, ani urbár.

356.

Uzatvórka:

Záznam s roky 1936 uzatváram,
v Rendeve dňa 11 marca 1937.

Adolf Melíšek
kronikár.

Uzatvorku záznamov s roky 1936 s chvalujeme a overujeme,
v Rendeve dňa 11 marca 1937.
členovia letopisnej komisie.

1937

Urbár!

Zastupiteľstvu obce Rendeva! v Rendeve.
čís. 10734/1936.

Podpísaný na základe úpravy okresného úradu vo Vrábloch
podvyš udanými čís. a v méne urbaristov v Rendeve žiadam!
ráčte sa uzniest: 1., komu priznávate vlastnícké právo na
nerozdelený majetok v po-

357.

zemko-knižnej vložke 55, pod menom Gemeinde Beritz! či politickej obce a či urbariatu. 2.) komu priznávate vlastnícké právo na majetok v pozemko-knižnej vložke čis. 767 kath. obce Húl, prídel Štátneho Pozemkového úradu, pozemko-knižne v telené v prospech politickej obce Rendva, prídelový obnos Kč.16.818.- vyplátili urbáristi. 3.) komu priznávate právo na obligát regálneho práva dľa § 19. XXXVI. zak. čl. s r. 1888. 4.) komu priznávate polovné právo na polovny chotár obce Rendva, dľa § 3 zak. čl. XX. s roku 1883 a nariadenia čis.61.081/1904 F.M. 5.) či je politická obec ochotná previesť v priateľskom pomere z účtovanie z urbáristi.

v Rendve dňa 26 januára 1937

Adolf Melišek
urb..predseda.

original prebral v
Rendve 26.I.1937
Fabri, starosta

358.

Dňa 25. januára skrz urbár vo Vrábľoch, na okresnom urade, notár Kubík, starosta Fábri a urb. predseda Melíšek.

Dňa 29. januára obecná rada a finančná komisia sa uzniesla vydat späť urbáristom a toto uznesenie odporúča zastupiteľstvu obce na schválenie.

Dľa výpisu so zápisnice spísanej dňa 4. júna 1937, v zasadnutí obecného zastupiteľstva obce Rendva, čis 12/1937, zast. -3240/1936. adm. v žiadosti pod na predoslých stranách čis. 10734/1936, aš na 4.) poľovné právo, ktoré ešte okresný úrad ne prejednal, zastupiteľstvo hlasujúc dľa mén sa uznieslo jednohlasne žiadanie majetky urbaristom pre pustit pozemkooknižne na meno urbar. na trovy politickej obce dať prepísať.

Podpisi zastupiteľského sbôru a urbarského výboru.

Trigonometrické kamene.

Dňa 14. júla bolo prevádzané úradné

zistenie katasterne mernických kamenov (trigonometrie) za sadených v roku 1890, za účinkovaňá komisára katasterne mernického úradu v Zlatých Moravcoch, inž. Kamberský Václava a jeho pomocníka Záhorský Pavla, starostu obce Fábri Štefana a douverníka obce Melíšek Adolfa. zistených bolo 5 kath. mernických kamenov, sktórych len jedon bol zodpovedný, apre 4 moseli byt hradenie s novími zadováženími v Levicách, na meste kus za Kč. 55. vo vahe pres 400 Kg. Kamene boli sadené správne na staré základné miesta. v hlúbke pod kameni je umiestnenie kusky kamena, tehel, skla a kováčské trosky, na których je štvorcový kamen v priemere 10 x 30 a 50 centimetrov, na jeho strede je križ + a nan je zasadený hlavný kamen na vrchu označený + Křížom.

Pod kamenom a kniezdcom kamena od Fiša, je uložena pivová flaša za štuplovaná a v nej je papier s nápisom poznámok s terajších dób.

Zasedanie.

Dňa 2 septembra za sedala obecná rada a finančná komisia, prejednávajúc rozpočet obce na rok 1938, pričom bolo poukázané na nezrovnalosti obecných výdavkov. Ponevác, obec jako podporovateľ a udržovateľ, administratívnych, socialne pečlivých, školských a iných nákladných útvarov, s ktorých väčšia časť sa tíče v plánu obce označených pod menom domovina, bývajúcich obyvateľov patriacích ku katasternej obce Hull! kde aj dane a obecné a iné prirášky platia, na tarchu sa obce Rendva, ku ktorej sa i domoský priznávajú. obecná rada a finančná komi-

sia sa konečne rozhodla že so stránky poplatníctvá jeto neudržateľné. Apreto sa uzniesli, za účelom vyriešenia tejto nútnej veci poverit pána vedúceho notára Františka Kubíka a Adolfa Melišeka, ktorý by stupili styk so zastupiteľstvom obce Hull, na druhej strane, žeby prehliadli staré spysi a mapy, dl'a ktorých otazná časť chotára asi 1000 katastrálnych holdov prináležala k obce Rendva, aby tento chotár bol späť privtelený i poplatkove a nie len po stránke tarchi.

Dna 9 septembra podal správu o výsledku spoverenia vyš.označeného Adolf Melišek, pomerkujúc, že v archive Krajského súdu v Nitre nenachodia sa žiadné spisy abo mapy stahujúce sa na chotar obce Rendva před a po odlúčení urbárského majetku od vel-

ko statku. Apreto vyhladal Generálne finančné riaditeľstvo Finančný úrad v Bratislave, kde medzi inými vynajšol i nákras mapy s chotára obce Rendva pred odlúčením urbárskeho majetku, dl'a ktorého vysvitá, že na platenie obecných prirážok s obce Rendva je do 1000 kt.j. pri v teleno k obce Hull.

Pomerkujem: že okolo roku 1885, naši predkovia zvolili za obvodneho notára obcí Dolný Ohaj Rendva a Hull, Futala Jakuba, rolnického syna a rodáka s obce Hull. Tedy právo volit notára mali v zájomné obce. Pán notár Futala sa Rendve odmenil tým, že do 1000 kath. holdóv, na platenie obecných prirážok v prospech obce Rendva, preniesol na svoju rodnú obec Hull, čo sa teras na občanoch obce Rendva, veľmi pomvstvý. Nie je zistené, jak sa to-

363.

toto stalo, lebo aj vtedy bol potrebný súhlas väčšiny zastupiteľstva obce. Zastupiteľstvo obce Hull je ochotné prepustiť istú časť schotára, spät, v jednaní sa pokračuje.

Zábavy:

Tento rok keď už aj hospodársky veľmi ťažký a trpký, ale na zábavy bohatý. Tak, v hostinci Uhrík boli tanečné zábavy s ciganskú hudbu dní! 8 februára. 29 marca. 17 a 18 mája. 6 júna. 29 júla. a 6 septembra. V hostinci Ražo. 29 marca. 2 apríla. 17 a 18 mája. 13 júla. 29 augusta a 7 novembra. šetko poriadané mládežú, za pomoci hostinských.

Hasičstvo:

Dňa kúpila obec Rendva modernu a v dobrom stave strekačku od obce Vráble, za Kč pre obec, a dobrovoľný hasičsky sbôr obce.

Odvody:

Dňa 28 apríla boli odvodi, so 16 odvodom

364.

povinných, 7 bolo odvedených.

Nášťivy:

Dňa 20 júli našťivili obec 1 bateria Čs. delostreleckého pluku čis. s Malacék a prenocovali v obci.

Cirkevná zmena:

Dňa 1 septembra odíjšol s rim. káth. farského úradu s Fíša duchovný spravca veladôstojny Jozef Gverķ asesor, na spravovanie rim. káth. fáry vo Vrábloch.

Farský úrad a duchovnú správu tohože dňa prebral vo Fíši! veladôstojný Jozef Gajdoš, kaplan z Levíc, a rodák so susednej obce Hull.

V obci politické intriky!

Terajší starosta obce Štefan Fábry na základe volebného zákona dostal mandat od voličov Hlinkovej slovenskej ľudovej strany miestnej organizácie, ktorá pri volbe obdržala 5 mandátov s 15 tich, sktórych je potrebná nad-

polovičná väčšina k voľbe starostu, teda aj v tomto prípade, starostu volili aj iné strany. Jäsen sa rozniesla správa po obce, že miestna organizácia Hlinkovej ľudovej strany ide pozbaviť starostu mandátu a tým aj starostenstvá. Že niečo bolo poďuťató, je nepopierateľné, lebo starosta výzvu od ústredia strany, okresného a notárskeho úradu, aby sa ospravedlnil. Prečo, prečo nie, starosta odpovedi ňedal, ale koniec koncom pozbavený neni.

Prečo bolo žiadané pozbavenie mandátu a starostenstvá, zistiť sa nedalo, a preto som pomenoval, že politické intriky! lebo v mnohých pádoch dňes to vyzerá tak! že i starosta obce jak neni predseda strany, mal by sa obzerat na predsedu strany, a bez jeho povolenia by nemal nič poďuťat. To-

to sa má menovať *Autonomia*.

Prednásky:

Dňa 15 apríla ku školským dieťkam prednášal učiteľ a spravca školy František Bachnák ku dnu vtáčkóv a stromkóv.

Ďen maték.

Dňa 13 mája bol zadržaný deň Maték spestrím programom, pri ktorom sa zvlášť vyznamenali deti 6-8 ročníka cvičeniami skupinách. Ku dnu matek prehovoril p. učiteľ Valentín Švidroň, zdôraznil výchovu detí s rodičmi a dokázal, že dieta je jako vosk, dá sa formovať podľa vôľe rodičov, z vlást matky, čo bolo odmeneno s veselým potleskom.

Prednáška:

Dňa 8 decembra, prednášal miestnej škole pán Jozef Dvorák profesor hospodárskej školy v Komárne, veľmi stručne a poučne, o chorobách, poľných, plodín.

Prednáška:

Dňa 12. decembra prednášal p. učiteľ Valentín Švidroň v miestnej ľudovej škole na témá: „či sme sami vo svete“ veľmi zaujímave.

Prednáška:

Dňa 16 decembra, prednášal p. učiteľ Valentín Švidroň na téma: a) „čo nám dala republika Česko-slovenská po stránke politickej a sociálnej“ b) „Či bolo lepšie pred prevratom?“

Prednáška:

Dňa 20 decembra prednášal p. učiteľ Valentín Švidroň na téma: „O potrebe demokratizmu“ a „Branná výchova“

Úroda:

Zrnatá úroda bola slabá. priemer žita (pšenice) po katasternom holde bol 650. kg. raži, 700. Kg. jačmena 600. kg. uroda kukurice bola dobrá. priemer po 1. kath. holde 1600. kgr. zemiakov, (krumpel.) bolo málo a aj to, jak zdegenerované.

368.

Na krm, bola dobrá úroda, zvlášť podarili sa krme na poliách, ktoré od rokov zlýhali, jätelina lucerna, gombačka, espargéta, inkarnát, muhar atd. dali uspokojujúcu úrodu.

Ceni obilia:

Po sklízne, začiatkom odpredaju, boli ceni za 100. kg.

žita, (pšenice) Kč. za 100 kg. räži. Kč. za 100. kg. jačmena Kč. za 100. kg. kukurice Kč. Krm s jäsene nebola hladaná.

Všeobecné verejné cvičenie Civilného proti leteckého útoku.

Dňa 30 decembra o 20, hodine za všeobecného poplachu, zvonenia na bok a ozveny trúby na hasičov, miestny odbor civilnej proti leteckej obrany so samaritanským sbôrom zahajil cvičenie, ktoré aj so stránky obecnstvá nad očakávanie, vydarilo. miestny cvičiteľ,

369.

je Tomáš Slovák a páni učitelia.

Uzátvorka:

Záznam s roku 1937 uzatváram.

v Rendeve dňa 25 marca 1938.

Adolf Melíšek

kronikár.

Uzatvorku záznamov s roku 1937, schvalujeme a overujeme,

v Rendeve dňa marca 1938.

starosta.

členovia letopisnej komisie.

1938.

Volba školskej stolici.

Dna 9 januára, za prítomnosti vďp. farára Gajdoš Jozefa a miestného obecnstva bola volba rim. kath. školskej stolice. zvolený boli: Klásai Demiter jak svetský predseda, Melíšek Jozef, kurátor,

370.

Hlavaček Vojtech, Košťálik Adolf, Ivan Štefan, Melíšek Demiter, Struhár Štefan, Košťálik Štefan, Hercek Vojtech, Melíšek Pavel, členovia školskej stolice, školským notárom, Bachnák František, učitel a správca školy.

Zmena kostolníka.

Dňa 9 januára, školská stolica, za prítomnosti vdp. farára Gajdoš Jozefa za menila rim. káth. kostolníka Bugri Ferdinanda, ktorý túto službu konal pres 40 rokóv, a na jeho mesto zvolila Mrván Štefana.

Civilná proti letecká obrana.

Dňa 9 januára, miestný sbor proti leteckej obrani usporiadal proti letecké cvičenie pres 3 hodini, spojene sprednášku pre sbor a miestné obyvatelstvo.

Požiare.

Dňa 27 januára na ráno o 3 hodine, vypukol požiar v dome Jána Bélický. Poveternosti nebolo vôbec a požiarom obed padol iba tento dom. príčina vzniku požiaru sa nezistila.

Dňa 7 marca o 18 hod. 30, vypukol požiar v humňe Fábri Štefana, chitil sa kozel slami. požiar sa rozšíril aj na pajtu, sktorú zhorelo mnoho krmu a hospodárskeho náradia.

Další poškodený boli: Hrusovský Štefan, ktorému shorela slama. Jamriška Jozef, ktorému shorel plevinec, krm a slama. Melíšek Vinco a Melíšek Michal, ktorým shorela krm a slama. príčina vzniku požiaru, nebola zistená.

Dňa 19 augusta o 22 hod. 30 m. vypukol ohen v dome Štefana Majerčíka, (v hnilom kúte) ohnom poškodených bolo na oby-

372.

nom stavaní 8 chudobných malo roľníkov, ktorým krem kritini domov, zhorel šetok drobný hospodarský riad. Bugri Melichera manželka utrpela značné popálenini. v znik požiaru, ňebol zisteny. Škody požiarimi zapríčinené, boli len čiastočne spoistenia na hrađené.

Porada.

Dňa 29 januára bola v Rendve urbárská porada pre okolie, ktorej sa z účastnili zástupcoviá urbárských obcí: Hull, Velká Mána, Teldince, Fiš, Belleg a Baračka. porada bola v hostinci Uhrík.

Oslava. 30. januara.

Spríležitosti 60 ročných, narodenín dr. Milana Hodžu, ministerského predsedu Česko-Slovenskéj vlády jak slovenského syna, usporádaná bola pre mládeš tanečná zábava, v hostinci Račo, ktorá mala raz národný.

Odvodý.

Dna 9 apríla boli vojenské odvodý. k odvodom povinných, bolo 11, a sných odvedených bolo 5.

Nehody:

Dňa 11 mája, vojenské tašké auto s dôstojnici, za pajtú Jána Benda, narazilo na jahodu hrubú o priemere 35 ctm. a vyvalilo hu aj sklátom, a hnet zastalo. úraz neutrpel nikdo.

Dňa 24 mája išlo od Levíc ciklistické a motorizované čl. vojko s merom Šurany, na zatáčke pri železničnej zástavke v Rendve, narazil jedon autó na železný stlp ukazující znat trati, nahol ho a vykótil sa do priekopy. na aute bol poskodený blato lapač. ináč sa nič nestalo.

Dňa 10, októbra vinohradský hajnik Štefan Bugri (:kičinov:) nehal si doma hajnický brovning raže 9 mm.

ktorý začali prehliadať jeho dvá najstarší synovia, 17 r. Štefan a 16 r. Jozef, až konečne každý sa ho chcel zmocniť a preto sa začali oň natahovať, v tom sa poistka spustila a voláktorý spustil spúšť! a v tom zarachotila rana, rovno do prs Jozefovy, ktorý klesol na zem chnet ho zaviezli do Levickej nemocnici, kde zraneniu podľahol a bol tam aj pochovaný. chlapani nevedeli že je brovning na bytý.

Mimoriadne cvičenie vo zbrane.

Dňa 21 mája boli pozvaný na mimoriadne cvičenie do zbrane z ročníkov II. zálohy, a behom 6 hodín, nastúpili cestu, Štefan Ivan(:Demitrov:) Bajla Bonaventúr, Bujdák Rudolf, Molda Bartolén, Malík Štefan a Vlasák Štefan, cvičenie malo trvať 28 dní, ale o pár dní boli prepúšťaný, len Bujdák Rudo a Molda Bartolen aš

375.

po 28 dňoch. toto cvičenie bolo údajne s dôsledkov napjatia zahraničnej situácie.

Mimoriadná voľba starostu obce.

Dňa 10 júna došlo k mimoriadnej voľbe starostu obce asíce:

Dľa zákona voľby zastupiteľstvá do obce 1932, starostom obce, dľa tehďajších politických zásád, stalsa za Hlinkovú Slovenskú ľudovu stranu miestnej organizácie Fábry Štefan, agilny roľník, ktorý spočiatku zastupoval tento úrad na všeobecné uspokojenie v zdor tomu, že v obci jestvovalo 6-7 politických strán, ktoré si nad obecným úradom vindikovali, neobmedzené právo a snád i rozhodovanié k torému padol za obet starosta obce Fábry Štefan, ktorého napadla miestná organizácia strany, od ktorej mal mandát zastupiteľský a

376.

išla ho pozbavit mandátu a sním aj úradu starostu v tom domnení, že starosta bude zase so strany. ponevác strana nemala s 15ti len 5, mandátov a začali sa ozívat hlasi, že starosta bude z inej strany, chceli napadnutie Fabriho odvolať, ale vrchnosť to nedovolila a tak dňa 10 júna došlo k novej volbe starostu obce, nim sa stal agilný občan Ivan Štefan, (:Demitrov:) väčšinu hlasov zastupiteľstvá obce 9proti 6 hlasom. Proti tejto volbe tiež boli robené námetky, a tak dňa 1. júla zastupovanie starostu, prebral pod starosta Melišek Ján (:Galibov:) až konečne dňa 5 augusta prebral úrad starostu obce zvolený Ivan Štefan.

Mobilizácia.

Dňa 24 septembra bola vyhlásená

377.

mobilizácia, dl'a ktorej bolo povolane do zbrane 20 ročníkov vojo povinných, na odvodených 1918 aš 1938, jich počet s obce činil 73 mužov.

Dňa 25 septembra bolo k vojsku odovzdaných 7 evidenčných koní.

Dňa 26 septembra bolo z obce predvedených 17 koní spóstroji a vozmi, ale boli spät prepustené, len Sádecký Štefanov vóz bol zadržaný a vojskom upotrebený.

Toto šetko zapríčinilo veľký nával ľudu potažne koní, a preto zriadzujúce práce šli velmo pomáli.

Ubitovanie vojska.

Dňa 3 oktobra prišol do obce ubitovací oddiel 1 prápora 83 pešieho pluku, (:Pražský:) a 4 oktobra na ráno od 1, do 3tej hodini prišol celý prápor vojska aj strénom a kuchinami, pod velením štábneho kapitána Vlach-a.

Veliteľstvo prápora, poskytlo miestnym obyvateľom veľmi značnú podporu s tým, že vystrojené súč značným počtom pevných koní, ktoré dalo do hospodárskej práce k dispozícii ľudu, na veškeré práce. Len tomuto sa možno poďakovať, že jäsenná sejba a ina oračka, v tomto roku skončená bola tak, jak po iné roky. Nebit tejto pomoci, veľmi mnoho by bolo zostalo neposiaté a nezorané. Keďže sa stali i priechmati, veliteľstvo nariadilo za dennú prácu na muža s koňmi 12 Kč platiť. vojáci pracujúci na koňoch, veľmi svedomite pracovali, ale aj ostatne vojsko ubytovane v obci sa veľmi slušne chovalo tak, že nikdo nemal sťažnosť. Dňa 7 novembra ráno o 4 hodine vojsko v poriadku a ticho, opustilo obec.

Iné vojsko.

379.

Dňa 7 novembra večier, ubytovali sa v obce delostrelci raže 15 ctm. prenocovali a odpoľodnia 8 novb. odcestovali preč.

Dňa 8 novembra prisli na 3 vojenských automobíloch ubitovatelia 11 horského kombinovaného pluku čis.31, na večier prišol celý pluk, prenocoval a ráno smerom na Vráble odijšól.

Dňa 9 novembra prišli do obce četníctvó, pohraničná finančná stráž a vojsko tvôriacé zadné straže vojskovy uberajúcému sa na uzemie Slovenska. Táto stráž prenocovala na tak zvanej prostrednej ceste.

Dňa 10 novbr. šetko odtiahlo.

Historické rozhodnutie!

Rím, Berlín!

Dňa 2 ho novembra svetom preletené rozhodnutie Rím, Berlín vo Wiedni ozvalo sa i v obci, jako aj, že obec Rendva od tejto doby prináleží ku královstvá Madarskému. Túto zvest, obyvatelstvá z uspokojením a bez v

šetkých poznámok, ba okázale prijalo, tešiac sa, že nebezpečenstvo hroziacej války je do končeno a svojích milých čo skoro uvidiá v rodinnom kruhu.

Slávné uvítanie maďarského vojska.

Dňa 10 novembra o 10 hod 30 minutiach, zavítalo maďarské vojsko na čele jedného nadporučíka pozostávajúce z jednej četi, ktorých po slávo bránu ozdobenu čačinú a národnými prápori a stuchámi prvý privítal Ivan Štefan starosta obce v reči slovenskej, ponom prehovoril pán učitel Švidron maďarský! zaním krásnú bázen povedala Valentová Maria v reči maďarskej! po nej prehovoril pán spravca školy Bachňák František maďarský! a nakoniec, obchodník a hostinský Uhrík Gejza maďarský. počom bola zazpíevaná maďarská

himna, Isten áld meg a magyar!

Pán nadporučík velmo v znešenej reči za milé privítanie podakoval a rozlúčiac sa a sprovádzaný zástupom občanov pod vlajkami, nastúpil cestu smerom Žit. Fedímešu.

Oslava.

Deň 6 ho decembra, vyročná pamiatka sv. Mikuláša! bôl zasvätený na poctu Jeho Vysokej Exelencie! vlárára královstvá maďarského Mikuláša Horthi! ktorý deň sviatočnej nálade ľud' sa z účastnil slávnostných Boho služieb.

Demobilizácia.

Jak jeto už poznamenanie, že dňa 2 ho novembra bolo prehlásené ktoré uzemie pripadne k maďarsku, i na toto územie patriáci nastúpivší dňa 24 sept. vojenskú službu mužovia, velmo pomáli, ba taško boli pripúšťaný k demobilizácie. Nie jedna ženička sa pohoršila, že muž čupie a postáva na vojne a ona mosí krmit koňe, Kravy,

práca doma i na poli stojí, niet, kďo by niečo zahľadal atď. Boloto nedôstojné a pod kritiku, keď sa niektorý pripojený k maďarsku, vyše jak po mesiaci vracali domov.

Nič lepšie to nevyzeralo z vrátením evidenčných koní, keď ešte ani na nový rok 1939, dost hodné procento jích, nebolo späť u svojich majitelov. či v šetké prínđu spät, ači obdržia majitelia náhradu zaňe, jako aj za stratu času na prácách! nič nevie. (:a tak najmenej ctený roľník, mosí odnieť najviac! poznámka kronikára:)

Zábavy.

Miestná mládeš poriadala tanečne zábavy za účasti cigánskej hudby predňáka Aladára s obce Belleq! ktoré našťivilo mládeš z okolitých obci hojnou počte, v hostinci Uhrík Gejzu, dňa 2 januára,

383.

dňa 30,ho januára a dňa 8 mája v hostinci Rako Jozefa, dňa 30 ho januára, dňa 1 mája a dňoch 6 a 7 júna. zabavy mali veľmi veselý priebech a končili priateľskú náladú, bez najmensej výtrznosti v pokoji.

Súpis ľudu.

V dňoch 15 až 20. decembra bôl súpis ľudu dl'a ktorého ma obec Rendva 1045 obyvateľov, sktórych národnosti Slovenskéj je 98,04 % ta, magyarskéj 1,06 % ta.

Uzatvórka.

Záznam s roku 1938, uzatváram

V Rendve dna 9-ho marca 1939

Melišek Adolf

kronikár.

Uzatvórku záznamov s roku 1938 schvalujeme a overujeme.

V Rendve dňa 9 marca 1939

členovia letopisnej komisie.

<u>Soznam obsahu.</u>	strana
Titulná strana	1.
Overenie strán pamätnej knihy....	2.
Zápisnica o založení pamätnej knihy a voľba kronikára	3.
Životopisné údaje kronikára.....	6.
Prvá časť obecnej kroniky.....	12.
Počet obytných domov.....	13.
Znamenitosti v obce a pomenovanie ulíc.....	14.
Počet obyvateľov v obce.....	18.
Náboženstvo.....	
Poznámka k znamenitostiam obce.....	
Chotár obce.....	
Pozemková daň.....	19.
Prirášky k priamej dani.....	20.
Domová daň.....	
Niektoré znamenitosti z jedného ľudského veku.....	21.
Po stránke jazykovej a národnostnej....	
Čítanie a písanie	23.

	<i>strana.</i>
<i>Zmena ľudového kroja</i>	24.
<i>Svetová válka</i>	28.
<i>Menoslov padlých vo válke</i>	33.
<i>Menoslov do zajatia padlých</i>	
<i>Menoslov ostatných občanov vo svetovej válke z účastnivších sa</i>	35.
<i>Hospodarské pomery pres válku</i>	37.
<i>Cudzí válečný zajatci</i>	41.
<i>Iné pracovné pres válečné sili</i>	
<i>Vznik Česko-slovenského štátu</i>	42.
<i>Rábuju</i>	44.
<i>Varia pálené s rāži</i>	49.
<i>Rychtárské volby</i>	50.
<i>Rozdiel pri voľbách pred a po prévrate</i>	52.
<i>Kdo bol kandidovaný s obce do okresu, župi, krajinského zastupiteľstvá a parlamentu</i>	53.
<i>Prvky hospodárskeho stanoviska</i>	54.
<i>Kolkovanie penazý</i>	55.
<i>Doprava do obce</i>	56.

	<i>strana.</i>
<i>Železnica a jej stavba</i>	57.
<i>Verejná správa obce</i>	59.
<i>Rychtáry obce od pamäti</i>	60.
<i>Členovia finančnej komisie v obce</i>	61.
<i>Členovia hospodárskej komisie v obce</i>	
<i>Členovia stavebnej komisie v obce</i>	
<i>Členovia miestnej volebnej komisie v obce</i>	
<i>Členovia socialnej komisie v obce</i>	
<i>Iné urady v obce</i>	
<i>Čestný občania</i>	
<i>Školený ľudia z obce</i>	
<i>Maďarský bolševici v obci</i>	65.
<i>Nové prekvapenie</i>	67.
<i>Prečo spomínam často moju osobu .</i>	88.
<i>Stavebný ruch</i>	
<i>Požiare</i>	92.
<i>Hasičstvo</i>	99.
<i>Nočná stráž</i>	101.
<i>Krádeže</i>	102.
<i>Mzdy u poľnohospodárstvá</i>	104.

	<i>strana.</i>
<i>Mzdy žatve.....</i>	105.
<i>Mzdy sluňov.....</i>	106.
<i>Mzdy slušiek.....</i>	
<i>Mzdy u veľkostatku.....</i>	
<i>Mzdy u veľkostatku v žatve.....</i>	107.
<i>Mzdy u veľkostatku sluňov.....</i>	108.
<i>Výplata mzdy u veľkostatku.....</i>	109.
<i>Kolektívne smluvy.....</i>	
<i>Obchody</i>	117.
<i>Spolky.....</i>	121.
<i>Iné dnešné obchody.....</i>	129.
<i>Živnostníctvo.....</i>	130.
<i>Pestovanie koní.....</i>	132.
<i>Pestovanie hovädzieho dobitka.....</i>	135.
<i>Pestovanie ošípaných.....</i>	136.
<i>Hidinarstvo.....</i>	139.
<i>Čelárstvo</i>	140.
<i>Po stránke jarmočnej.....</i>	141.
<i>Po stránke obchodnej.....</i>	
<i>Školi.....</i>	143.

	<i>strana.</i>
<i>Kostol.....</i>	146.
<i>Oltár v kostole.....</i>	147.
<i>Zvony.....</i>	
<i>Posviacka zvonov.....</i>	152.
<i>Cintorín.....</i>	158.
<i>Anekdoty.....</i>	159.
<i>Mlyn.....</i>	166.
<i>Nový moderný mlyn.....</i>	170.
<i>Pošta, telegraf a telefon.....</i>	176.
<i>Radio.....</i>	178.
<i>Elektrizácia a osvetlenie obce.....</i>	179.
<i>Auto.....</i>	179.
<i>Sport.....</i>	180.
<i>Čítací kruch.....</i>	
<i>Zábavy.....</i>	182.
<i>Odvodý.....</i>	
<i>Živelné pohromi.....</i>	184.
<i>Jak vyzeral súcit voči postíženým..</i>	195.
<i>Za odpomomoženie hospodárskej krizi.....</i>	198.
<i>Usporné opatrenie a urbár.....</i>	200.

	<i>strana.</i>
<i>Prečo sa toto šetko dialo.....</i>	208.
<i>Polovný revír.....</i>	220.
<i>Suchota.....</i>	221.
<i>Výchrice.....</i>	222.
<i>Hromobitie.....</i>	223.
<i>Tuhá zima.....</i>	224.
<i>Uzatvorka s roku 1933 roku.....</i>	225.
1934	
<i>Urbáriat.....</i>	226.
<i>Naše dôkazi.....</i>	229.
<i>Výsledok.....</i>	232.
<i>Zápisnica.....</i>	237.
<i>Iné následky</i>	249.
<i>Požiare.....</i>	251.
<i>Útok na okno starostu obce.....</i>	252.
<i>Počasie.....</i>	254.
<i>Úroda.....</i>	255.
<i>Obilný monopol.....</i>	259.
<i>Hospodárske moratórium.....</i>	261.
<i>Odvodý.....</i>	262.

<i>Remotná komisia.....</i>	262.
<i>Zábavy</i>	262.
<i>Úzatvorka s roku 1934.....</i>	263.
<i>Začiatok roku 1935.....</i>	263.
<i>Počasié.....</i>	263.
<i>Úroda.....</i>	265.
<i>Náštevy.....</i>	267.
<i>Požiare.....</i>	269.
<i>Hromobitie.....</i>	
<i>Krádeže.....</i>	270.
<i>Viznamenania.....</i>	271.
<i>Poznámka.....</i>	279.
<i>Po stránke svedomitosti.....</i>	282.
<i>Katastrofálne nebespečie.....</i>	285.
<i>Povinnosť ači pomstva?.....</i>	287.
<i>Prenájom.....</i>	288.
<i>Urbár.....</i>	289.
<i>Odpoveď.....</i>	290.
<i>Obilná spoločnosť.....</i>	292.
<i>Volby do poslaneckej snemovne..</i>	294.

396.

<i>Volby do senátu.....</i>	296.
<i>Volby do Krajinsk. zastupitelstvá..</i>	298.
<i>Volby do Okresného zastupitelstvá</i>	299.
<i>Nový obchod.....</i>	301.
<i>Remontná komisia.....</i>	
<i>Odvody.....</i>	302.
<i>Divadelné predstavenie.....</i>	302.
<i>Zábavy</i>	304.
<i>Iné zábavy</i>	304.
<i>Uzatvorka s roku 1935.....</i>	305.

1936.

<i>Náboženstvo</i>	305.
<i>Kúpa a predaj.....</i>	306.
<i>Nový obchod.....</i>	307.
<i>Jarná sejba.....</i>	307.
<i>Préval</i>	307.
<i>Hromobitie.....</i>	309.
<i>Náštevky.....</i>	313.
<i>Požiare.....</i>	313.
<i>Horý!.....</i>	316.

<i>Žatva</i>	317.
<i>Iná úroda</i>	320.
<i>Ladovec</i>	324.
<i>Prednášky</i>	324.
<i>Zábavy</i>	325.
<i>Okresný Súd na tvár miesta</i>	327.
<i>Násilnosť</i>	328.
<i>Po prvýkrát</i>	330.
<i>Hasičstvo</i>	331.
<i>Trestný rozkaz</i>	332.
<i>Exekúcia</i>	338.
<i>Objednávka</i>	339.
<i>Urbár</i>	340.
<i>Odpoveď</i>	343.
<i>Očakávanie výsledku</i>	344.
<i>Napomenutie</i>	346.
<i>Za hodnovernými spisami</i>	347.
<i>V slepěj uličke</i>	348.
<i>Na Okresný úrad</i>	348.
<i>Hospodárstvo po stránke chovateľskej</i>	349.

398.

<i>Remontna komisia.....</i>	351.
<i>Odvodý</i>	352.
<i>Akademia školskej mládeže.....</i>	352.
<i>Divadelné hry.....</i>	352.
<i>Deň vtáčkov a stromkov.....</i>	353.
<i>Divadlo.....</i>	354.
<i>Obecná Rada a finančná komisia...</i>	354.
<i>Uzatvórka 1936</i>	356.

1937.

<i>Urbár.....</i>	356.
<i>Trigonometrické kameňe.....</i>	358.
<i>Zasedanie</i>	360.
<i>Zábavy</i>	363.
<i>Hasičstvo.....</i>	363.
<i>Odvodý.....</i>	363.
<i>Náštiny.....</i>	364.
<i>Cirkevná zmena.....</i>	364.
<i>Vobci, politické intriky.....</i>	364.
<i>Prednásky</i>	366.
<i>Úroda.....</i>	367.

399.

<i>Ceny obilia.....</i>	368.
<i>Všeobecné cvičenie civilné proti leteckému útoky.....</i>	368.
<i>Uzatvorka 1937.....</i>	369.

1938.

<i>Volba školskej stolice.....</i>	369.
<i>Zmena kostolníka.....</i>	370.
<i>Civilná proti letecká obrana.....</i>	370.
<i>Požiare</i>	371.
<i>Porada</i>	372.
<i>Oslava</i>	372.
<i>Odvody.....</i>	373.
<i>Nehody</i>	373.
<i>Mimoriádné cvičené a vo zbrane.....</i>	374.
<i>Mimoriádná volba starostu obce.....</i>	374.
<i>Mobilizácia.....</i>	376.
<i>Ubitovanie vojska.....</i>	377.
<i>Iné vojsko</i>	378.
<i>Historické rozhodnutie Rím Berlín</i>	379.
<i>Slávné uvítanie madarského vojska</i>	380.

400.

<i>Oslava</i>	381.
<i>Demobilizácia</i>	381.
<i>Zábavy</i>	382.